

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BÉRENGÈRE COURNUT

Taştan

ve

Kemikten

ROMAN

Çeviri: Ekin Özlü Akseki

♥ can
çağdaş

Can Çağdaş

Taştan ve Kemikten, Berengere Cournut

Fransızca aslından çeviren: Ekin Özlü Akseki

De pierre et d'os

İlk (bu çeviride kaynak alınan) basım: Le Tripode, 2019

© 2019, Le Tripode

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

İlk olarak Fransızcada *De pierre et d'os* adıyla yayımlanmıştır.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Éditions Le Tripode işbirliği ve Books And More Agency üzerinden AnatoliaLit Telif ve Tercümanlık Hizmetleri Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncı yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım Ekim 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Cem Alban

Editör: Şirin Etik

Düzeltili: Melis Oflas

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-5392-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sanyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

BÉRENGÈRE Cournut

TAŞTAN VE KEMİKTEN

ROMAN

Fransızca aslından çeviren
Ekin Özlü Akseki

BÉRENGÈRE COURNUT, 1980 yılında Fransa'da doğdu. İlk kitabını 28 yaşındayken yayımladı. Farklı kültürlerle olan merakını eserlerine de yansıtan Cournut'nün, suyun toprakla karıştığı, rüya gibi coğrafyaları araştırdığı *L'Écorcobaliseur*, Arizona'da yaşayan Kızılderili halkı Hopileri ele aldığı *Née contente à Oraibi* ve Kuzey Kutbu'nda yaşayan İnuit halkını anlatan *Taştan ve Kemikten* isimli üç romanı, bir de *Nanoushkaïa* adlı bir şiir kitabı vardır.

EKİN ÖZLÜ AKSEKİ, liseyi Belçika'da bitirdikten sonra Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans, Paris Sorbonne Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Ardından Stendhal Grenoble Üniversitesi'nde Fransızca İkinci Yabancı Dil Öğretimi lisans, Le Mans Üniversitesi'nde de sanat, edebiyat, dil alanlarında yüksek lisans diplomaları aldı. *Babil ve Karanlık Dükkânlar Sokakları* kitaplarının çevirmenidir.

*Bu kitap François'nın, Émile'in ve
Philemon'nun yanında yazıldı – onlarındır.*

ÖNSÖZ

İnuitler¹ binlerce yıldır Arktika'da yaşayan avcı göçebe bir toplumun torunlarıdır. Avladıkları hayvanlar, donmuş toprağa bırakılan taşlar, gece yarısı güneşinde yetişen bitki ve üzüksü meyveler² dışında, yakın zamana dek başka kaynakları olmamış. Buradakiler geniş topraklarını, aşağı yukarı göçebe bir yaşam süren çok sayıda hayvanın yanı sıra, ruhlar ve diğer unsurlarla paylaşıyorlar. Suyun her hali hayatlarının bir parçası; kulaklarından giren yel, boğuk bir nefesle boğazlarından çıkıyor. Her fırsatta, kimi zaman şaman davullarının³ da eşlik ettiği ezgiler söylüyorlar.

1. İnuidler, ilk defa Batılı kâşifler tarafından kullanılan ve çiğ et yiyen insan anlamına gelen Eskimo kelimesini hakaret olarak kabul ediyor. Günümüzde 45.000'i Kanada'da olmak üzere 150.000 İnuit'in yaşadığı düşünülüyor. (Ç.N.)

2. Kutup ikliminde yetişen ahududu, böğürtlen, çilek, yabanimersini, ayıüzümü benzeri yumuşak, küçük meyvelere verilen ad. (Ç.N.)

3. Şamanizme inanan İnuit toplumunda şaman, insanlarla ruhlar arasında köprü işlevi gören kişidir. Şaman, davulunun çıkardığı sesler sayesinde ruhlar dünyasıyla irtibata geçer. Davulun Şamanizmde özel bir yeri vardır. (Ç.N.)

BİRİNCİ BÖLÜM

UQSURALİK

Güneş, tam üç aydır ufuk çizgisinin ardında belirmiyor ve ömrümde ilk kez karnım bu denli ağrıyor. Kız kardeşimle erkek kardeşimin sıcak bedenlerinden sıyrılmak¹, üstümüzdeki derilerden kurtulmak, buz sahanlığından² inmek istiyorum.

Ailem, kubbenin altında kıvrılıp uyuyan devasa bir hayvanı andırıyor. Genelde –herkes gibi– ben de babamın uykuda çıkardığı seslere aldırmam ama bu gece duyduğum sancı dayanılmaz. Pantolonumu ve botlarımı giyiyor, sırtıma ceketimi geçiriyorum: Kardan evin dışına çıkmalıyım.

Buz gibi hava ciğerlerime işliyor, belkemiğimden aşağı iniyor ve karnımdaki yanma hissini dindiriyor. Başımın üstündeki gece, tanyeri gibi aydınlık. Ay yan yana duran, kenarları keskin iki kadın bıçağı³ gibi parlıyor. Etrafı muazzam bir yıldız sürüsüyle çevrili.

1. İnuit allelerinin üşümek için birbirine sarılıp uyuma alışkanlığı vardır. (Ç.N.)

2. Su üstünde yüzen kalın buz küdelerine verilen ad. Kalınlıkları genellikle 100 ila 1000 metredir. (Ç.N.)

3. İnuit kadınlarının kullandığı, yarım ay biçiminde satıra benzeyen bıçak. (Ç.N.)

Gökyüzünün hafif mavimtırak ışığı ayaklarımın dibindeki koyu ve yapışkan sıvıyı aydınlatıyor. Burnumu kara yaklaşıyorum: Sanki karnımdan kan ve kuş karaciğerleri dökülüyor. Bu da neyin nesi?

2

Kan göletine doğru eğilince uzaktan gelen gümbürtüyü duymadım. Bacaklarımdaki titreşimi hissettiğimde artık iş işten geçmişti: Birkaç adım ötemdeki bankiz¹ çatlamaya başlamıştı. İglu², kızak ve köpekler kırıgın öbür tarafında kaldı. Bağırabilirim ama bu hiçbir işe yaramaz.

Çatlamamanın çıkardığı yüksek ses babamı uyandırdı. Yarı beline kadar çıplak, barınağımızın girişinde duruyor. Elini göğsüne götürüp boynuna astığı ayı dişini bana doğru fırlatıyor. Ardından ağır bir paket atıyor, boğuk bir ses çıkıyor. Sıkıca rulo halinde sarılmış bir hayvan postu bu. Beraberindeki zıpkın, postun ağırlığı altında eziliyor. Sapını kurtarıyorum, kalanı buzlu sulara gömülüyor. Ağır ağır batan ok, suyun yüzeyinde nefes alan balığa benzer bir ses çıkarıyor.

Şimdi babamınkinin yanında annemin karaltısı da görülüyor. Kız kardeşimle erkek kardeşim iglu tüneline³ peş peşe dışarı çıkıyor. Sessiz sedasız bakışıyoruz. Yarık çok geçmeden derinleşiyor ve karanlık sudan bir sis bulutu yükseliyor. Ailem, pusun ardında yavaş yavaş kayboluyor. Ayı sesi çıkaran babamın çığlığını duyuyo-

1. Deniz suyunun donmasıyla oluşan buz kütlelerine verilen ad. Su yüzeyinde oluştuğundan buzdağından farklıdır. (Ç.N.)

2. İnuitçe ev. Çok sert kar bloklarının daire şeklinde tuğla gibi üst üste konmasıyla yapılan bu evlerin iç duvarları hayvan derileriyle kaplıdır. İglular, İnuitlerin sürekli kaldıkları barınaklar değildir. Genelde avlanmaya giden avcıların geceyi geçirmesi için inşa edilir. (Ç.N.)

3. Esen rüzgârı kesmek için igluların girişine dolambaçlı bir koridor yapılır. (Ç.N.)

rum, ses giderek uzaklaşıyor ve sonunda tümüyle yok oluyor. Kulaklarımda kasvetli bir sessizlik uğulduyor ve boynum kaskatı kesiliyor.

3

Sis bulutu her şeyi yutmadan önce yerdeki tılsımı alıp boynuma asıyorum. Birkaç adım ötemde rulo halindeki hayvan derisi duruyor, bir ayı postu. Şansıma yarım ay şeklindeki bıçağım parkamın cebinde kalmış. Bıçağın mors balığı dişinden yapılmış sapıyla rulonun iplerini çözüyorum. Zıpkının yokluğunu çok hissedeceğim. Babam böyle bir atışı kaçırdığı için nasıl da hayıflanmıştır.

Yarıktan yükselen sis giderek yoğunlaşıyor. Ayın etrafında bir ışık çemberi oluşuyor. Bundan böyle, suyun ve buzun sesi rehberim olacak. Zıpkının sapı önümdeki buzun kalınlığını anlamama yardımcı oluyor ve içine gömülmemi engelliyor.

Ansızın duyduğum çatırtıya dikkat kesiliyorum. Yeni bir göçük korkusuyla yere uzanıp bekliyorum. Altımda büyük bir yarık oluşsa bile bu benim yere kapaklanmış bedenimle aynı boyutta olmayacaktır. Ne tuhaf, ses devam ediyor ama yer değiştirmiyor. Sanki bir yerlerde bir şeyler kıpırdıyor, gürlüyor, esiyor ve kazıyor. Kalbim sıkışıyor: Ya peşime bir ruh takıldıysa? Ya oluşan yarık Torngarsuk'un¹ eseriye? Ya bu kötü varlık, beni bir sivrisinek gibi ezmek için devasa kolunu üzerime indirirse? İşe yaramayacağını bile bile ayı postunu başıma geçiriyor ve olup bitene kulak kesiliyorum.

Az ileride kar adeta dalgalanıyor. Önce korkudan ürpersem de sonrasında mutluluktan uçuyorum: İkasuk karşımda belirliyor! Babamın en iyi köpeği. Bankiz yarıl-

1. Kâh insan kâh ayı şekline bürünen bir İnuit tanrısı. (Ç.N.)

dığında, o ve dört genç köpek burada kar altında mahsur kalmış olmalı. Havlıyorlar. Sürünün geri kalanı uzaktan karşılık veriyor ama rüzgâr bu hayaletimsi sesleri bastırmakta gecikmiyor. Nereden çıktığı belli olmayan beş köpekle yalnızım.

Ayağa kalkarken genç erkek köpekleri süzüyorum. Suya atlamamak için kendilerini zor tutuyorlar. Onlara doğru ilerliyorum. Yanlarına varınca kıpırdamadan bekliyorum, ağzımı bıçak açmıyor. Bana dik dik bakıyorlar. Muhtemelen bu işte parmağım olduğunu düşünüyor, olup bitenden beni sorumlu tutuyorlar. Onlarla yüzleşmek için biraz daha yaklaşıyorum.

Aniden köpeklerden biri, bir hamlede üstüme sıçırıyor. Kendimi kurtarmak için kar tepeciğine atlıyorum. Diğerleri hırlıyor, ağızları açık. Üstümden uçan köpek, bankiz yarılrken bulunduğum yerde şimdi. Deliye dönüyor. Hırlıyor, tırmalıyor, suratını buzun üstünde parçalıyor. Karnımdaki pıhtılaşmış kanı midesine indiriyor.

Diğer üç erkek köpek bana artık yem gözüyle bakıyor. Bir anda ayağa kalkıp İkasuk'un adını haykırıyorum. Dişi köpek, bir hamlede diğerleriyle arama geçiyor. İlk erkek köpek –diğer taraftaki– sırtıma atlıyor. İkasuk yüz seksen derece dönüyor. Viyaklama, hırlama sesleri, dişlerini birbirlerine geçiriyorlar. Sonunda tiz bir uluma duyuluyor: Dişi köpek rakibinin boğazını ısırmış, karın üzerine taze kan akıyor. Dişlerinin arasındaki köpeği bırakmıyor ve diğerlerini parlayan gözlerle süzüyor. Üstünlük onda, beni korumaya hazır. Genç erkek köpekler direnmeden teslim oluyor. Sonra, dişi köpeğe öyle bir bakıyorlar ki sanki az önce hep beraber bir kemik parçasıyla oynamışlar.

Sis bulutu azalmıyor, karanlık sudan uzaklaşmalıyım. Ayı postunu kolumun altına alıp yarığın ters yönüne doğru gittiğimi varsayarak yola koyuluyorum. Pus öyle yoğun ki farkına varmadan birkaç adımda kaybolabilirim. Köpekler ağır ağır peşimden geliyor. Gözümü onlardan ayırmıyor, İkasuk'un genç köpeklerle aramda kalmasına dikkat ediyorum.

Nihayet, denizin buzlu iki dudağı arasından yükselen sis bir anda dağılıyor. Ansızın ayın mavimtırak ışığı beliriyor, bankiz karşımda uzanıyor. Buz tepeleri ve geçilmesi imkânsız yamaçlar yükseliyor. Hayatta kalmanın tek yolu bir kara parçasına, ilerideki dağlardan birine ulaşmak. Yeni bir yarığın oluşmamasını ve ayın yolumu aydınlatmaya yetecek kadar gökte kalmasını umuyorum. Ay parladıkça arkama dönüp bakmadan ilerlemeliyim.

Mola vermek zorunda kalmadan önce ne kadar yürüdüğümü bilmiyorum. Rüzgârdan korunmak için yeterli yükseklikte bir tepeyi gözüme kestiriyorum. Ay, ufuk çizgisinin arkasında kaybolsa da gökyüzü –yıldızlar sayesinde– hâlâ aydınlık. Hiçbir şey düşünmüyorum: Ne geride bıraktığım kışlık kampı ne ailemi, özellikle de ailemi. Kıyıya ve diğer insanlara varıncaya dek önümde daha kaç engel kaldı bilmiyorum.

İç ceplerimi karıştırırken çiğ et ve yağ parçaları¹ buluyorum. Dün ava çıkmadan önce babam vermişti. Bu hatırayı var gücümle belleğimden silip donmuş etlerden minik bir parça ısıyorum. Köpekler bana bakıyor. Babamın ve benim onlardan önce yememize alışkınlar. Ama avda değiliz ve şimdilik onlara bir şey vermeyeceğim.

1. İnuitlerin temel besin kaynağı soğuk hava koşullarında hayatta kalabilmelerini sağlayan hayvan yağı ve etidir. İnuitler avladıkları hayvanları çiğ tüketebilir. Hayvan yağı kayak yapımı ve aydınlanmada da kullanılır. (Ç.N.)

...Gökyüzüne bakarken birkaç saniyeliğine içim geçiyor, İkasuk'un bacağıma dayadığı burnu beni yerimden sıçratarak uyandırıyor. Uyumamalıyım. Köpekler, et koku sinen pantolonumu kokluyor. Onlara yemek vermiyor ve ayı postumu rulo yapıp yola koyuluyorum. Uzaktaki dağlar, koyu mavi bir çizgi halinde uzanıyor.

5

Böylece üç gün soğukta ve yıldızların ışığında yürüdüm. Köpeklerin yorulduğu söylenemez, bu yüzden onları beslememeye devam edeceğim. İkasuk hariç, ikinci gün ona küçük bir yağ parçası verdim. Köpekler, bu hareketimden dolayı amansız bir kavgaya tutuştu ama bu vesileyle İkasuk bir kez daha sürünün başı olduğunu ispatladı. Zaten amaç da buydu. Böylece eşitsizliği kabullenemeyen genç erkek köpekler yalnız ava çıkma gücünü buldu. Nereye kadar gittiklerini bilmiyorum ama döndüklerinde ağızlarında kurumuş kan izi ve suratlarında beyaz kıl parçaları seçiliyordu. Muhtemelen bankizde yolunu kaybetmiş bir-iki tilki ya da kutup tavşanı avladılar. Bu demek oluyor ki karadan o kadar da uzak değiliz.

Köpekleri takip ediyor ve ilkbahar-yaz aylarında yeniden adaya dönüşecek bir yere ulaşıyorum. Uzaktan –bankize kıyasla– daha yumuşak ve düz görünüyor. Bir *inukshuk*'un –insan şeklinde üst üste konan taş yığını– karaltısını da seçiyorum. Anlaşılan o ki başkaları burada kamp kurmuş.

Adaya ulaştığımda etraf zifiri karanlık. Adımlarımın buzda çıkardığı boğuk sestten nihayet karaya ayak bastığımı anlıyorum. Birkaç saniyeliğine ayı postuma uzanıyorum. Kendime bunun son olduğunu söylüyorum: Ya bir sonraki molada başımı sokacak bir barınak bulurum

ya da bu kıyıda soğuktan ölürüm. Üç-dört gündür bankizde yürüyorum, bedenim acı ve açlık çekiyor. Hiçbir şey düşünmeyerek, kendimde bu adaya kadar gelme gücünü buldum bulmasına ama şimdi ne denli yalnız olduğumun farkına varıyorum. Hayatta kalmak için tutunacak dalım kalmadı. Beni kurtaracak bir ruha daha önce rastlamış olamayacak kadar gencim. Yanımda uzanan İkasuk ölüme karşı tek kalkanım ve o bir köpek.

6

Sabah, şafağın loş ışığında, sırtımda ayı postumla adayı turluyorum. Küçük bir ada. Artık ihtiyaç duyulmayan köpeklerin yazın bırakıldığı adalardan. Hatta bir taşın altındaki buzdan çıkıntı yapan iki kaburga ve bir kalça kemiği, bir köpeğin geçen mevsim burada öldüğünün belirtisi. İskeleti çıkarıp bir-iki kemik ayırıyorum. Birincisi İkasuk için, ikincisi ise –onu kayanın üstünde parçalıyorum– benim için. Kalanı cebime tıktırıyorum. Daha sonra işime yarayabilir.

Az ileride, bir kaya parçasının dibinde, yarısı kara gömülmüş mors dişinden bir ok ucu buluyorum. Zedelenmiş ve körelmiş olsa da hâlâ iş görür. Onu kim burada bırakmış olabilir? Etrafı kolaçan edince karşıma derisi lime lime olmuş bir çadır çıkıyor. Donmuş ve taş gibi sert, bir işe yaramaz. Kendime bir barınak inşa etmeliyim.

Oku, zıpkınının sapına bağlayıp kardan bloklar keşiyorum. Düz, uzun bir bıçakla daha kolay olurdu. Blokları üst üste koyunca kar birbirine yapışmıyor. Dairem düzgün görünmüyor. Ağlamak istiyorum ama işe yaramaz, denemeye devam ediyorum. Eldivenlere rağmen ellerim donuyor. Nihayet buz parçalarını iyi kötü başımın üstünde birleştiriyorum: Hem rüzgârı kesiyor hem de beni dışarının soğğundan koruyor. Bitkinlikle yere

yığılıyorum. İkasuk, çukurda¹ yanımda, dört tarafı kapalı iglunun içinde birbirimize sarılıp uykuya dalıyoruz.

...Uyandığımda duvardaki havalandırma deliklerinin arasından ışık sızıyor. Gün ağarmış olamaz, yılın bu dönemi güneş çok alçaktan vurur. Ay batıdan doğmuş olmalı. Köpekler dışarıda havlıyor. Donmuş son et parçasını ağzıma atıp yağını emiyorum, kas liflerini sonraya saklamak için tükürüyor ve kıkırdağın bir parçasını İkasuk'a veriyorum. Kokuyu alan diğer köpekler havlıyor ve igluyu tırmalıyor. Bu bitkinlikle onlarla uğraşmaktan korkuyorum. Bana kalsa köpekler gidene kadar beklerim ama İkasuk sinirlendiğini belli eden emareler göstermeye başlıyor. Kulaklarını arkaya yatırmış, hırslayarak bana bakıyor.

Bunun üzerine, kendi yaptığım mızrak benzeri şeyi elime alıyor ve iglunun duvarlarına vuruyorum. En sonunda bir kar bloku diğerlerinden ayrılıyor ve İkasuk delikten ok gibi fırlıyor. Genç erkek köpeklerden biri zaman kaybetmeden İkasuk'un üstüne atlıyor. Hiç düşünmeden ben de dışarı çıkıyor ve var gücümle köpeğin kaburgalarına vuruyorum. Her yeri delik deşik olan genç erkek köpek son nefesini vermeden önce karın üstünde birkaç saniye homurdanıyor. Başlarını yere deviren diğer üç köpek –uzaktan– bana vahşice bakarak havlıyor.

Bedeni hâlâ sıcak olan köpeği iglunun içine kadar çekiyor, barınağın kapısını kapatıyor ve hayvanı parçalara ayırıyorum. Etinin tadı berbat ama içtiğim ılık kanla kendime geliyorum. Kanın, az önce olup bitenin etkisiyle hâlâ titreyen kollarımın içinden aktığını ve donmuş

1. İgluların tam ortasına bir çukur açılıyor ve orada uyunuyor. (Ç.N.)

ellerime ulaştığını hissediyorum. Bedenim ve ruhum uyanıyor. Yarım ay biçimindeki bıçağım, değerli *ulu*'mla etin güzel kısımlarını elimden geldiğince ayıklıyorum. Kısa bir iple parçaları birbirine bağlıyor ve buzun altındaki bir deliğe gömüyorum.¹ Kemikleri de bir kenara koyduktan sonra kalanı diğer köpeklerle vermek için igludan çıkıyorum. Her şeyi birkaç saniye içinde silip süpürüyorlar. Sanki dördüncü köpek hiç var olmamış, hep üç tanelermiş gibi.

7

Bu köpeğin parçaları beni uzun süre beslemeyecek, biliyorum. Aç gezen diğer köpeklerin de beni rahat bırakmayacağını farkındayım. Onlarla avlanmak, onlarla öğrenmek ya da onlar tarafından öldürülmek – başka seçeneğim yok. Ayı postunu başıma geçiriyor ve igludan çıkıyorum. Türdeşlerinin etyle şimdilik doyan köpekler itaat göstererek, hatta neredeyse saygı duyarak peşimden geliyor.

Daha önce birkaç kez yalnız başıma ava çıkmıştım ama o zaman babamın özel olarak elime göre yaptığı, güvenilir silahlarım vardı. Oysa şimdi ucu aşınmış, en ufak darbeyle kırılacak bir mızraktan başka bir şeyim yok. Belli ki tek başıma avlanamayacağım. Avı köpeklerle paylaşıp kendi payıma düşene razı gelirim belki hayatta kalabilirim. Bunun için, İkasuk'un yerine sürünün başına geçmeliyim. Bundan böyle dişi köpeğin önden gitmesine izin veremem. Genç erkek köpeklerle kendimi kabul ettirmeliyim. Bana her yaklaştıklarında bağırmalı hatta gerekirse dişlerimi göstermeliyim.

1. Bu yöntemle, etler uzun süre muhafaza ediliyor. (Ç.N.)

Kıyı boyunca yürürken ileride bankizde dolanan bir kutup tilkisi görüyorum. Köpekleri peşine salıyorum ama tilki onlara fark atıyor: Geri dönüp adaya sığınyor. Bu kez kaçmış olsa da nerede saklandığını tespit ettim.

Ayak izleri, kalın buzla kar tabakasının örttüğü taşın altındaki çukura doğru gidiyor. Delik bir kol kalınlığında ve tilki iyice dipte saklanıyor olmalı. Ne ben ne de köpekler onu şu an oradan çıkarabiliriz. Köpekleri az ileride avlanmaya yolluyor, ben de etrafta başka izler arıyorum. Tilki demek –karnımı doyurmaya yarayacak– ava çıkmış başka bir hayvan ya da yem olacak küçük bir canlı demek.

Kayanın çevresini dolaşınca ileride düz bir taş dikatimi çekiyor. Altında yemek gizlediğimiz taşlara benziyor. Bu adadaki *inukshuk*'tan, başka avcılarının daha önce buraya geldiği anlaşıyor. Kim bilir belki de bu taş, yiyebileceğim bir şeyler saklıyordur hâlâ.

Köpekleri yanıma çağırıyorum. Yaklaşınca kayayı kokluyor, kuyruk sallıyor, hırlıyor ve sonra uzaklaşıyorlar. Ve hemen ardından dönüyorlar. "Ara, aramaya devam et!" İkasuk havlıyor; diğerleri kararsız, sinirli. Yanımda bir koşum takımı olsa kaya parçasını köpeklerle kaldırtırdım ama bu koşullarda çıkara çıkara üç yabansıçanı çıkarıyorlar ve onu da anında mideye indiriyorlar.

BABANIN EZGİSİ

*Aya aya!
Akşam çöktü
Yol aldık
Bankiz kırıldı*

*Aya aya!
Bir kızım vardı
Su ağzını açtı
Onu benden ayırdı*

*Yapayalnız kaldı
Bir ayı dişi
Ve birkaç köpekle
Adımlarını dıymıyor
Yolunu görmüyorum*

*Bu sabah bankiz benimle konuştu
Yakında, pek yakında gün doğacak
Ve gecenin içinde
Dertleşecek birini bulacak
Her şeyi unutacakmış*

*Bu bekleyişin ortasında
Biz hâlâ onun babası anası
Kız kardeşi ve erkek kardeşiyiz
Aya, aya!*

*İleride kavuşacağız
Günün birinde, sıyın derinliklerinde
Sedna'nın¹ krallığında
Aya, aya*

1. İnuitlerin deniz tanrılarından biri. Ölülerin ruhları, günahlarından arınmak için Sedna'nın krallığına gidiyor. (Ç.N.)

Sonraki günlerde sık sık kayanın başına gidip geliyorum. Nihayet köpekler tilkiyi yakalıyor, ben de yemek borumdaki düğümü açmaya ve midemdeki açlık kramp-
larını gidermeye yetecek kadar et koparıyorum. Bir de azı dişlerinin arasından bir parça deri kurtarıyorum: Toprağı kaza kaza aşındırdığım eldivenlerimi yamayacağım bununla. Taşın altında bir şeyin saklandığına eminim. Karı eşelemek, buzu kesmek, en ufak çatlakları ve delikleri gün yüzüne çıkarmak için durmadan oraya dönüyorum. Beni çağıran bir şey var. Elbet bir gün bulacağım.

Mızrağım kırıldı. Üzülmedim: Sapı yanılmıştı ve oku artık bir işe yaramıyordu. Mızrağımdan geriye kalanlarla buzu delmeye ve çukur açmaya devam ediyordum... Ve elimdeki de un ufak olduğunda kalan parçalarla kaya yüzeyleri kazıp ilerleyeceğim.

Kazmadığım ve köpeklerin küçük avlarından –dün kutup tavşanı, bugün kar kekligi– payıma düşeni almadığımda igluda dinleniyorum. Her yeni gün ısıdığında ayı postuma küçük bir çentik atıyorum ki günlerin çetelesini tutabileyim.

Yine bu sabah, şafak vakti karın üstünde uzanıyordum. Orada, doğuda, birkaç güneş ışını bin bir zahmetle ufuk çizgisinin ötesine geçiyor ama bunu pek önemsemiyorum: Çatlağa daldırdığım iki kolumla kaya boyunca oluşan çukuru genişletmeye çalışıyorum.

Başımı karanlığa gömmüşken ansızın tuhaf sesler duyuyorum. Ağızdan ve burun deliklerinden gelen seslere benzetiyorum. Nefes alınıp veriliyor ve bir inleme

işitiliyor. Başımı kaldırıyorum. Mors ya da fok balığı bulmayı bekliyorum ama etrafta boş bankizden başka bir şey yok. Sesler aşağıdan geliyor.

Kulağımı kayaya dayıyor ve taşı yumrukluyorum. Çılgınca tırmalama sesleri bana karşılık veriyor: Aşağıda bir canlı var. Bu ağırlıktaki bir kayayı ancak bir dev oynatabilir. Kim olduğunu anladığımı göstermek ve pençelerini daha fazla incitmesine engel olmak için ben de –buzun üstündeki avcı misali– fok balığı sesi çıkarıyorum. Tırmalama sesi kesiliyor kesilmesine ama yerine kulaklarımı acıtan, dişlerimi gıcırdatan korkunç bir ezgi yükseliyor.

DEVİN EZGİSİ – I

Ei! Ei!

Evime geldin.

Kaya benim karnım

Kaya benim omzum

Bacaklarım ve sırtım

Taşa vurdukça

Kaburgalarım gıdıklanıyor

Ve başım zonkluyor

Git buradan, git buradan

Bir eş istemiyorum

Git buradan

Çünkü çok açım

Ama acı çekmeden

Yemek yiyemiyorum

Lokmalar ağzımdan geçse de

*Düğümlemiş midem
Doymak bilmiyor*

*Seni istemiyorum
Ne tenini ne de ezgini
Ben, karanlıktan ve geceden
Sen, ılık kardan ve kandan ibaretsin
Git buradan*

*Daha gençsin
Gücün yerinde
Yumuşaksın
İster yaşlı kadın ister yaşlı erkek
Cesetleri tercih ediyorum
Benim gibi işi bitmiş birine
Bu müstahak*

*Aya aya!
Ben bir devim
Pençelerim var
Sana ihtiyacım yok
Git buradan, git buradan
Seni bir daha görmeyeyim.*

10

Dev konuştu, adasından ayrılmak zorundayım. Ne yapsam? Dağlara ve ışığa doğru mu yürüsem? Yoksa kıyıya mı gitsem? Buzun erimesine daha var ve av çok nadir bulunuyor. Babamın zıpkını kırılmasaydı foku avlayabilirdim. Ama elimdeki mızrak parçalarıyla bunu aklımdan bile geçirmemeliyim. Üstelik karada öldürmeye yarayan silahlarla denizde avlanılmaz.

Köpekler beni takip ediyor, ağır postu başıma geçir-dim. Bu halde, yarı karanlıkta kızıksız yürümek delilik. Ama aklıma başka bir şey gelmiyor. Dağlar çok uzakta, ne pahasına olursa olsun kıyıya ulaşmalıyım. Daha ne kadar var? Bankize bakınca anlaşılmıyor. Haşin bir dalga gibi oradan oraya kırılıyor, yol yok, sadece çatlaklar.

Günün sonuna doğru ötede bir şey beliriyor. Ufuk çizgisi boyunca ilerleyen iki küçük, kara leke. Kızak köpekleri. Çok geçmeden, köpeklerle yağdırılan emirleri duyuyorum. *İli, ili* – sola. *İon, ion* – sağa. Nereye gittiklerini biliyorlar mı?

Birinci köpek kızağını süren adam kolunu birkaç kez diğerine doğru kaldırıyor. Sanki yanıma geliyorlar. Uzak-tan, beni gerçek bir ayıyla karıştırmış olabilirler mi? Köpeklerimi onlarınkinin üzerine salıyorum; iki sürü homurdana homurdana karşı karşıya geliyor. Köpeklerini yanlarına çağıran adamlar bana doğru yalnız devam ediyor. Onları beklemek için postumu yere seriyorum.

11

Katıldığım grup üç aileden oluşuyor. İki erkek kardeşle, eşini yakın zamanda kaybeden kız kardeşleri. Çocukların arasında benden yaşça büyük iki oğlan, genç bir erkek ve üç küçük kız var. Yiyecek stokları tükenince, gündönümü kutlamalarının akabinde büyük bir kış kampından ayrılmışlar. O günden bugüne rüzgâr, fok balıklarının geçiş koridorlarını açmaya yetecek kadar kuvvetli esmemiş ve *aglu*¹ yöntemiyle avlanmak sonuç ver-

1. İnuit dilinde hava deliği. Buzun altında yüzen fokların nefes almak için kendi soluklarıyla ısıtarak buz tabakasında açtıkları deliklere verilen ad. Avcı deliğin başında bekler ve nefes almak için yanan balığı mızrağını saplayarak öldürür. (Ç.N.)

memiş. Yeni ayrıldığım adanın ötesinde buzun yarıldığını söylüyorum. Halkalı fokların doğumundan önce oraya gitmemek gerektiğini anlatıyorlar, açılan yarıklar tekrar kapanmamış. Suyun orada buharlaştığını nasıl bildiğimi merak etmiyorlar, ailemin pusta kaybolduğunu onlara söylemiyorum.

Yine de beni tanıyorlar. Tullaat adında bir yerde, peş peşe üç yaz aynı kampta birlikteydik. İki erkek kardeş, babamın mükemmel bir avcı olduğunu biliyor. Nitekim, sırtımdaki ayı postuyla ilgili her şeyi öğrenmek istiyorlar: hayvanı kim öldürdü, kaç köpek vardı, nasıl avlandı? O gün babamla yalnız olduğumuza inanmıyorlar. Takılıyorlar. "Hayvanın postu geniş, belli ki güçlü bir ayıymış ama yalnız bir erkek ve el kadar bir kız tarafından avlandığına göre herhalde biraz şapşalmış!"

Ne ayıyı ne de onu öldüreni ezdiririm, olup biteni anlatıyorum: "Kışın başıydı. Foklar sık sık avlandığımız yerleri terk edince biz de fiyortların ötesine, bankizin kolay kırıldığı yere doğru açıldık. Annemle ben igludaydık, yumuşatmak için hayvan derilerini çiğniyorduk ki sabahtan beri dışarıda oyun oynayan erkek kardeşimle kız kardeşim yiyecek bir şeyler istedi. Annem, ufuktaki güneşin konumuna bakmaya çıktı ve gidişinin üzerinden epey zaman geçmiş olan babama birkaç et parçası götürmemi istedi. Onun yanına gitmek için suya doğru yürümeye başladığımda babam küçük bir noktadan ibaretti.

Sesimi duyabileceği kadar yaklaşıncı, avını bölmek istemediğim için önce kollarımı havaya kaldırdım. Yüzü bana dönük olsa da kımıltısız duruyordu. Ben de eti olduğum yere bıraktım. Barınağımıza dönmek üzereyken suya son kez baktım. Ve orada, babamın arkasında bir buz parçasının parladığını gördüm. Şimdi babam da o yöne bakıyordu. Yaklaşmam için kollarını bana doğru kaldırdı. Yolda, geride bıraktığı parkasıyla mızrağını buldum. Mızrağı kaptığım gibi ona doğru yürüdüm.

Bir ayı, buz parçasının üstünde avlanıyordu. Muhtemelen babamı görmüştü ama tek başına ve köpeksiz olduğu için umursamamıştı. Rüzgâr açıktan estiğinden belki kokumu almamıştı. Artık her neyse, şimdi ikimiz de yanındaydık.

Ayıyla aynı hizaya geldiğimde babamın gözü parlıyordu. 'Ayıyı ilk sen gördün değil mi? O zaman senindir,' dedi. Bir eliyle tüfeğini bana uzattı, diğer eliyle de getirdiğim mızrağı kavradı. Zıpkını sırtında, ayının yanına varıncaya dek bir buz blokundan diğerine atladı. Durumdan rahatsız olan hayvan suya daldı ama avından da vazgeçmedi: Birkaç metre ötede tekrar buzun üstüne çıktı. Babam da bunun üzerine zıpkınını eline alıp ayıyı nişan aldı ama amacı onu vurmak değildi. Ayı tekrar suya daldı ve gözden kayboldu. Babam bana bakıyordu, ne yapacağımı bilmiyordum, tüfeği yanağıma dayamaktan başka çarem kalmamıştı.

Ayı, demet halinde fışkıran suyun içinden çıkıp bankizin kalın tarafında belirdi. Ok gibi sudan fırlayan hayvan hâlâ maviydi ve kürkünden su damlıyordu. Aramızda on metre vardı. Tüfeğimle onu nişan alınca beni fark etti. 'Vur!' diye bağırdı babam. Ben de vurdum. İlk sağ tarafından. Ayı geri geri gitti ama yere düşmedi. Arka ayaklarının üstünde doğrulup korkunç bir ses çıkardı. İkincisinde sol tarafını nişan aldım. Kalbini isabet ettirdiğimi umuyordum ama hayvan sendeleye sendeleye bana doğru gelerek bağırmaya devam ediyordu.

En sonunda babam, ayının boğazına attığı okla onu öldürmeyi başardı. Cansız bedeni birkaç adım öteye, yere yığıldı. Babam hemen yanı başımdaydı."

Beni dinleyen iki adama söylemesem de o anda babamın bakışlarında sevinç ve gurur okunuyordu. İlk ayımı öldürmüştüm. Çocuklarının en büyüğü, bundan böyle artık rüştünü ispat etmiş bir avcıydı.

“Bu hikâyeyi babandan duysam inanırdım,” dedi en sonunda kardeşlerden biri. Diğer, “Yakında bizimle ava çıkarsın, anlattığın gibi cesur olup olmadığını görürüz. Bu arada kadınlara yalan hikâyeler anlatma,” diye ekledi.

Kadınlara yalan söyleme niyetinde değilim. Ne kadınlara ne de başkasına.

12

Üç ailenin paylaştığı kışlık ev¹ kötü durumda. Evin arkasındaki eğimli arazide yükselen kirişler farklı uzunlukta, kullanılan eski balina kemiklerinin hepsi kemirilmiş. Çatı niyetine serilen hayvan derileri delik deşik olmuş. Turbanın, kandilin ya da su deposunun üstüne döktüğü oluyor. Kimse bundan rahatsız gibi görünmüyor.

Dipteki bölmeyi dul kadın ve iki küçük kıızıyla paylaşıyorum. Kızlar çoğunlukla çekinerek gülüp bana bakıyor. Bazen de kendi aralarında kıkırdayıp annelerinin eteklerine sığınıyorlar. Dul kadın ise, aksine, benimle yakınlaşmak istemiyor. Acısı hâlâ taze olmalı. Eşini ne zaman kaybettiğini bilmiyorum.

Diğer iki kadın daha cana yakın ve ev işlerine seve seve beni de dahil ediyor. Ta ki erkekler, ava giderken beni de beraberlerinde götüreceklerini söyleyene dek. İki kadının bakışları değişiyor, yüzlerindeki tedirginliği seziyorum. Kendileri için mi yoksa benim için mi endişeleniyorlar?

Ertesi gün iki kızakla yola çıkıyoruz. İki erkek kardeşin büyüğü –diğerleri ona Utoqaq, Yaşlı diye sesleni-

1. İnuitlerin üç tip barınağı var: iglu, çadır ve kışlık ev. Kışlık evlerde kışın kalıyorlar. Bu evler yarıya kadar toprağa gömülü, genelde yokuş arazilere inşa ediliyor. Yapımında dalgaların kıyıya sürüklediği odun ve kütüklerle balina kemikleri kullanılıyor. Evin üstü kuru ot ve toprakla örtülüyor. Tıpkı iglular gibi bu evlerin girişinde de uzun tüneller bulunuyor. (Ç.N.)

yor– kızağının yanında koşmamı söylüyor. Uzağa gidiyoruz, uzun süre koşmam gerek.

O sabah bir-iki tilki hariç doğru düzgün bir ava rastlamıyoruz. Buna rağmen, iki kardeş bana bir silah emanet ediyor. Yabansıçanlarını vurmak için onları saklandıkları delikten çıkarmamı istiyorlar. Dediklerini yapmıyorum. Akşama elimiz boş dönüyoruz. Kadınlar benimle konuşmuyor.

Başka bir gün beş kişi yola çıkıyoruz, büyük oğulları da bizimle geliyor. Çok geçmeden bir mors sürüsüne rastlıyoruz. Genç bir erkek diğerlerinden ayrı duruyor – işte aradığımız av. Kar tepeciğinin arkasına saklanan iki erkek kardeş hayvana yaklaşmamı söylüyor. Ömrümde hiç mors avlamadım ve sesini taklit etmeyi bilmiyorum. Buzun üstünde sürüne sürüne hayvana doğru gitmemi söylüyorlar. Tek başarabildiğim hayvanı kaçırmak. Yaşlı, burnundan soluyor. Kardeşi, bunun kendi suçları olduğunu hatırlatıyor. Oğullar tartışmaya karışıyor. Avlanırken küplere binen erkek görmemiştim.

Onlar kendi aralarında tartışırken, ileride bir halkalı fok sürüsü dikkatimi çekiyor. O tarafa doğru uzaklaşıyorum. Babam onları nasıl avlayacağımı öğretmişti. Buza uzanıp seslerini taklit ediyorum. Neredeyse kendimi sevdireceğim. Halkalı fokları en iyi mızrakla öldürüyorum. Avın dişi ya da erkek oluşuna göre, kâh kaybolan yavruyu kâh rakip gencin sesini taklit ediyorum. Onlara nefeslerini hissedecek kadar yaklaşıyor ve mızrağımı sallıyorum. Tek seferde – tam isabet. Kan yayılıyor, kendini teslim eden canlının ruhuna teşekkür etmek için gereken sözcükleri söylüyorum.

Böylece o gün, evin adamlarına semiz, güzel bir erkek fok götürüyorum. Oğullardan biri hayvanı kesmeme yardım ediyor. Kendi payımıza düşeni oracıkta sessiz sedasız yiyor, kalanı da kampa götürüyoruz. Akşam vakti,

kış evinin sahanlığında hep beraber toplanmış, hayvanın kaburgalarını ve pençelerini ses çıkara çıkara emerken, Yaşlı bana şakayla karışık teşekkür ederek “*Arnaautuq!*” –erkek kılıklı– diyor. Bundan böyle kamptaki ismim bu.

13

Erkekler beni her seferinde ava götürmüyor ama götürdüklerinde onlara daha ziyade şans getiriyor ve genelde kendi avımı yakalıyorum. Bu sayede gruba yük olmadığımı düşünüyorum. Buna rağmen Yaşlı çabuk köpürüyor. Tek derdi işimi zorlaştırmak. Kızağın üstüne çıkmama izin vermiyor ve beni tehlikeye atıyor. Hatta bir gün az kalsın beni vuruyordu. Yeğeni hedefi saptırmasa kurtulamazdım. Yaşlı ona –soğukkanlılıkla– olmam gereken yerde durmadığım için avını tehlikeye atamayacağını söylemiş.

Bir bahar sabahı beni uyandırıyor, karanlıkta onunla dışarı çıkmamı istiyor. Benimle aynı bölmeyi paylaşan ve buna rağmen mesafeli davranan kız kardeşi bana doğru dönüyor. Postunun altına saklanıyor ve Yaşlı'yla gitmemi işaret ediyor. Araç gereci hazır eden Yaşlı beni ayakta bekliyor, hazırlanmaktan başka seçeneğim yok. *Kamik*'lerimi¹ geçirirken kadının dehşet dolu bakışlarını üzerimde hissediyorum.

Köpekler bağlanmış, kızak hazır. Yaşlı kırbacını vuruyor, koşmaya başlıyorum. Rüzgâr esiyor ve beni kör eden bir kar bulutu yükseliyor. Onu gözden kaybetmek istemiyorsam kızağın yanından ayrılmamalıyım. Nereye gittiğimizi bilmiyorum. Ava çıkılacak gün değil.

Belli bir süre sonra –bana koca bir gün gibi gelse de muhtemelen değil çünkü bulutların arkasında saklanan

1. Karibu ya da fok derisinden yapılan esnek botlara verilen ad. (Ç.N.)

güneşi hâlâ görüyorum– bankizin ortasında, ada olduğunu tahmin ettiğim yerde duruyoruz. Zemin öyle engeli ki bir kayalığın üstünde gibiyiz. Adam köpekleri çözüyor ve karınlarını doyurmak için bir şeyler avlamamız gerektiğini söylüyor. Böyle bir havada ne yakalayabileceğimizi bilmiyorum. Kutup tavşanlarının bu delikte olabileceğini, oraya girip onları çıkarmam gerektiğini söylüyor. Bunun için eğilmem, karı bir bıçakla eşelemem, kayayı örten buzu kazımam ve yarığa girebilmek için sürünmem gerek.

Işık aniden kayboluyor. Adam yarığın içinde, gövdesi güneşi kapatıyor. Karanlıkta beni kalçamdan yakalayıp var gücüyle çeviriyor. Dönmezsem omurgam bir yaban tavşanının omurgası gibi kırılacak. Şimdi sırtım yerde ve Yaşlı'nın ağırlığını üstümde hissediyorum. Elleri ceketimin altında geziniyor, pantolonumun düğmelerini çözüyor. Kalçamın altında buzu, önde ise sıcak bir şeyin varlığını hissediyorum. O şey giderek büyüyor. Kendimden uzaklaştırmak istiyorum ama Yaşlı elimi yakalayıp boynumun altına sıkıştırıyor. Tabaklanmış derideki idrarın¹ ve ürkmüş hayvanın kokusunu alıyorum. Yaşlı'nın bedeni ileri geri hareket ediyor ve ılık bir sıvı yayılıyor. Nefes nefese kalan Yaşlı üzerime kapaklanıyor. O yere yığılınca ben de sol kolumu kurtarıp yanıma düşen bıçağı yakalıyorum. Böğrüne doğru –tam olarak nereye bilmiyorum– bir darbe indiriyorum. Kalbi olmadığı kesin çünkü –tıpkı bankizin altındaki fok gibi– geri çekiliyor. Yarığa ışık vuruyor, ayaklarım çıkışa doğru yerde uzanıyorum. Köpeklerin sesini duyuyor ama oradan çıkamıyorum.

1. İnuitler, derinin ömrünü uzatıp yumuşaklığını korumak için tabaklama işleminde idrar kullanıyorlar. (Ç.N.)

YAŞLI'NIN EZGİSİ

*Ei ei! Genç bir avcıken
Fok balığı benden kaçardı
Yaz, kış, bahar demeden
Benden kaçardı*

*Zıpkınımı
Mızrağımı
Tüfeğimi ona doğrulturdum
Ve fok balığı her seferinde yok olurdu*

*Suyun altında
Bankizin altında
Buzdağının arkasında*

*Başka bir avcı gelirdi
Hep aynı kişi
Başka bir avcı beklerdi
Ya da ses çıkarırdı
Ve fok balığı geri dönerdi*

*Başka bir avcı zıpkınıyla nişan alırdı
Hep aynı kişi
Ve öldürürdü
Ne mızrak ne tüfek sadece bir zıpkın darbesiyle
Tek bir darbeye ve fok balığı onun olurdu*

*Bir gün angakok¹ bana dedi ki:
Bu adam fok balığına seni kötiledi
Sen de denize onu kötülemelisin
Ben de kötiledim*

1. İnuit toplumunda şaman olan bu önemli kişi hastalıkların teşhisi ve tedavisi, büyü ve yönetime kadar pek çok alanda söz hakkına sahiptir. (Ç.N.)

*Ama Sedna bir şey yapmadı
İster kayağında¹ ister bankizde avlansın
Diğer adam daha başarılıydı
Konuşmadan beni küçümserdi*

*Günün birinde avcı gitti
Ve fok balığı bana teslim oldu
Ama artık iş işten geçmişti: Küçük düşmüştüm*

*İntikam, intikam
Bunca yıl bunu istedim
İntikamımı bir gün alacağıma
Karısının, kızının, köpeklerinin üstüne yemin ettim*

*Bugün bulutlar güneşi saklıyor
Süt gibi bir beyazlık ufku yutuyor
Kurdun ruhu kulaklarımda uluyor
Tamam oldu, bitti bu iş
Yakışıklısın, intikamını aldın diyor.*

14

Kızağın yanında koşmuyorum, donmuş bir et parçası gibi kızağın içindeyim. Bakışlarım beyaz gökyüzünde kayboluyor, zihnim bulanık.

Yaşlı, kampa yaklaşıncı beni yere düşürüyor. Karda yuvarlıyor, kızağa tekrar koyuyor ve kız kardeşine, kederli kış evine götürüyor. Kadın, beni odamıza dek sü-

1. Deniz ulaşımında kullanılan ve kanoya benzeyen bu araç ahşaptan ya da balina iskeletinden yapılıyor ve üzerine fok ya da mors derisi geçiriliyor. Kayaklar kişinin vücut ölçülerine göre yapıldığından kayağın sahibi kayakla bütünleşiyor. (Ç.N.)

rükleyip üstüme ayı postumu örtüyor. İkinci kez benimle göz göze gelmeye çalışıyor, dik dik bakıyor. Ama ona karşılık verecek mecalim yok. Hem kendine hem bana "Gitmemeliydin, gitmene izin vermemeliydim," diyor. İçim geçiyor.

Uyandıgımda, iki küçük kızı koynuma sokulmuş buluyorum. Bana gülümsüyorlar ama bakışları hüzünlü. Kızlardan biri, çiğnediği kuru et parçasını ağzıma koymaya çalışıyor. Çenem kilitlenmiş, ağzımı açamıyorum.

Birkaç gün böyle geçiyor, ümitsizliğe kapılıyorum. İki erkek kardeşin eşlerinden, avın bereketli geçmediğine, kocalarının tuhaf davrandıklarına ve oğullarının sinirli olduklarına dair şikâyetler duyuyorum. Benimle ilgilenen kız kardeş sessizliğini koruyor. Benimle yalnızca bakışlarıyla konuşuyor, beni tuhaf bir dostlukla sarmalıyor, sanki bundan böyle –diğerleri fark etmese de– aynı dünyanın insanlarıyız.

Bir sabah Yaşlı ayağa kalkamıyor. Böğründeki yara bir türlü iyileşmiyor. Karısı korkuyor, ağladığını duyuyorum. Öbür kadın –erkek kardeşin eşi– yanıma geliyor. Erkeklerle ava çıkmamı istiyor. Hiç halim yok. "Seni, boş boş oturasın diye beslemiyoruz," diyor. Haklı. Yarın kalıp gideceğim.

15

Ertesi gün olmasa da –çünkü hâlâ çok halsizdim– beşinci şafakta ayrıldım. Günler uzadı, artık etraf birkaç saat boyunca aydınlık. Tekrar yaşamaya başladığımız, sevinçle dolup taşıtığımız bir dönem. Ama ardımda bıraktığım kış evinde bir kadın ağlıyor ve bir erkek ölüyor. Ben de ortadan ikiye bölünmüş haldeyim. Ufukta iyi günler belirmiyorsa, yaşamının ne anlamı var?

Kendimi atacağım bir yarık kolayca işimi görür.

Kendini öldürmek sıradan bir şey, nasıl oldu da bunu daha önce düşünemedim bilmiyorum. Muhtemelen şimdiye dek kimseye bağımlı yaşamamış ve ortadan ikiye ayrılmamıştım. Bankize yük olmak bir şey; kendine ve gruba yük olmak başka bir şey – bunu kim ister?

Geçen gün adada benimle konuşan dev, ölülerin, çok az yiyenlerin, ne buzlu denizde ne de kabuk tutmuş toprakta ağırlığı olanların dünyasına nasıl ulaşılacağını biliyor olmalı. Adaya giden yolu takip ediyorum. Bankiz yer yer çatlıyor, ses çıkarıyor ve değişiyor. Yakında havalar ısınacak – keyfini süremeyeceğim.

Kaya hâlâ orada, onu kaplayan buz geçen sefere göre kalınlaşmış. Üstüne oturuyorum, fokun sesini taklit ediyorum – cevap yok. Beklemeye devam ediyorum. Dev buralardan gitmiş olabilir mi? Daha mı derinlere indi?

Geceye dek bekliyorum. İşte o vakit, tırnakları kayayı kazımaya, kaya titremeye başlıyor. Devın boğuk sesi kulaklarımı tırmalıyor.

DEVİN EZGİSİ – II

*Ei! Ei! Yine ne yapıyorsun orada?
Dediklerimi anlamadın mı?*

*Aşağıda, çirkin dövmele kadınlar
Beceriksiz avcılar
Soğuk ve açlık, açlık ve soğuktan
Başka bir şey yok
Boğazımızdan tek geçen lokma
Kelebekler*

*Onları da bağlanmış ellerimizle
Sırtımıza bağlanmış ellerimizle yakalıyoruz*

*Bunların hiçbirini, hiçbirini sana göre değil
Burada sana yer yok
Yer yok – aya!*

*Yaşamalısın, kendi evinde yaşamalısın
Ölüm henüz seni çağırıyor
Yaşayanların arasına dön
Çocuklarını ara
Bir kızın
Bir oğlun ve bir oğlun daha olacak*

*Çocuklar
Babasızları
Anasızları korur
Anneleri ve babaları alıp götüreren bankiz de
Çocuklar verir
Ama onları aramalı
Aramalı
Beni duyuyor musun?*

*Haydi git buradan
Şimdi git
Git, git
Sadece yaşlılarla konuşan
Devim ben*

*Seni istemiyorum
Ne tenini ne de ezgini
Ben, karanlıktan ve geceden
Sen, ılık kardan ve kandan ibaretsin
Git buradan*

Dev, beni bir kez daha kovdu. Yaşlı'nın ölmüş olmasını dileyerek kış evine dönüyorum. Ama yaşlı yağ torbası öyle kolay kolay pes etmiyor: Eve vardığımda iyileşmeye başlamış bile. Karısı artık ağlamıyor ve diğer kadın-kardeşinin eşi-bana, bu yaz ayak parmaklarını kemirecek kurtlarla dolu çürük bir et parçasıymışım gibi bakmıyor artık.

Günler uzadı, kış evinden ayrılmalıyız. Her şeyi indirmeli, hayvan postlarını silkelemeli, ahşap ve kemik kirişleri, taş duvarı sökmeli. Yeni bir mevsim başlıyor, yaşlı yağ torbasının bıçak darbelerinden yeniden doğduğu bereketli bir bahar. Beni ortadan ikiye ayıran adamdan nefret ediyorum ama onu ve diğerlerini yaz kampına dek takip etmek zorundayım.

Kız kardeşinin dik bakışlarını hâlâ üstümde hissediyorum. Bende, benim görmezden geldiğim bir şeyi görmek istiyor. Çamaşırlarıma bakıyor, kan arıyor. Nihayet bir gün aradığı lekeyi buluyor. İçi rahat, "Bu sene bir köpek doğurmayacaksın," diyor. Ama ardından endişeli bir tonla, "Yine de bir çocuğun olmalı..." diye ekliyor. Devle mi konuştu? Hangi yeğeninden iyi baba olacağını söylüyor. Genç erkek kardeşinin büyük oğlu. Yumuşak huylu, kurnaz ve iyi bir avcı. Ama ben diğerini, Yaşlı'nın oğlunu tercih ediyorum çünkü babasına karşı geliyor.

Maalesef ondan daha iyi avcıyım. Birkaç kez ıskaladığı avı vurdum. Babası her seferinde köpürüyor ve ikimizi de aşağılıyor. İkimize de *Armaautuq* diye sesleniyor: o kız kılıklı bir erkek, ben de erkek kılıklı bir kız.

Ta ki "Benim adım bu değil!" diye çıktığım güne kadar. Yaşlı bana alev alev yanan gözlerle bakıyor. Oğlunu bir kez daha avda küçük düşürecek olursam beni öldüreceğinin farkındayım. Oysa oğlu kendini küçük dü-

şürülmüş hissetmiyor. Bana bakıyor, dikkatle bakıyor, ne sevgiyle ne nefretle, sadece istekle bakıyor.

17

Tulukaraq –Genç Karga– babasının kamptan uzaklaştığı bir gün, ona zıpkınla nasıl avlandığını öğretmemi istiyor. Bu tip şeyler anlatılmaz. Ava çıkmalıyız. Hazır bankiz parçalara ayrılıyor ve fok balıkları aralardaki kanallarda dolaşırken birlikte suya gitmemiz yeterli.

Tulukaraq'ın kendi kayağı var, ben de kuzenininkini alıyorum. Silahlarımı kayağın önündeki iniş deliğine güçbela tutturuyor, şamandırayı da kayağın kış kısmına gevşekçe bağlıyorum. Tulukaraq düğümleri sağlamlaştırıyor ve kayakları kıyıya dek çekiyor. Kayağıma binmeye çalışırken neredeyse alabora oluyorum. Çok iyi kullandığım söylenemez. Babam, kayağımı kendisinininkine bağlardı. Ben de bu yüzden suda açılmak istedim. Tulukaraq'ın teyzesi onun iyi bir avcı olmadığını ama suda çok iyi seyrettiğini söylemişti. Bana öğretmesini istiyorum.

Tulukaraq kayağı oturduğum yerde, kollarımın arasında nasıl dengede tutacağımı gösteriyor. Yavaş yavaş seyrediyoruz, yanımdan ayrılmıyor. Kıyıdan henüz birkaç metre uzaklaşıyoruz ki sessiz sedasız uçan bir kar baykuşu beni şaşırtıyor. Dengemi kaybediyorum, Tulukaraq küreğini uzatıyor, bu sayede doğruluyorum. Sakarlığıma gülen Tulukaraq kendi kayağının halatını çözüp benimkinin önüne bağlıyor ve buzların arasından beni çeke çeke ilerliyor.

Koyu neredeyse yarılamışken, halkalı fok sürüsünün bulunduğu bir kanala varıyoruz. Tulukaraq rahat nişan almam için bir kürek hareketiyle beni öne doğru savuruyor. Çıtımız çıkmıyor. Foklar bizi görmedi. Şişman olan bizden çok uzakta. Ben de karşıımızdaki genç erkeğe odakla-

nıyorum: Bir buz parçasında uzanıyor. Genel haline bakıyor, hareketlerini inceliyorum. Burnu havada, esen yeli içine çekmeye çalışıyor. Tepemizde rüzgâr esiyor, fokun soluğunu hissediyorum, onunla birlikte nefes alıp vermeye başlıyorum. Kayağın burnundaki beyaz örtünün¹ arkasına saklanıp zıpkınımı kaldırıyor ve bekliyorum.

Fok kendini suya bırakacağı anda –bir şeyden şüphelenmiş olmalı– zıpkını ileri doğru fırlatıyorum. Ok ve ip kolumun hareketini takip ediyor, mors dişli ucun hayvanın etine saplandığını anlıyorum, boğuk bir ses çıkıyor. Fok inliyor ve tüm ağırlığıyla kendini suya bırakıyor. İp çözülüyor, kalan vakitte şamandırayı güçbela atıyorum. Şamandıra hayvanla birlikte, önce yavaş yavaş sonra bütünü gözden kayboluyor.

Etrafımızdaki diğer memeliler teker teker suya dalıyor. Denize atladıklarında oluşan dalgaların ritminde seyrediyoruz. Şamandıranın tekrar su yüzüne çıkması an meselesi. Tulukaraq’la birlikte terk edilmiş kanalda sessizce bekliyoruz.

Aniden suyun içinden –bir buz parçasının yanından– siyah bir kütle fırlıyor. O yöne doğru kürek çekiyor ve var gücümüzle şamandırayı yakalıyoruz ama hayvan teslim olmuyor. Fok burada, ipe takıldı ama kaçarken bankizin altında kaldı. Cansız bedeni, buzla kaplı hava deliklerinden birine sıkışmış olmalı. Canla başla uğraşınca onu kendimize doğru çekmeyi başarıyoruz.

Tulukaraq, hayvanı kayağımın kenarına bağlayınca bundan sonrasını bana bırakıyor. Foku yüzgeçlerinden tutuyor ve kafa derisini bıçağımla yüzüyorum. İlk vücudundaki yağı ayırıyor sonra yaraya doğru eğilip var gücümle üflüyorum. Foku böyle şişirince çekmek daha

1. Hayvanlar, kayağın burnuna örtülen bu beyaz örtüyü suda yüzen buz külesi zannedermiş. (Ç.N.)

kolaydır. Artık eve dönebiliriz. Tulukaraq, kayağımın burnuna yeniden bir halat geçiriyor ve fokla beni kıyıya kadar çekiyor.

Foku karaya çıkarır çıkarmaz ilk işimiz ona su vermek oluyor. Yakalanmaya razı olduğu için ona teşekkür edip gelecek sefer de yine aynısı olsun diye ruhunu yüreklendirmek istiyoruz. Ardından hayvanı kampa kadar taşıyoruz, orada kadınlar onu parçalara ayırıyor, kesiyor ve aile fertleri arasında paylaşıyor.¹ Onu Tulukaraq'la beraber avladığımız için ikişer kaburgası ve derisi bizim payımıza düşüyor. Diğerleri kendi aralarında kalanını paylaşıyor.

18

İlkbahar boyunca Tulukaraq'la birlikte sık sık avlanıyoruz. Babası artık beni istemiyor ve tek oğlunu görmezden geliyor. Onun yerine yeğenini kayırarak, *aglu* yöntemiyle fok avlamaya çıkarken yanında onu götürüyor. Yaşlı bankizin üzerinde kötü sayılmaz – en azından sudakinden iyi.

Başlarda Tulukaraq –tıpkı eskiden babamın yaptığı gibi– beni kayağına alıyordu ama sonra benim için –payımıza düşen fok derileriyle– boyutlarıma uygun yeni bir kayak yapmaya karar verdik. Amcası bazı tavsiyelerde bulundu: Buzların arasından daha kolay geçebilmek için boyunu kısa tutmalıydık. Sonra, Tulukaraq'la ikimiz derileri gerdik. Ortaya beyaz, her iki uca siyah deri.

Derinin iyice gergin olması için dikişleri yağladığımız

1. İnuit ailelerinde görev dağılımı son derece belirgindir: Erkekler avlanır, kadınlar ise bitki ve meyve toplar, balık avlar, çocuk bakar, evi temizler ve yemeği hazırlar. Avı parçalara ayırıp onu temizleme görevi de kadınlarındır. (Ç.N.)

bir gün yanımızdan geçen Yaşlı, oğluna hitap ederek, “Ar-naautuq...” diye mırıldandı. Kadınlara ayrılan ev işlerine yardım etmeye kalkıştığı için “kız kılıklı” diyordu ona. Tulukaraq tepki vermedi. Ama o uzaklaşır uzaklaşmaz, “Babam iyi bir avcı değil. Geçtiğimiz senelerde sık sık aç kaldık. Her seferinde halamın kocası sayesinde hayata tutunduk. Artık o yaşamadığına göre, kuzenim ve ben iyi birer avcı olmalıyız. Bu kolay değil çünkü babam bizi kıskanıyor. İyi avcılardan nefret ediyor. Babandan nefret ediyordu, eniştemden nefret ediyordu. Zaten kimse tam olarak eniştemin nasıl öldüğünü bilmiyor.” Kısa bir ara verip konuşmaya devam ediyor: “Kış gelmeden ilk ayımı öldürmeli ve her koşulda kendimi savunmayı öğrenmeliyim.”

19

Artık bana ait bir kayağım olduğuna göre Tulukaraq'ı takip edebilirim. Ara sıra açılıyoruz. Koyun ötesine, ileri-deki buzdağlarının eteklerine doğru gidiyoruz. Bu devasa buzlar, denizin üstüne konan dağları andırıyor. Güneşin göğe yükseldiği saatlerde ıslıl ışıllar, gözlerimiz kamaşmadan bakmak mümkün değil. Emme, akma ve çatlamadan oluşan tuhaf bir dil konuşuyorlar. Buzdağlarının ne yapacağını kestirmek bankizden bile zor.

Tulukaraq, ilkbaharda buzdağlarının yanına gide gele artık onları tanıdığını söylüyor. Buz sahanlığından yeni kopanlarla uzun süredir sürüklenenleri ayırt edebiliyor. Bunun girintili çıkıntılı kenarlarından anlaşıldığını söylüyor. Bir de yeni dönenleri ya da yakında dönecek olanları¹ anlayabiliyor. Bu gibi durumlarda suyun derinliklerine gömülmemek için uzakta kalıp yaklaşmamak

1. Tuzlu-tatlı su dengesine göre buzdağları dönebiliyor. (Ç.N.)

en doğrusu. Ama baharın başında korkulacak bir şey yok. Buzdağının parçalanması için genelde yaz güneşi ışınlarının vurması ve akıntıların olması gerekiyor.

Bir buzdağının gölgesinde usulca ilerliyoruz. Küreklerimiz düzenli sesine, bir yerlerde akan su damlaları karşılık veriyor. Yaklaştıkça ses netleşiyor. Tulukaraq gidip yakından bakmak istiyor.

İç kristalimsi yapıdaki bir mağaraya giriyoruz. İlk defa böyle parlak bir ışık görüyorum. Maviye çalan seher vakti gibi: Işık etrafa eşit şekilde dağılıyor. Sesler yavaş yavaş yayılıyor, suya ve buza hapsolan ışık ağır ağır kayboluyor. Açık havada yarı saydam görünen suyun yüzeyi, kayaklarımızın altında ömrümde hiç görmediğim kadar yoğun ve açık mavi bir tonda, ışık geçirmez kütlelere dönüşüyor.

Tulukaraq yarığın arasından ilerliyor. Sızıntının nereden geldiğini merak ediyor ve bir buz sütununun arkasında kayboluyor. Kayağın suyu yarışını duyuyorum, sonrası sessizlik. Onu duyma umuduyla uzun süre kıpırdamıyorum. Nihayet sesi bana ulaşıyor: "Sızıntı burada. Yanıma geliyor musun Uqsuralık?"

Tulukaraq, doğumumda verilmiş olan ve beyaz hayvan –hem Ayı hem de Kakım– anlamına gelen bu ismi ilk defa telaffuz ediyor. Cevap vermeye cesaret edemiyorum.

"Buzdağının tepesinde bir delik var. Beni duyuyor musun Uqsuralık?"

Sesimi çok yükseltmeden, "Evet Tulukaraq," diyorum.

"Hah, iyi. O zaman şimdi sana bir soru sormak istiyorum Uqsuralık: Neden ölümler bazen gökte bazen de denizin dibinde buluşuyor, biliyor musun?"

Sesi tuhaf. Uzaktan geliyor.

"Hiçbir fikrim yok Tulukaraq."

“Çünkü başımın üstündekine benzer deliklerden geçiyorlar da ondan.”

“Ne demek istiyorsun Tulukaraq?”

“Yani şöyle ki, şu an ölecek olsan ruh ismin –*aleq*’in– böyle bir delikten uçup gidecek Uqsuralik. Sen de göğe çıkacak ve karadaki bir bedende tekrar hayat bulmayı bekleyen ölümlere katılacaksın.”

“Peki başka bir zaman ölürsem?”

“Bir fırtınanın ardından ya da yaz mevsiminden sonra ölürsen, yine aynı delikten geçersin ama bu sefer denizin dibini boylarsın Uqsuralik.”

“Niye ki Tulukaraq?”

“Çünkü bu sırada buzdağı eriyip geri döner de ondan! Bugün, bu yamacın tepesinde açılan delikten geçersen derinliklere doğru bir yolculuğa çıkarsın.”

“Ama o zaman *aleq*’ime ne olur Tulukaraq?”

“Hmm... büyük ihtimalle su avına dönüşmek için Sedna’nın saçlarının arasına sığınır Uqsuralik.”

“Benim de özüm değişir, değil mi Tulukaraq?”

“Onu söylemek bana düşmez Uqsuralik. Zaten tuhaf birisin, yarı erkek yarı kadın; yarı yetim yarı avcı; yarı Ayı yarı Kakım... Kim bilir daha ne olabilirsin?”

“Peki ya sen Tulukaraq? Ölünce sen ne olacaksın?”

“Ben bir Kargayım, Uqsuralik. Gökyüzünden gidersem insan olarak geri döneceğim. Denizden gidersem ilk adaları yeniden yaratacağım. Otları arayacak, onları bir araya toplayacak ve gelecek nesilleri barındıracak bir toprak oluşturacağım.”

“Peki ya o güne kadar Tulukaraq?”

“O güne kadar, seni uyarıyorum Uqsuralik: Buzdağı her an tepetaklak olabilecek bir dünya. Gençler ne derse desin, ister kış olsun ister bahar. Beni takip et ve burada daha fazla oyalanmayalım.”

Tulukaraq tekrar beliriyor ve mağaranın çıkışına doğru kürek çekiyor. Sakin görünüyor. Az önce konuşan gerçekten o muydu?

20

Yaz geldi. Güneş asla ufuk çizgisine değmeden, gökyüzünde elipsler çizerek dönüyor. Bu belli bir süre böyle devam edecek. Tulukaraq vaktinin tümünü kayağında geçiriyor. Geziyor, fok avlıyor, artık ne babası ne amcası ne de kuzeniyle ava çıkıyor. Annesi ve teyzeleri Tulukaraq'ın getirdiği derileri sevinç ve gururla, büyük bir şevkle işliyor.

Ona sık sık eşlik ediyorum: Hem kayağı daha iyi kullanmayı öğrenmek hem de babamın avlanırken yaptığı başka şeyleri ona göstermek için. Zaman zaman, fok balıklarının uğradığı bir adada birkaç gün geçiriyoruz. Kadınların işini üstleniyorum: eti kesip parçalıyor, yağın sıyrıyorum. Genelde sessizlik içinde çalışıyoruz ama beni iş başında gören Tulukaraq'ın bazen hafifçe güldüğü oluyor. Onun en iyi arkadaşı olduğumu ve benden çok iyi bir eş olacağını söylüyor. Ona gülümsüyor ama cevap vermiyorum. O zaman bıçağı elimden alıp beni kıyıya kadar kollarında taşıyor. Orada kâh bana sıkı sıkı sarılıyor kâh beni suya atıyor. Güneş batmak üzereyken, hava serinlediğinde çadırın içinde beraber uzanıyoruz. Bedenlerimiz evli bir çift gibi birbirini ısıtıyor. Kampa dönünce diğerleriyle ne gittiğimiz yeri ne de ilişkimizin nasıl bir hal aldığını paylaşıyoruz. Tulukaraq'ın babası avladığımız eti sessiz bir öfkeyle yiyor.

Tulukaraq'ın kuzeni bir gün, kuzeyde mevsimin ilk karibularını gördüğünü bildiriyor. Yaşlı, nehri takip edip onları göller civarında karşılamamız gerektiğine karar veriyor. Tulukaraq bu sene karaya hapsolmayacağını söy-

luyor. Mırın kırın eden babası kararını isabetli buluyor: Karadaki av için iyi bir su avcısına ihtiyacımız yok.

Ertesi sabah bütün aile elbirliğiyle kampı toplamak için işe koyuluyor. Tulukaraq'ın teyzesi yanıma geliyor: "Evlatlarına bir baba bulmuşsun Uqsuralık. Sevindim. Umarım gelecek kış yeniden kavuşuruz."

Birkaç saat sonra hepsi gidiyor, kamp yerinde in cin top oynuyor. Geriye sadece bir çadır kurmaya yetecek kadar eski deri kalıyor. Et ve üzüksü meyve stoklarının hepsini –kendime ayırdıklarımı bile– alıp götürmüşler. Tulukaraq'ın ava çıkması gerekiyor, ben kampa çekidüzen vermek için kalıyorum.

Omzunda kayağı, kıyıya ulaştığında öğle vakti olmalı. Diğerlerinin gidişine ve bizim burada birlikte kalma kararımıza bakılırsa bundan böyle karıkoca sayılırız: Onunla yeni bir hayata başlamaktan mutluyum.

TULUKARAQ'IN EZGİSİ

*Halkalı fokü avlamak için
Bugün kayağıma bindim*

*Göğün aydınlığına güvenip
İçimdeki avlanma arzusuyla
Bugün kayağıma bindim*

*Koyda yüzen fok yoktu
Ben de sudan çıktım, bir mors beni çağırđı*

*Çok büyüktü ve tuhaf bir ezgisi vardı
Onu bir başıma taşıyamayacağımı bile bile
Kayağımla peşinden gittim*

Yüksek, mavi falezleri
Kar beyaz etekleri
Suyun altına gizlenmiş çıkıntılarıyla
Bildiğim bir buzdağına kadar yüzdü

Mors, falezlerden birinin dibine sürtündü
Bıyığını burnuma doğru hareket ettirdi
Yaklaştım ve onu yakından gördüm

Su hizasındaki küçücük gözlerini bana dikmişti
Erkek miydi yoksa dişi mi?
Suda titreşen uzun, kalın dişleri
"Erkek, erkek!" diye haykırıyordu
Ama gözleri, gözleri, ıslak bakışı
Ve sürtünmekten yıpranmış bıyıkları
"Dişi, dişi!" diyordu
Ve birkaç yavrunun da anası

Falezin dayandığı
Buz parçalarından birine kadar yüzdü
Dişlerini geçirdi
Ve bedenini suyun üzerine çekti

Günün birinde böyle bir manzara göreceğime asla
inanmazdım
Morsun bir kadın vücudu
Ve uzun bir örgüsü vardı

Kayağımdan indim
Uzun örgüsünü yakaladım
Ama bir narval dişine dönüştü
Mors, dişlerini buza geçirmeye devam etti
Ve sonunda beni yutan
Buz parçalarına dek
Çıkmayı sürdürdük

*Karadaki Genç Karga'ydım
Şimdiyse denizin pençesindeki Genç Karga oldum*

*Babam haklıymış:
İşe yaramazın tekiyim
Avlanmak için doğmamışım
Özellikle de yazın.*

21

Tulukaraq kampa bir daha dönmedi.

Çadırımızı toplarken, yattığı tarafta mors dişinden oyulmuş bir *tupilak*¹ buldum. Bedeni kadını andıran, kocaman dişli, uzun bir hayvan. Ayaklarının yerinde yüzgeçleri vardı.

Bulur bulmaz tundraya, iyice uzağa attım. Ve içime kuşku düştü. Bütün gün bekledikten sonra su kıyısına gittim. Tulukaraq'ı saatlerce bekledim, bir daha görünmedi.

Ertesi gün, sabahtan akşama kadar kıyı boyunca koştum. Seslendim, haykırdım, ondan bir işaret alma umuduyla sessizce bekledim. Ertesi gün aynı şeyleri yeniden yaptım ama fiyort boştu.

Kampa yalnız döndüm ve ağladım. Ağladım, inledim, mutsuzluk ve öfkeden saçlarımı yoldum. Gözlerime giderek daha fazla dolan gözyaşlarından ufuk çizgisi boğuldu. Akan damlaların ufuktaki buharında bilmediklerimi gördüm. Oluşan tuhaf şekillerin arasında keşke görmeseydim dediğim imgeyi gördüm: Yaşlı, mors dişinden yapılmış o küçük nesneyi oğlunun başucuna koyuyordu.

1. İnuit inanışına göre *tupilak*'lar büyü yapmak ya da birinin ölümüne sebebiyet vermek için kullanılan küçük nesnelerdir. (Ç.N.)

Artık buradan ayrılmalıyım. Bir eşim ve bir ailem vardı, tekrar başa döndüm, kimsesiz kaldım. Sahip olduğum öteberiyi topluyorum. Babamın bana fırlattığı ayı postu fazla ağır ve Tulukaraq tek silahımızı da alıp gitti. Ayrıca kızaksız ve yardımsız yanıma pek bir şey alamam.

Üç-beş eşyayla bu lanetli yerden ayrılmaya koyulurken duyduğum sesle irkiliyorum. Kalbim, sıkışacağı yerde hızlı hızlı atmaya başlıyor. Nerede olsa bu acı havlayışı tanırım: İkasuk'tan başkası değil! Diğerleri, yazı geçirmeleri için köpekleri bir adaya bırakırken İkasuk yanıma dönmek için büyük gemiye binmeyi reddetmiş. Köpeğimi tekrar gördüğüm için o kadar mutluyum ki! Yükümü taşımama yardımcı olacak.

Etrafta ne var ne yok –kemik, tendon, çiğnenmiş deri– ayı postuma sarıp İkasuk'un sırtına iple bağlıyorum. Sırtımızı denize dönüp tundranın derinliklerinde yola koyuluyoruz. Buzlar, uzakta batan güneşin altında pembe bir şerit oluştururken, üstlerinde de bir-iki kara bulut toplanıyor.

İKİNCİ BÖLÜM
HİLA

23

Bu topraklarda yeniden bir başımayım. Üzümsü meyve ve av peşindeyim. Bulursam, bodur söğütlerin arasında ya da kara yosunlarının üzerinde uyuyorum. Hava sıcak, hatta bazen fazla sıcak. İyiye işaret değil. Sivrisinekler saldırıyor, hastalıkların üzerime çullanmasından korkuyorum. Bazı geceler İkasuk ağlıyor. Ruhlar ortalıkta dolaşıyor olabilir mi?

Bu sabah çokça yabanmersini topladım. Avuç avuç yedim, sonunda dişlerim gıcırdadı. Yabanmersini yemeyi yalnızca fok kanıyla seviyorum ama avlanmak için kıyıya dönmeye cesaret edemiyorum. *Tupilak*'a değdiğimden beri denizden korkar oldum.

Tundrada avlanmaktan çekiniyorum çünkü sahip olduğum tüm silahlarla –mızrağım, bıçağım, zıpkınım– yakın zamanda deniz hayvanlarını öldürdüm. Bir kara hayvanını bunlardan biriyle vurursam ruhunu kızdırırım. Açlıktan ölürüm daha iyi.

Üstelik karnım yine ağrıyor. Aslında her yeni ayda olduğu gibi ama bu kez daha sancılı. Kısa bir süre sonra kan kaybedeceğim. Hayvanlar bunu anlamış olmalı, yakında karibuların geçeceği kuzeye doğru bakmamalıyım.

Yalnız –babasız, eşsiz, ailesiz– kalmak ne zormuş. Yani bir yaşam amacım olmadan. Dev olsun, dul olsun ikisi de haklıymış, bir çocuğum olmalı, ama onu nerede bulacağım?

24

Tundra birkaç gündür alışagelmışin dışında boş görünüyor. İç kısımlara doğru ilerledikçe canlı sayısı azalıyor. Su yollarından geçiyor, ipuçlarına bakıyor, hayvanların ayak izlerini hatta dışkılarını bile inceliyorum ama ufka boylu boyunca göz gezdirdiğimde tek bir hareket görmüyorum. Tüm hayvanlar görünmez olmuş sanki. Kuşların onar onar, yüzer yüzer gökyüzünde olması gerekirken orası da boş. Bu sessizlik bana ağır geliyor, İkasuk da memnuniyetsizliğini gösteriyor ve inlemeye devam ediyor. Ruhlar diyarına doğru mu kayıyorum?

25

Güneşin alçalmaya başladığı bir öğleden sonra, uzak-taki taş yığını bana tanıdık geliyor. Karibuları yönlendirmek için insan eliyle yapılanlardan değil, hayır, bunlar kocaman taşlar, bir devin adımlarıyla oluşmuş bir taş yığını gibi.

Bu yer bana tanıdık geliyor. Çocukken bir kere gelmiştik. Babam buraya Tuniqtalık –Küçük İnsanların Yeri– derdi. Bu şakacı ruhlar kâh yardımcı kâh zehirli. Babam onlardan korkardı. Taş yığınının dibine yiyecek bırakıp yolumuza devam etmiştik.

O dönem, Küçük İnsanları görmeyi çok istemiştim. Bugün daha temkinliyim ve ayı postuma saklanıp dinlenmeyi yeğliyorum. İkasuk dibimden ayrılmıyor, kulakları sürekli kıpırdıyor.

Köpek nihayet uyuyor ve birkaç saniye sonra kulaklarım çınlamaya başlıyor. Rüzgârın sesi mi? Emin olmak için başımı kaldırmaya çalışıyorum ama yere mihlanmış gibiyim. Yaprak kımıldamıyor.

KÜÇÜK İNSANLARIN EZGİSİ

Bu kadın kim? Onu daha önce gördük mü?

Hayır, buralı değil – yazı sevmiyor.

*Keskin bir kokusu var, burnumun direği kırıldı!
Bırakalım gitsin.*

Hayır, canımız sıkılıyor, kalsın.

Köpeğini öldürebiliriz...

Yardıma muhtaç.

Ama çok yağlı! Yağını ne yapalım?

*Yağını ona bırakalım. Bir çocuk arıyor.
Ona bir çocuk bulmalıyız.*

Kendininkileri ver. Onun kadar leş kokuyorlar!

*Ona bir yumurta bulalım! Bir kara yumurtası, uzaklara
götüreceği bir yumurta.
Bir köpek yumurtası? Köpekleri seviyor.*

*Bir insan yumurtası.
Ayakları, elleri olan bir yumurta.*

Evet, evet perdeli elleri olsun

Bir de balık kuyruğu!

Onu göl kenarına yollamalı – mide şeklindekine.

Hayır, nehrin dirsek biçimini aldığı yere gitmeli.

*Hayır, hayır, hayır! Böyle yumurtalar ıslak dışın ortasında,
bataklıkların arasında olur.*

Onu yuvarlayın, onu oraya kadar yuvarlayın!

26

Uyandığımda, ayaklarım suda, başım yassı çakılların üzerinde uzanıyorum.

Neredeyim? Taşlar nerede? Kulaklarım çınlamıyor ama gökyüzü uçan kuşlarla dolu. Küçük martılar, gümüş kanatlı martılar, yalıçapkınları, kiraz kuşları! Bunca kuşu bir arada görmek iyi geliyor. Ötüşleri, cıvıdamaları kulaklarımı titretiyor ve bu gıdıklanmayı ayak parmaklarıma kadar hissediyorum. Yoksa... tabii ki! Çıplak ayaklarım, çamurda yiyecek arayan küçük balıkların yüzdüğü gölün suyunda ıslanıyor. Bacaklarımı çırpma için otuyorum. Sıçrayan suyun sesi beni güldürüyor, etrafımı saran otları elleyle elleyle gülüyorum.

Tundrada bir şeyler değişmiş, ne olduğunu bilmiyorum. Hayat geri gelmiş, kendimi tekrar canlı hissediyorum.

rum. Artık yalnız değilim. Doğa benimle aynı anda soluk alıp veriyor.

Ayağa kalkıp köpeğimi çağırıyorum. Ses yok, gölün çevresini dolaşıyorum. Öğleden sonra güneşi suya vuruyor, küçük dalgalar birer kristal gibi parlıyor. Kıyı boyunca yürürken yavru balık sürülerine rastlıyorum. Alabalıklar bu sene daha erken yumurtlamış olabilir mi? Bunların onların yavruları olup olmadığından da emin değilim.

Küçük bir nehrin göle aktığı yere ulaşıyorum. İkasuk'a yeniden sesleniyor ve sonra –tıpkı alabalıklar gibi– akıntının ters yönüne doğru yürüyorum. Burada su, göl kenarına göre daha sığ. Yassı çakılların yuvarlandığı yerde nehri geçiyorum. Adımlarımın altında Küçük İnsanların güldüğünü duyar gibiyim. “Buradan, buradan,” diyorlar.

Nehrin küçük bir tepede düğüm olduğu yere kadar yürüyorum. Tümseğin arkasında, iki kayanın arasındaki durgun su birikintisi küçük bir bataklık oluşturmuş. Biraz soluklanmak için taşa oturur oturmaz tümseğin arkasından İkasuk fırlıyor. Dişlerinin arasında ayı postum, içinde de sahip olduğum her şey: mızrağım, zıpkınım, yuvarlak bıçağım. Ve on yumurta. Kuş yumurtaları.

Yumurtaları görür görmez acıkıyorum. Hepsini bir saniye içinde mideme indirdikten sonra kabuklarını, havlayan İkasuk'un burnunun dibinde, parmaklarımla uzun uzun çatlatıyorum. Akabinde, yapışkan ve pullu sıvıyı yüzüme sürüyorum. Bunu neden yaptığımı bilmiyorum. Tundra güzel görünüyor. Çok güzel ve adeta şarkı söylüyor.

Yavruların yumurtalarından çıktığı mevsim şimdi.

Kuşları avlamak için bir fileyle üç çatallı bir zıpkın yaptım kendime. En çok deniz kuşlarını seviyorum çünkü balık kokuyorlar. Deniz kırlangıcı, ördek, dalıcı kuş ve karabatak da yakalıyorum.

Geçen gün kıyıya geri döndüm ve iki fok balığı avladım. Biri bir kayanın altında mayalandı¹, diğerinin derisiyle bahara kadar çürüyecek dalıcımartıları sardım. Zaman zaman canlı civciv yiyor ve onların boğazımda söyledikleri şarkıları dinliyorum.

Göllerde ve nehirlerde de balık avlıyorum. Özellikle güneşin battığı saatlerde. Üç çatallı zıpkınım ile kırmızı gövdeli alabalıklar yakaladım.

Tundrada yeni yeni açmaya başlayan çiçekler sarı, kırmızı ve mor renkli halılar gibi. İstemediğim kadar üzüksü meyve var, kış için hazırlık yapıyorum. Geçen gün, onları hâlâ sıcak olan fok kanına bana bana yemek çok hoşuma gitti. İnce derili, kemikli kuşlardan sonra iyi geldi.

Bugün uzaktan bir karibu sürüsü geçti. Sanki genç karibular sayıca fazlaydı, bu iyiye işaret. Dün ise nehir kenarında bir misk sığırı sürüsü gördüm, aralarında beş yetişkinle iki yavru vardı. Benim de günün birinde bacaklarımın arasında bir yavru olacak. Biliyorum. Hatta bence şimdiden orada.

1. Toprağa kazılan çukurlara gömülen hayvanların üstüne ağır taşlar konup altı ila on iki hafta bekletme işlemine deniyor. (Ç.N.)

KARABATAĞIN EZGİSİ

*Kluiee kluiee kuik klu-an!
Kluiee kluiee kuik klu-an!*

*Kadın kıyıda yalnızdı
Kadın tundrada yalnızdı
Nehir ve göl kenarında yalnızdı
Ama şimdi keyifle yumurta yiyor*

*Kluiee kluiee kuik klu-an!
Kluiee kluiee kuik klu-an!*

*Kadının peşine bir köpek takıldı
Kadın su yollarında dolandı
Kördü, bizim topraklarımızdan geçtiğini anlamadı
Hatta görmeden yuvamın üstüne oturdu*

*Kluiee kluiee kuik klu-an!
Kluiee kluiee kuik klu-an!*

*Kadını Tunitler¹ götürdü
Taş gibi kıvrılıp uyudu
Fosilleşmiş bir yumurtaya çarptı
Ve uykusunda kanat çırpı*

*Kluiee kluiee kuik klu-an!
Kluiee kluiee kuik klu-an!*

*Kadın, gözlerinde karibu torbalarıyla uyandı
Dalağını, karnını, boynunu yokladı*

1. İnuitlerin atası kabul edilen, MÖ 500 ila MS 1500 yılları arasında yaşamış bir halk. (Ç.N.)

*Göge baktı, gözünden yaşlar geliyordu
Yüzünü kara toprakla kapladı*

*Kluiee kluiee kuik klu-an!
Kluiee kluiee kuik klu-an!*

*Kadın sonbaharı tundrada geçirmeyecek
Kadın göç ediyor çünkü doğuracak
Ama nerede ve ne zaman
Doğuracak henüz bilmiyor*

*Ama kluiee kluiee kuik klu-an
Karabatak, hepsini biliyor
Kluiee kluiee kuik klu-an –
Ve tekrar acıkacağı zamanı da!*

28

Bu sabah, alabalık yakalamak için nehre doğru giderken likenlerin arasında bir çift karibu boynuzu buldum. Etrafın buz tutmaya başladığını da gördüm. Ayı postumda uyumaya devam edemem. Bir barınağım olmalı.

Kampa dönmüyorum. Bir kayanın altında bıraktığım fok daha kuzeyde, ilk durağım orası. Harabe bir kış evinde birkaç gece kalıyorum. Kıyının dibinde, suyun bir falezin gölgesi boyunca inip çıktığı yerde, buz tutuyor, kırılıyor, eriyor, tekrar buz tutuyor ve kümeleniyor – bunlar bankizin oluşmaya başladığının ilk işaretleri. Bu mevsimde yalnız kalınmaz, bir insan grubuna katılmalıyım.

Palliryuaq'a, Büyük Koy'a varma umuduyla kuzeye doğru birkaç gün yürüyorum. Avcılar kışın başında genellikle orada buluşur. Ama oraya ulaşamıyorum. Kangir-

yuaktiaq'a, Neredeyse-Büyük Koy'a varıyorum, orası da terk edilmiş benziyor. Burada mı kalmalı yoksa yola devam mı etmeli? Tundrada geçirdiğim yaz beni yordu. İimde hissettiğim ocuk kuş kanadından ağır olmasa da uykumu ve neşemi kaçırıyor.

Sahilde uzanıp birinin beni kurtarmasını bekliyorum. Gelen olmazsa, bana ıstırap veren ve kış ı atlatamayacak bu canın acısı dininceye kadar suda yürüyeceğim.

29

Uzaktan *umiak*'la¹ geldiler. Uyku sersemliğiyle ilkin balina gördüğümü düşündüm. Sonra r zg rdan sulanmış gözlerle, kıyıya yanaşmak için kullandıkları sopayı, deniz gergedanı dişine benzettim ve mızrağımı salladım. Nihayet hareket eden gövdelerini ve beni selamlayan kollarını görünce kıyıya çıkmalarına yardım etmek için suyun içinde koştum.

Umiak on beşe yakın kadın ve çocukla doluydu, dört avcı da kayaklarının içindeydi. Biri annemin erkek kardeşi. Kayağından ilk o indi, elini koluma koydu ve İkasuk'u boynundan tuttu.

Yaz ı uzaktaki adalarda geçirmişler. Dayım, köpekleri almak için oraya geri d nmeliymiş. Beni daha önce hiç görmediğim karısına emanet ediyor, o da tanımadığı yeğenini bağrına basarak gülümsüyor.

Yolcular karaya çıkıp eşyaları indiriyor: hayvan derileri, kandiller, araç gereçler ve kıyıya sürüklenen ağaç parçaları. Bir de çeşit çeşit kaplar: kazanlar, kovalar, k seler ve tabaklar. Yaz yumuşak geçmiş, kadınların özenle dikilmiş giysileri ve çocukların cilalı kemikten bir sürü

1. Ağaç ve deriden yapılan bu deniz araçlarını kadınlar kullanıyor. (.N.)

oyuncağı var. *Umiak* dahil her şeyi sudan çıkarıp kıyıya kadar çekiyoruz. Kampın nereye kurulacağına karar veriliyor: Üç sene önceki aynı yer. Geçtiğimiz mevsim, fok balığı ve denizayısı avı öyle bereketli geçmiş ki civardaki yiyecek saklama yerlerinin dolu olduğu söyleniyor. *Umiak*'ı dallardan örülmüş çitlerin üstüne koyuyor, kayakları ve kurutulmuş balığı da ona bağlıyoruz.

Kadınlar ve çocuklar kış evini inşa etmeye başlıyor, bu ev beş ya da altı ay, halkalı fokların doğumuna kadar dayanmalı. Yazın kıyıya vuran ağaç gövdeleri sayesinde, kış evi bir öncekinden daha yüksek olacak. Duvarlar için epey taş ve kesek gerekiyor, tam iki gün boyunca uğraşırız. Üçüncü gün çatıyı turbayla örtüp ertesi gün de taşlarla tutturdüğümüz karibu derilerini üstüne geriyoruz. Geçen kıştan kaldıkları için şimdiden biraz sertleşmiş ve yıpranmışlar. Kardan önce yağmur yağarsa onları güçlendirmemiz gerekebilir. Ve nihayet toprağı kazarak açtığımız evin girişini, çok soğuk havalarda kapatacağıımız bir tünelle birleştiriyoruz.

Birkaç gün içinde, herkesin başını sokacağı bir çatısı oldu. Dayım köpeklerle geri geldi. Karısından, onların tarafında –evin girişinden uzakta, dipte– bana bir yer ayırmasını istedi. Bir çocuk beklediğimi ve babasının yanımda olmadığını anlamayan yok. Dayım gülererek, fok balıklarıyla karnımdaki çocuğı aynı ruhun getirdiğini söylüyor.

30

Turba kaplı evdeki ilk geceler sakın geçiyor, kandilin isli aydınlığına kavuştuğum için mutluyum. Dayımın karısının adı Pukajaak – Kar Tozu. Elleriyle rulo yaptığı bir tutam likeni fok yağına bandıracağı sırada, “Sen de şanslısın, biz de,” diyor. “Bu kış doğacak çocuğumuz yoktu, gecenin ortasındaki bu sıcak nefesi sen bize getireceksin.”

Bunu fırsat bilip içinde yüzdükleri bolluğun ve mutluluğun kaynağını soruyorum. “Fok balıkları geçen kış sayıca fazlaydı ve bu yaz inanılmaz miktarda balık yakaladık. Çocuklar semirdi, büyükler gülüyor. Sanırım bu kış güzel geçecek.”

Bir aile tarafından böyle karşılanmak ve beslenmek çok güzel. Karnım iyice büyüdü, ne avlanabilir ne de balığa çıkabilirmişim. Dayım ve karısı bir dediğimi iki etmiyor. Ve üç oğulları –her biri on yazdan küçük– benim için avlanıyormuş gibi yapıyor. Yer yatağım çeşitli avların kemikleri ve küçük ağaç parçalarıyla dolu.

Eve yerleşmemizle birlikte, Pukajaak benim yanımda yapılmayacakların listesini tutuyor. Mesela oğullarının ip oyunları oynamasını yasaklıyor. Karnımdaki çocuk, kendi göbek bağıyla oynamayı, onu kollarının, karnının ya da boynunun etrafından geçirmeyi aklına getirmemeli. Ayrıca sabahları kimse benden önce dışarı çıkmayacak. Doğum yaklaştığında ve biriken buzla evin girişindeki tünel daraldığında bu iyice önemli olacak.

Pukajaak, hamileliğimin ilk günleriyle ilgili sorular soruyor bana. Genelde aksi söylense de karada avlanan eti yememem konusunda ısrar ediyor. Mors etiyle –fazla yağlı– karabatağın boğazından geçemeyecek büyüklükteki balıkları da yasaklıyor. Erkeklerin keskin silahlarını ellemeyi mutlaka bırakmalıyım, bir tek yarım ay şeklindeki kendi bıçağımı kullanabilirim.

Bunun dışında, boş vaktimi dilediğim gibi geçirebilirim. Burada herkes dertsiz tasasız: erkekler hem keyif hem de çocukları eğitmek için ava gidiyor; kadınlar kış giysilerini hatta bazen bahar kıyafetlerini elden geçirip yamıyor. Onları güzel güzel süslüyorlar: Şekil ve renk seçiminde birbirleriyle yarışıyorlar. Doğacak çocuğumu giydirmem için bana iki fok balığı derisiyle üç kakım derisi verdiler. Deriyi çiğniyor, tabaklıyor ve dikiyorum, düğümleri benim yerime onlar atıyor.

Akşam sahanlığın bir köşesinde yalnız uyuyorum. Karnımdaki çocuk kâh dalga, kâh uçmaya hazırlanan genç bir kar baykuşu gibi kıpır kıpır. Bu küçük varlığın nereden geldiğini merak ediyorum. Denizden mi, gökten mi yoksa tundradan mı?

31

İlk kar yağmaya başladı ama taneleri yere değmeden eriyor. Islak otlar ve toprak koyu bir renge büründü. Gökyüzü gri. Kara bulutlar –sahildeki sakallı foklar gibi– ufuk çizgisi boyunca uzanıyor ve *Neqqajaaq*¹ öfkeli bir avcı gibi, nefesini iki gündür onların üzerine üflüyor. Dayım, hırçın denize bakıyor ve, “İyi ki kayakları kıyıya çekmişiz,” diyor. Evimizin biraz doğusunda bir nehir oluştu, gümbür gümbür denize dökülüyor. Taşları, otları ve toprak parçalarını alıp götürüyor. Pukajaak, kandili yakmaya yetecek kadar kara yosun ve likeni kenara koymadığımızı düşünüyor.

Her sabah ilk ben dışarı çıkıyorum ve eve her döndüğümde aynı haberi veriyorum: Gökyüzü gitgide alçalıyor, *Neqqajaaq* her geçen gün daha kuvvetli üflüyor. Benden sonra, köpekleri beslemek için erkekler çıkıyor ve tepeden tırnağa ıslanmış dönüyorlar. Bu sırada, kadınlar da mayalanmış fok etinden güveç hazırlıyor.

Bir sabah ilk çıkan olmak için geç kalıyorum çünkü dışarıda insan sesleri duyuluyor. Dayım, kimin geldiğini görmek için evden fırlıyor. Sesleri takip ediyoruz. Sevinç çığlıkları yerine havlayan köpek sesleri işitiliyor. Çok geçmeden tünelde bir hareketlilik oluyor. İlk misafir –başında kapüşonu, kamburu çıkmış bir adam– içeri giriyor, ikinci misafir de onu takip ediyor. Peşlerinden iki

1. İnuitçe şiddetli rüzgâr. (Ç.N.)

kadın, bir genç adam ve iki çocuk geliyor. Beni ilk tanıyan küçük kız oluyor. Üstüme atlarken, "Uqsuralık!" diye bağıyor. Kambur adam başını açıyor, soğuk bakışlarını üstümde hissediyorum. Böğrü delik Yaşlı bana yaşattığı acıların farkında. Kocamı yani öz oğlunu öldürdüğünü biliyor. Küçük kıza, halasıyla iki kuzenin nereden olduğunu soruyorum. Karibu avının kötü geçtiğini ve dul kadınla iki yetimi başka bir grupla bırakmak zorunda kaldıklarını söylüyor. Bu habere seviniyorum, muhtemelen erkek kardeşinden uzakta daha mutludur.

Burada kimse Yaşlı'nın ve ailesinin gelişine sevinmiş görünmüyor ama *Neqqajaaq* dışarıda kükremeye devam ederken onları geri yollayamayız. Sahanlıkta biraz sıkışıyoruz, doğu tarafında yeni bir bölüm oluşturuluyor. Yaşlı, erkek kardeşi ve eşleri oraya yerleşiyor, iki çocuk benimle kalıyor. Büyük oğlan –Tulukaraq'ın kuzeni– evdeki diğer gençlerle, evin giriş kısmında uyuyor. Fok eti yavaş yavaş pişirilirken, bir yandan geçen mevsim olup bitenler konuşuluyor. Geçmiş bahar ve yaz başıma gelenlerden bir ben bahsetmiyorum. Etin üstüne ağzındaki yağı tükürmekle meşgul olan Pukajaak sesini çıkarmıyor.

32

Neqqajaaq nihayet dindi. Hava tekrar açtı ama her şafak vakti etraf biraz daha geç ağarıyor. Soğuk ve nem iliklerimize kadar işliyor – karın, taşların ve solmuş otların üstünü büsbütün örtmesini sabırsızlıkla bekliyorum.

Yaşlı'yla ailesinin gitmeye niyeti yok gibi. Günün birinde onunla baş başa kalmaktan korkuyorum. Her gece döşeğimi yokluyorum, bana ya da çocuğuma kötülük edecek bir şey koymadığından emin olmalıyım.

Geçen gün karısı yanıma geldi. Fısıldayarak, "Tulukaraq nerede?" diye sordu.

“Yola çıktığınız gün kayağıyla yok oldu.”

“Karnındaki çocuk ondan mı?”

“Onu bana Tuniqtalik’in Küçük İnsanları verdi.”

O gün bugündür beni gözücuyla takip ediyor. Daha fazlasını merak ettiğini seziyorum ama kocası etraftayken yanıma gelip konuşmaya cesaret edemiyor.

Pukajaak, Yaşlı ve ailesi geldiğinden beri ne kadar gergin olduğumu fark etti. Ona, ismini telaffuz etmeden Tulukaraq’tan ve baharda ortadan nasıl kaybolduğundan bahsediyorum. O ve dayım, Yaşlı’nın ne denli kıskanç ve kötü olabileceğini biliyor. “Ne kadar zaman geçse de bu huyundan vazgeçmedi,” diye serzenişte bulunuyor dayım. “Erkek kardeşi, karibuların yaz boyu onlardan nasıl kaçtığını anlattı bana. Uqsuralik, bu adam hayvanları korkutuyor. Kendi çocuğunun canı için endişelenmen doğal.” Pukajaak devam ediyor: “Öz oğluna büyü yaptı diyorsan, arkanı iyice kollamalısın.” Yaşlı’yı böğründen bıçaklayarak yaraladığımı ve bu yüzden bana diş bileceğini dayımla Pukajaak’tan saklıyorum.

Ertesi gün, herkes kamptan ayrılınca Pukajaak tekrar yanıma geliyor: “Uqsuralik, sana bir şey vereceğim. Dün akşam dayınla sohbet ederken, babanla öldürdükleri ayının dişini hâlâ boynunda taşıdığını fark etti. O da, tıpkı benim gibi, bu dişin seni Yaşlı’ya karşı koruyacağına inanıyor.” Pukajaak’a teşekkür ediyor ve diş, boynumda taşıdığım küçük deri kesenin içine koyuyorum, kesede diğer tılsımların yanı sıra bankizin kırıldığı anda babamın fırlattığı ayı diş de duruyor. Şansliyim ki bu köpek dişleri aynı beyaz ayağa ait, bu sayede Yaşlı’nın bana saygı duymasını sağlayabilir hatta Sedna’nın krallığına gitmesi için ruhunun aklını çelebirim.

Bu sabah gözlerimi açtığımda tuhaf bir ışık algılıyorum. Çocuklar çoktan uyanmış, sabırsızlanıyorlar. Onlar da dışarıda bir şeylerin değiştiğini seziyor. Evden çıkıyorum, beni gölge gibi takip ediyorlar. Etrafı kaplayan ilk karı hep beraber, sevinç ve şaşkınlıkla keşfediyoruz. Bundan böyle gün, karadan doğacak. Sayısız kar tanesi göğün belli belirsiz ışığını yansıtıyor. Gece yağan kar öyle hafif ki nefes alıp veren devasa bir beyaz ayıya benziyor.

Çocuklar, gülerek kendilerini karın üstüne atarken ben de kıyıya doğru ilerliyorum. Denize bakmam yasak çünkü avı kaçırabilirim ama buzu ellememde bir sakınca yok. Taze, kalın kar tabakasının altındaki bankiz sertleşmiş. Suyun şıptırtısı neredeyse duyulmuyor, yalnızca derinlerden bir yerden gelen gıcirtısını, çatırtısını ve tıslamasını işitiyorum.

Nereye kadar buz tuttuğunu anlamak için öteye bakışım var. Şu sıralar kimse doğru düzgün avlanmıyor, hâlâ geçen mevsimden kalanlarla beslendiğimize göre denize bakmamın bir sakıncası olmaz. Ama başımı kaldıracığım anda uçan bir karga dikkatimi çekiyor. Öyle şiddetli gaklıyor ki ondan başkasına bakmamı engellediğini hissediyorum. Denizi ve uzaktaki buzdağlarını görmeden oradan ayrılıyorum.

Kampa doğru dönerken adımlarımın karda çıkardığı sesi dinliyorum. Çocuğum bu sesin ritmiyle dans ediyor gibi, karnımın içinde boyuna dönüp duruyor. Pukajaak, anne karnında kıpır kıpır dönen bir bebeğin yeterince yağlanmadığını ve önünde daha iki ya da üç ay olduğunu söylüyor. Adımlarım çıtırdıyor, çocuk hareket ediyor – bir mevsimi daha böyle iç içe geçireceğiz.

Eve dönmek için yolumu uzatınca dayımın kızığını hazırladığını fark ediyorum. Telaşının nedenini öğrenemiyorum ama eve döner dönmez Pukajaak'a, dayımın neden bu kadar düşünceli görüldüğünü soruyorum. "Etleri sakladığımız deliklerden birini tilkiler, diğerini de insanlar yağmalamış. Geriye kalanlar hepimize yetmeyebilir."

Gün ışığında çalışmak için tekrar dışarı çıkıyorum. Dayımın yanına –beni göremeyeceği bir yere– oturuyorum. Çok geçmeden karda yavaş yavaş çıtırdayan adım sesleri işitiliyor. Yaşlı yaklaşıyor ve orada öylece dayımın karşısında dikiliyor. Dayım kızığının halatlarını kontrol etmekle meşgul.

Yaşlı bir müddet sonra konuşuyor: "Bakıyorum da nihayet köpeklerini koşturmaya karar vermişsin." Dayım cevap vermiyor. Uzun bir sessizlikten sonra Yaşlı devam ediyor: "Zaten dolu olan et çukurlarını biraz daha mı doldurmak istiyorsun?" Dayım buna da cevap vermiyor. Yaşlı kararsız görünüyor. Biraz uzaklaşıp geri geliyor ve "Sana eşlik edebilir miyim?" diye soruyor.

Dayım nihayet başını kaldırıp, "Neden kardeşin ve yeğeninle avlanmıyorsun?" diyor. Yaşlı sinirleniyor: "Kendini beğenmişliğin yüzünden bizi beslemek istemiyorsun! İmkânın olmadığı halde hamile bir yeğenin sorumluluğunu üstlendin!" Dayım ellerinin arasındaki halatı bırakıyor ve –evde muhafaza edemediklerimizi sakladığımız– ters çevrilmiş *umiak*'a doğru ilerliyor. Eski bir kürke sarılı paketi açıp içinden aldığı bir avuç kadar kurutulmuş balığı Yaşlı'nın ayaklarının dibine fırlatıyor. Dayım, "Şimdi çek git," diyor. Yaşlı, balıkları almadan kıyıya doğru uzaklaşıyor.

Akşam Yaşlı ve ailesi hâlâ burada. Dayım tek kelime etmiyor. Çenesini kilitlemiş. Haşlanmış bir fok kaburgası

elden ele dolaşıyor, herkes bir ısırık alıyor. Sıra Yaşlı'ya gelince Pukajaak onu atlıyor ve eti ötede oturan erkek kardeşine uzatıyor. Yaşlı memnuniyetsizliğini belli ediyor ama Pukajaak sert bir tonla, "Bildğim kadarıyla yemeğimizi paylaşmamızı gerektiren birinin adını taşımıyorsun değil mi?" diyor. Pukajaak'ın erkek kardeşi fok balığının kaburgasını Yaşlı'nın karısına uzatıyor, o da el-tisine veriyor. Dayıma suçlayıcı bakışlar fırlatan Yaşlı, "Peki ya onlar?" diye soruyor. "Onlar annenin ya da babanın adını taşıyor mu?" Dayım -Yaşlı'ya bakmadan- cevap veriyor: "Onların karnını doyuruyorum çünkü başlarına gelen en büyük talihsizlik avlanmayan bir erkekle yaşamaları." Kısa bir sessizlikten sonra devam ediyor: "Yarından itibaren ya aileni beslersin ya da çekip gidersin." Bunun üstüne söz söyleyen olmuyor. Bir tek Pukajaak'ın annesi -yaşlı Sauniq- konuşuyor: Etrafını saran çocuklara, kör torununun etini çalmaya çalışan bir annenin hikâyesini anlatıyor.

35

Ertesi gün dayım, ava çıkmak için kızığını hazırlıyor. Pukajaak'ın erkek kardeşi ve komşu evdeki iki avcı da ona eşlik edecek. Dördü beraber avlanacak. Dayım, yola koyulmadan önce karısından -Yaşlı ve ailesi hâlâ kamp yerinde olduğundan- fiyordun çıkışında birazdan onlara katılmamızı istiyor. Biz de diğer kızığı hazırlayıp bankizde birkaç gece geçirmeye yetecek kadar eşya yüklüyoruz. Dayım ve arkadaşlarının kamptan ayrılırken peşlerinde bıraktıkları iz çok belirgin, kolay takip ediyoruz. Kızığın arkasında oturuyorum, dizlerimde kandil var. Bakışlarım ve karnım karaya dönük, varlığımla avı kaçırmamalıyım.

Fiyordun denize kavuştuğu yerde buz engebeli. Pu-

kajaak kızağı çok dikkatli sürüyor. Ne bir buz tepeciğine çarpmak ne de herhangi bir sarsıntıyla karnımın gerilmesini istemiyor. Nihayet erkekleri uzaktan seçebiliyoruz, hava deliklerinin başında kıpırdamadan fokların yolunu gözlüyorlar. Pukajaak geride durmamız gerektiğini biliyor, kızağı durduruyor. Onları beklerken üstünkörü bir kamp kuruyoruz.

Günün sonunda, dayım, Pukajaak'ın erkek kardeşi ve arkadaşları yanımıza geliyor. Bir tane bile fok yakalayamamışlar. Dayım, avlandıkları yerden uzaklaşmam için bizi kıyıya yollayıp yollamama konusunda tereddüt ediyor. Şaman olan Sauniq –Pukajaak'ın annesi– sakince, “Yeğenin *aglu*'lara bakmadıkça foklar kaçmaz. Bugün şansınız yaver gitmedi o kadar,” diyor.

Kar bloklarından büyük bir iglu yapıyor ve ilk yemeğimizi –biraz sıcak çay, birkaç et ve yağ parçası– buzun üstünde yiyoruz. İglu çok soğuk ve sahanlığın ortasında, birbirimize sarılarak bir an önce uykuya dalmaya çalışıyoruz.

Ertesi gün erkekler, daha uğrak hava delikleri bulma umuduyla tekrar yola koyuluyor. Ama delikler buz tutuyor ve birbiri ardına kapanıyor. Gün boyu, bir tek fok bile burnunun ucunu göstermiyor. Avcılar akşam dönüyor ve ağızlarını bıçak açmıyor. Dışarıda havlayan köpekler dışında, igludaki ikinci akşamımız büsbütün sessiz sedasız geçiyor.

Ama benim gözüme gece boyu uyku girmiyor: Bebek de üşüyor ve suyunun donmasından korkuyor olsa gerek çünkü ağa takılmış bir alabalık gibi çırpınıp duruyor. Uzaktan bir şıptırtı işitiyorum. Karnımdan mı geliyor yoksa buzun altındaki denizden mi bilmiyorum.

Üçüncü gün, av yine bereketli geçmiyor. Ufukta ne bir fok balığı ne de bir deniz memelisi. Dayım, uzakta dolaşan bir ayı görmüş yalnızca, bu iyiye işaret değil. Da-

yım ve Pukajaak'ın erkek kardeşine eşlik eden diğer iki avcının ailesi kamp yerinde beklemekten sıkılınca yanımıza geldi. Yiyecek bulmalıyız.

Ertesi gün, erkekler iki kızakla yola çıkıyor: Ayıyı tekrar görürlerse peşine köpekleri salacaklar. Ama ayı kayıp ve zıpkınlarının ucunda hâlâ tek bir av yok.

Akşam erkeklerin döndüğü sırada üzücü bir olay yaşanıyor. Dayım köpekleri çözerken, aç hayvanlar elimde tuttuğum deri parçası yüzünden üstüme atlıyor. Kavgaya tutuşuyorlar, ipler birbirine giriyor. Onlardan kaçayım derken bacağım bir deri halata dolanıyor. Dayım köpekleri zapt edinceye kadar birkaç metre sürükleniyorum. Pukajaak beni yerden kaldırıyor ve igluya götürüyor. Dışarıda erkeklerin konuştuğunu duyuyorum ve sonra dayım ciddi bir ifadeyle içeri giriyor. Karısına, "Eşyalarını topla onu karaya götürüyorum," diyor. Pukajaak dediğini ikiletmiyor, beraberinde kendi eşyalarını da topluyor. Kıyıda benimle kalacak.

Eski kamp yeri uzak olduğundan, dayım bizi fiyordun doğusuna götürüyor. Yanımızdan ayrılmadan önce alelacele küçük bir iglu yapıyor ve ertesi gün et getireceğine söz veriyor. Pukajaak benim için endişeleniyor ve kıpırdamadan uzanmamı istiyor. Olup bitenlerden, ayağıma dolanan iplerden sonra bebeğin bugün doğmaya niyetlenmemesi lazım: Kesin kordon boynuna dolandır. O gece çocuk kıpırdamıyor, içeride donmuş olabilir. Karım ağlıyor.

36

Günler geçiyor, içimdeki bebek tekrar canlandı. Dayım, bize küçük bir kışlık ev inşa etmek için birkaç deri parçası getirdi ama yiyecek yok. Hâlâ bir şey yakalayamamışlar. Etrafta dolanan ayı, kışın henüz başı olmasına

rağmen fazla zayıf, bu erkekleri endişelendiriyor. Yaşlı Sauniq bize katıldı. Kızına söylerken duydum, bankizin orada erkeklerle çocuklar eski derileri kemirmeye başlamış açlık giderek daha acımasız bir hal alıyor. Pukajaak, "Böylesine bollukla geçen bir mevsimden sonra epey tuhaf.." diye fısıldıyor. Aklından geçenleri okuyan annesi alçak sesle, "Ve üstelik olanların Uqsuralık'ın durumuyla alakası yok. Hiçbir tabuyu delmedik," diyor.

Karnımdaki bebek, çok küçük bir iglunun içindeymişçesine, gitgide daha az hareket ediyor. Ama çok tecrübeli olan Sauniq doğumun başlaması için kanalın hâlâ fazla yüksek ve dar olduğunu söylüyor.

Son stokları da bitirdik, kalan yağ ancak kandili yakmaya yeter. Olağan şartlarda onu yerdik ama Sauniq çocuğun doğduğu gün igluyu ısıtmamız gerekeceğini söylüyor. Karnımızı doyurmak istiyorsak –güneşin buzu teğet geçeceği o kısa sürede– bankize kadar gidip denizkabuklarını toplamaktan başka seçeneğimiz yok.

Pukajaak, Sauniq'le yalnız gitmek istiyordu ama annesi hareketin bana iyi geleceğini düşünüyor. Yürüyüş, olsa olsa bir dünyadan diğerine geçişi kolaylaştırır. Bunun üzerine Pukajaak botlarını bana ödünç vermek için ısrar ediyor, onunkiler benimkilerden daha iyi durumda.

Kıyıya kadar dikkatlice yürüyoruz. Sular çekilince buzlar, mağaralar oluşturmuş. Pukajaak, girişi en kolay olanı seçiyor. Elindeki kazmayla, fazla eğilmeden geçebileceğim bir giriş kazıyor. Bebeği ürküteceğini düşündüğü buz sarkıtlarının hepsini kaldırıyor. Yere oturup mavimsi kemerin altından kayıyorum.

İlk defa bankizin altında yürüyerek balık avlıyorum. Yaşlı Sauniq küçükken bunu ailesiyle sık sık yaparmış ama artık sadece ihtiyaç halinde başvurulacak tehlikeli bir iş. Buz tabakasının altında sıkışıp kalma riski yüksek. Suyun sesini duyar duymaz, zaman kaybetmeden oradan çıkmalıyız.

Ama şimdilik deniz uzakta, buz nefesini tutuyor. Duyduğumuz takırtılar, yeraltına mı yoksa denize mi ait olduğunu bilmediğimiz bu evrende açılıp kapanan denizkabukları, midyeler ve istiridyelerden geliyor. Pukajaak ilerideki kabukluları yakalamaya gitmeden önce, bunları kayalardan nasıl toplayacağımı gösteriyor. Kanlı canlı olanları seçmeliymişim. Bir masifin yanında oturup onları toplamaya çalışıyorum, bu işte gayet başarılıyım. Hemen orada, bazılarının kabuklarını kırıyor ve onar onar yiyorum.

Buzun arasından sızan ışığa bakarken karnımdaki bebeğin etraftaki aydınlığı görüp görmediğini merak ediyorum. Dünyaya bir kış bebeği getireceğim. Umarım, açlık yüzünden onu doğar doğmaz karın altına gömmek zorunda kalmam.

37

Nihayet suyum geldi. Dört ayak üstünde, ayı postumu var gücümle sıkıyorum. Pukajaak ve annesiyle, buz mağarasından birkaç saat önce çıktık. Karnım düzenli bir şekilde kasılırken ben de orada, buzun altında gidip gelen suyu düşünüyorum.

Gergin parmaklarımdan gözlerimi ayırmıyor, çadırın dışında toplanan insan seslerini duyuyorum. Kadınlar, çocuklar hatta bankizdeki avcılar bile, herkes gelmiş. Biri, kamp yerindeki son yağı getirmiş, çocuk karanlıkta doğmasın diye kandili yakacaklar. Çadırın yanındaki küçük, buzdan igluda bekliyorlar. Pukajaak, dayımdan barınağımızın çevresini birkaç kez, güneş yönünde dolaşmasını istiyor. Çocuk ters duruyorsa bu doğmasına yardım edermiş.

Şimdi yaşlı Sauniq'in karşısında yere çömeldim. Pukajaak ellerini bana uzatıyor, parmaklarını ezecek kadar

kuvvetli sıkıyorum. Boğazımdan mors sesleri çıkıyor. Pukajaak, ısırمام için bir kemik parçası koyuyor ağzıma.

Sauniq, duymadığım isimlerle bebeği çağırıyor. Salanan kandilin önünde yüzünün karaltısını görüyorum. Çadıra düşen koca gölgesini, köpeğimle gittiğim adada benimle konuşan deve benzetiyorum. Dışarıda İkasuk, çığlıklarına cevap verir gibi havlıyor.

Sauniq kıyıya vuran dalgaları andıran bir şarkı söylüyor şimdi. İki sancı arasında gözümün önünde canlanan sahne, kayağına kolayca binip çıkan Tulukaraq'a ait. Bu çocuk onun, sonunda bu imgeyle karnım açılıyor. Çocuğun kafasının –buzun arasından burnu görünen bir fok gibi– bacaklarımın arasından kaydığını hissediyorum.

Sauniq yenidoğanı kucağına alıyor. Avucunun içiyle –sonradan değişmemesi için– bebeğin cinsel organını hızlıca sabitliyor ve kat kat deriyle sarıyor. Bebek ilk çığlığını atıyor. Çadırın öbür tarafından gelen gülüşmeler ona cevap veriyor. Çocuğumun yüzünü sevinçle keşfediyorum. Yeni açılan iki çukurdan şaşkın gözlerle bana bakıyor. Eli mi kuzey ördeği ve fok derilerinin arasından sokup poposunu yokluyorum: Küçük bir kız doğurmuşum.

Pukajaak beni oturtuyor, bu esnada da annesi karibu tendonuyla bağladığı göbek bağınu *ulu*'suyla kesiyor. Sonra çocuğu benden alıyor. Bebeğin dördüncü parmağını tutup kulağına birkaç isim fısıldıyor.¹ Tulukaraq'inkini duyuyor gibiyim ama bebek tepki vermiyor. Babamın, annemin, ablamın ve küçük erkek kardeşiminkini de duyduğumu düşünüyorum ama bunu konduramıyorum. Birden üşüme geliyor, tüm bedenim titriyor. Pukajaak vücudumu ovuyor ve benimle konuşuyor, o sırada ruhum fiyorda gitmeye çalışıyor. Sanırım bu epey uzun sürüyor.

1. İnuit inancına göre yeni doğan çocuk, vefat eden kişilerden birinin adını seçer, merhumun adıyla birlikte kişiliğini de alır. (Ç.N.)

Nihayet çadıra geri dönüyorum. Sauniq bebeği bana geri veriyor ve, "Kızının adı Hila. Evrenin... ve annemin ismi!" diyor. Yüzü bir çocuğunki gibi aydınlanıyor. Sonra da bebeği ceketimin altına koyuyor ve beslenmesine yardımcı oluyor. Mememin ucunu çekiştiren bu küçük ağız, beni de toprak kadar derin ve sert bir uykuya çekiyor.

SAUNİQ'İN ANNESİNE EZGİSİ

*Mmm mmm, arnaliara
Taptaze yaratılan küçük kadın
Çektiğim küçük varlık
Sen olduğunu hemen anladım*

*Mmm mmm, arnaliara
Bankizin altında
Su yükselmeye
Denizkabukları ıslık çalmaya başlayınca
Nefesini ve ezgini
Yalnız sana özgü olan
Dilini şaklatışını tanıdım*

*Mmm mmm, arnaliara
Canım annem
Sana tekrar kavuşmak ne büyük mutluluk!*

*Mmm mmm, arnaliara
Hayatımın son günlerinde birlikteyiz
Seni, kabuklularla besleyeceğim*

*Mmm mmm, arnaliara
Açlık bizi ayırmayacak*

*Ve bu gece ölecek olursan
Ben de seninle öleceğim*

*Mmm mmm, arnaliara
Yanında mutlu ölürüm
Mmm mmm, arnaliara
Annem, canım annem
Bugüne dek yaratılan en güzel çocuksun.*

38

Uyandığımda Hila yanımda değil. Ona şarkı söyleyen Sauniq'in kollarında.

Bedenim ve kalbim ağır, kalçam soğuk. Pukajaak beni hiç yalnız bırakmıyor. Taş bir kaptaki biraz buz eritmiş, içinde köklerin titreştiği sıcak suyu bana içirmeye çalışıyor.

Aniden, çok düşünmeden soruyorum: "Neden kızım babamın, annemin, kız kardeşimin ve sonra erkek kardeşimin ismi önerildi?" Başını kaldırıp bana bakan Pukajaak sesini çıkarmıyor. Sauniq şarkı söylemeye devam ediyor.

Uzattığı içecekten içtikten sonra Pukajaak konuşuyor: "Dayın geçtiğimiz kış, buzun üstünde bir kızak enkazı buldu. Bir bohça asılıydı, içinde bir kadın bıçağı vardı. Annene ait olduğundan neredeyse emin." Bu haber yüzünden donup kalıyorum. Pukajaak farkına varıyor: "Çok üzgünüm Uqsuralik."

Şu âna dek, bankiz parçalanınca ailemin başına ne geldiğini düşünmeyi hep ertelemiştim. Şimdi içim içimi yiyor. Canlı canlı buzun altına mı gömüldüler? Önce, yüzen bir buz parçasının üstünde aç mı kaldılar? Buzun ayrılmasıyla ezildiler mi? Yoksa yarığın arasında, hep birlikte kaybolacak kadar şanslı mıydılar?

İlerleyen günlerde bir şey sormuyorum. Ama Hila'yı ne zaman sessiz sessiz emzirsem zihnime bazı görüntüler üşüşüyor. Sauniq –hem kendisi hem benim için– gerektikçe kızımı okşuyor. Varlığı, yenidoğan ve doymak bilmeyen –ne süt ne sıcaklık yetiyor– çocuğun çılgınlığını yatıştırıyor, nasıl oluyor anlamadım.

39

Hila doğalı neredeyse yarım ay oldu. Yanında geçirdiğim geceler giderek daha sakin geçiyor. Büyüyor ve iyi emiyor. Sauniq ve Pukajaak'ın getirdiği midyeler ve kabuklularla beslenmeye devam ediyorum.

Diğerleri açlık çekiyor. Avcıların yarısı bankize, diğer yarısı da eski kamp yerine döndü. Bankizdekiler iki köpek yemiştir. Birinin patisi yaralıymış, diğerine aç köpekler saldırmış. Açlıklarını unutmak isteyen çocuklar, fiyordun dibinde eski derileri kemiriyor. Kimi yetişkinin başı ağrıyor kimi rüyasında insan eti görüyor. İyi pişmiş insan etinin çok yumuşak olduğu söyleniyor. Hila'yı neden hâlâ boğmadığımızı¹ anlamayanlar var, biliyorum.

Ve bir sabah –mevsimin ilk güneşi ufuk çizgisinin ardında görününce– uzakta dört kişilik bir avcı grubu beliriyor. Fiyordun öte tarafındalar ve kızak üstünde süratle dönüyorlar. Bize seslenip kollarını sallıyorlar. Pukajaak, annesi ve ben –yerimizde durup ayaklarımızı hareket ettirerek– onları bekliyoruz.

Pukajaak'ın erkek kardeşi aniden, "Bir ayı öldürdük!" diye bağıyor. Dayım onlarla. Ellerimizi pantolonlarımızın derisine hızlı hızlı sürtüyoruz, elbet bizim payımıza da bir et parçası düşecektir. Erkekler, gelir gelmez

1. İnuit kültüründe, kız çocukları doğumdan kısa bir süre sonra öldürülebilirdi. Bu anlayış Batılı kâşiflerle tanışmaya kadar devam etmiştir. (Ç.N.)

ayıyı kızaktan indiriyor ve onu öldürmelerine izin verdiği için ayıya teşekkür eden geleneksel sözcükleri söylüyorlar. Hayvan epey zayıf. Uzun zamandır etrafta dolaşan ayının ta kendisi.

Onu ilk Pukajaak'ın erkek kardeşi görmüş, ayının başı ve derisi onun oluyor. Avcılar ayakların iyi parçalarını kendi aralarında paylaşıyor. Diğer aileler kaburgaları alacak. Birkaç günlüğüne açlıktan kurtulduysak da kamp yerini değiştirmemiz gerekiyor. Ayının zayıflığı etrafta başka av hayvanının kalmadığının kanıtı.

40

Hepimiz fiyordun dibinde toplandık. Birkaç günlük izler, Yaşlı ve ailesinin batıya doğru gittiğini işaret ediyor. Bu sefer *tupilak* bırakmamış ama evin arka tarafında, uyuduğum sahanlıkta, karibu derisinden dikilmiş bir çocuk giysisi duruyor. Rengini ve dikiş yerlerini Yaşlı'nın karısına ait eski bir cekete benzetiyorum. Bunu kızım için bıraktığını tahmin ediyor ve bohçama koyuyorum.

Kamptan ayrılırken nereye gideceğimize karar vermiyoruz. Yaşlı Sauniq, çocukken fokların da fiyorttan benzer şekilde ayrıldığını anlatıyor. Başka deniz memelisi bulmak için kara parçasının etrafını dolaşıp kuzeye doğru gitmeleri gerekmiş. Köpek-Pençesi adında bir yer hatırlıyor, ismini denizin üstündeki iki sarp kıyıdan alıyormuş. Oraya ulaşmak için ailesiyle birlikte uzun uzun yürümüşler.

Dayım, "Karımın annesi, bu bahsettiğin yeri tekrar bulabilir misin?" diye soruyor.

"Kim, ben mi? Hayır!" diye gülüyor. "Ama buradaki küçük annem, işte o hatırlar." Hila'dan bahsediyor.

Böylece köpekleri kızaklara bağlayıp kuzeye uzanıyoruz. Yolu uzatmadan direkt bankizden geçebilirdik

ama dayıma göre, fiyordun ağzındaki buzlar tehlikeliydi. Kıyı boyunca gitmek daha emniyetliydi. Yumuşak-Kaya adındaki uca ulaşınca dek, iki gün karla kaplı kıyıdan yürüdük. Erkekler, oyacakları taşları topladı. Bu belki de deniz avını yumuşatır. Üçüncü gün Dağı-Tırmananların yaşadığı buzula kadar, içlere doğru daldık. Buzulu dördüncü günde geçtik geçmesine ama diğer tarafta terk edilmiş bir kamptan başka bir şey bulamadık. Komşularımız –bizimki kadar kıt bir kış geçirince– daha kuzeye doğru gitmiş olmalıydı. Kim bilir belki yollarımız ileride kesişir. Ama şimdilik yürümeye devam etmeliyiz, aşmamız gereken bir fiyort ve bir buz kütlesi daha var... Bankizden geçseydik günler boyunca kıyıdan ilerlememize gerek kalmazdı ama orada buz blokları ve neresi olduğunu bilmediğim, dayımın geçen sene, ailemin paramparça olan kızığını bulduğu yer vardı.

41

Sekizinci günde, Köpek-Pençesi'ni az kalsın kaçırmıyorduk. Yorulmuştuk, sis bastırmıştı, köpeklerin izini sessiz sedasız takip ediyorduk ki Hila, *amauti*'min¹ içinde aniden bağırmaya başladı. Yürürken onu beslemeye çalıştıysam da çığlık çığlığaydı. Bunun üzerine, birinci kıyaktaki yaşlı Sauniq dayıma durmasını işaret etti. Hila sonunda sustu. Hemen altımızda buzlara saplanan kıyı uzanıyordu, ne bir esinti ne bir ses. Bir işaret için bekledik. Belli bir süre sonra sis inceldi ve uzakta bir karaltı belirdi. Bu bir morstu. Sessizce beklediğimiz için avcılar onu avlayabildi ve aynı gece, hemen orada yiyebilmemiz için kamp kuruldu. Ertesi gün, tanyeri ağarırken sis kal-

1. Inuit kadınlarının giydiği paltoya verilen ad. (Ç.N.)

kınca Sauniq, ailesinin hayatta kalmayı başardığı yeri tanıdı. Köpek-Pençesi hemen arkamızdaydı.

Hila'nın payına büyük bir mors parçası düştü ve hayvanın kıvrık, iri dişlerinden birini ona sakladık. Bu güzel mors dişi, Hila'nın küçük bir kuşu andıran boynuna ağır geliyordu. Dişi genişçe bir deri parçasına saran Sauniq, "Küçük annem, bu tılsım sana güç verecek," dedi. Diğerleri, bu bebeği karın altında boğmayarak ne kadar iyi yaptığımızı itiraf etti.

42

Bu, Köpek-Pençesi'nde geçirdiğimiz üçüncü baharımız. Hila, ilk adımlarını geçen sene burada attı ve *amauti*'ye artık neredeyse hiç tırmanmıyor. Sevmek ve tatlı almak için kapı kapı dolaşüyor. Çok nadir geri çevriyor. Kamp yerindekileri birbirinden ayırt etmiyor, hepimiz büyük bir aileyiz.

Pek de haksız sayılmaz çünkü açlık içinde geçen o meşhur kışın akabinde buraya geldikten kısa bir süre sonra, doğumun ardından henüz toparlanamamışken ve hâlâ ailemin başına gelenlerin etkisi altındayken, Sauniq beni evlat edinmeyi önerdi. Bundan böyle bir annem var: O benim kızımın kızı olduğuna göre, ben de onun annesiyim. Üçümüz bir hayat döngüsüyüz ve Sauniq'le bağı olan herkes bizim de akrabamız. Evimizde erkek olmadığı için tekrar avlanmaya başladım. Dayımla birlikte birkaç gün ava çıkınca Hila'ya Sauniq bakıyor – her şey yolunda.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
IŞIK-ADAM

Yaz geldi. Tundradayız. Çadırlar, Nehrin-İkiye-Ayrıldığı-Taraf dediğimiz bir yere kuruldu. Sonbahar başında karibuların buradan geçeceğini umuyoruz. Aksi halde onları daha yükseklerde, Büyük-Bir-Gölün-Yayıldığı-Yer'de aramaya gideceğimizi söylüyor dayım.

Büyük kara avını beklerken, üzümsü meyveleri toplamak için uzun yürüyüşler yapıyoruz. Hila tıka basa yabanmersini yiyor, her gün üstünü başını batırıyor. Sauniq, bana bilmediğim bitki köklerini nasıl toplayacağımı öğretiyor. Isırmadan önce azıcık kazıyınca kıtır kıtır oluyorlar. Topladığımız köklerin birçoğunu, kışa kadar muhafaza edebilmek için fok yağına batırıyoruz. Keçi postunda saklandığında, küçük buz parçaları gibi, yumuşayınca kadar mayalanacaklar. Yaşlı annemin yüksek sesle, "Mmm!" yapması için bunun hayali bile yetiyor. Hila'nın da ağzı sulanıyor.

Ava gittiğim ve hatta gitmediğim günler Sauniq küçük annesiyle özenle ilgileniyor. Yaşlılık ağrılarına rağmen, Hila'ya yeni bir hasır halı yapmak için bodur söğüt dalları toplamaya gitti. Çadırın içinde, cebindeki taşlarla dört ayak üstünde, yatağının altına bir kat çakıltaşı döşedi.

Balık avından ya da uzakta bir yerlerde bitki topladıktan sonra eve döndüğümde ikisini gülerken buluyorum. Sauniq, Hila'nın anladığı dilde şarkı söylüyor: *"Taka taka taka... benim küçük annemsin... Taka taka taka... burnumu sana dayıyorum... Taka taka taka... seni iki parmağımla taşıyorum!"* Hep aynı oyunu oynuyorlar: Sauniq Hila'yı gıdıklıyor, o da kaz sürüsü gibi ses çıkarak gülüyor!

44

Dün üçümüz beraber, deniz kırlangıcı yumurtası toplamaya gittik. Sauniq, Hila'ya topraktaki küçük krater çukurlarına benzeyen yuvaları nasıl bulacağını gösterdi. "Hatırlıyor musun küçük anne? Eskiden bu konuda ne kadar yetenekliydin, hatırlıyor musun? O küçük tilki gözlerinle..." diye tekrarlayıp duruyordu. Hila, büyük bir ciddiyetle yumurtaları topluyordu. Biri elinden kayarak taş çarpıp çatlayınca ağlamaya başladı. Kuma düşen yumurtanın paramparça olmasından değil, siyah lekeli bu grimsi küçük topların anneannesini için çok değerli olduğunu düşündüğü için üzölmüştü. Hila'yı teselli etmek isteyen Sauniq, diğer yumurtaları kırdı ve yemesi için ona uzattı. Hila'nın yüzü tekrar güldü. Etraf güzel olunca bunu fırsat bildik ve kısa bir mola verdik. Kendimize çiğ yumurta, bitki kökü ve üzömsü meyve ziyafeti çektik.

Daha sonra, yaşlı annemle ben sırtımızı büyük taşlara dayayıp yediklerimizi sakın sakın sindirirken, Hila az ileride nehir kıyısında oynamaya gitti. Yerini değıştirdiğı çakıltaşları birbirine çarptıkça çıkan ses bize ninni gibi geliyordu. Aniden *"İa-a! İa-a!"* diye bağırdığını duyduk. Yanına koştuk: Farkına varmadan taşlarla oluşturduğu göletin içine kırmızı gövdeli bir alabalık hapsol-

muştı ve sıçraya sıçraya oradan kurtulmaya çalışıyordu. Sauniq zevkten dört köşeydi: “Küçük anne! Küçük anne! Uqsuralik sana hayat verdiğinde tilki gözlerini ayınlıklerle değiştirmişsin!” dedi. İlk avda yapılması gerekeni yaptım: Böyle iyi bir balık avcısı yetiştirdiği için Sauniq’e teşekkür edip balığı ona verdim.

Akabinde kampın yolunu tuttuk. Aheste aheste yürüyorduk çünkü Hila yorulmuştu. Hatta bir ara onu *amauti*’nin içinde taşımam gerekti. Bastığımız taşlar güneşten ısınmıştı, hafif bir yel esiyordu. Etrafımızdaki çiçeklerin çoğu solmuştu ama havada şekeri andıran bir koku süzölmeye devam ediyordu.

Günün son ışıklarıyla, bodur otlara yansıyan gölge-lerimiz uzadıkça uzuyordu. Önümüzdeki tepeliklerde bizden üç ya da dört kat daha uzun silüetler belirliyordu. Kızım kocaman görünüyordu, yanında da sanki iki dev vardı – bunu çok eğlenceli buldu.

45

Sonbahar geldi, karibuların yerini bulmak için göle kadar gitmek zorunda kaldık. Ama bereketli bir av oldu. Karibular bazı günler sivrisinek sürüleri gibi kalabalıktı. Kışa iyi başlamak için –erkekler kayaklarından, bizse kıyıdan– yeterince hayvan avladık. Sauniq –payımıza düşen derilerle– bize birer ceket ve pantolon dikip, yıpranmış botlarımızı tamir edebilecek. Küçük annem yaşlı ama cevval. Kıyıya ulaşır ulaşmaz kayağımın derisini yenisiyle değiştirmeme yardım edecek. Grubumuzun en iyi avcılarına eşlik etmem için iyi bir kayak benim de hakkımmış. Pukajaak ise Hila’nın özel günlerde giyeceği elbiseyi birtirmek için kutup tilkisi derisi getirmemi bekliyor.

Bunca güzel şeye rağmen içimde bir huzursuzluk var. Sonbaharla birlikte güneşin giderek yok oluşu yüre-

ğimde her geçen gün biraz daha ağırlaşan bir yük olmaya başladı. Bu sabah, denize gitmek için kampı topluyoruz. Çadırı indirirken içimde hep aynı sıkıntı var: Benim ya da Hila'nın hayatını tehdit eden bir *tupilak* bulacak mıyım? Yaşlı, Tulukaraq'ın peşine kötü bir ruh salarak oğlunu öldürmekle yetinmedi, benim hayatımı da zehirledi. Tüm deri parçalarını kontrol edip her taşı birçok kez kaldırıyorum.

Sauniq beni izliyor: "Kızım bir şey mi kaybetti?" Acıklı gözlerle ona bakıyorum. Bu konuları hiç açmıyoruz ama küçük Hila'nın babasının başına gelenlerden haberdar. Sessizliğimin karşısında Sauniq nihayet konuşuyor: "Merak etme. Kızının ceketine tüyler dikeceğiz. İsmi sayesinde zamanın tünellerini ve rüzgârın estiği yönü biliyor zaten. Biri ona kötülük etmeye kalkışırsa yükseklerde süzülen bir kuş gibi kendini kurtarabilir."

Kıyının yolunu tutunca Sauniq, dayımdan uzun süredir peşimizde olan kargayı yakalayıp onu bize canlı vermesini istiyor. Bunu fırsat bilip yemek molası verdiğimizde, yaşlı annem bir taş yığınının başında bizden uzakta, kenarda duruyor. Gözucuyla ona bakıyorum. Kuşa bir şeyler söylüyor ve hayvanın boynunu kırıyor. Sonra onu taş yığınının üstüne koyuyor ve uzun süre boyunca, ayaklarını değiştirerek tek ayak üzerinde zıplıyor. En sonunda kuşun tüylerini koparıp yoluyor. Sadece bir tüy zarar görmüyor, Sauniq onu tılsımlı kolyesine sokup sokup çıkarıyor. Gitme vakti gelince, Sauniq tüyü özenle cebine koyup kargayı orada öylece bırakıyor.

O günün akşamı, geceyi geçirmek için geçici bir kamp kurarken, Hila'yı soyan Sauniq de karga tüyünü paltosunun dışına, omzunun biraz altına dikeyiyor. Kampdaki diğer çocuklar gaklaya gaklaya onun etrafında dönüyor. Sauniq de gaklayarak onlarla birlikte dönüyor. Oyun oynuyor gibi görünüyor ama Sauniq'in Hila'ya saygı

duyduğunu anlayan alaycı çocukların tavrı değişiyor. Sessiz kalsam da ağlamak istiyorum. Olup biteni benimle izleyen ablam Pukajaak hafifçe kolumu sıkıyor. Ailey-le olmak insana iyi geliyor.

KUTSAL RUHUN EZGİSİ

*"Sonsuz bedenle ne kadar da çirkinsin"
Derdi eskiden köpek başlı insanlar*

*Bankizi,
Tundrayı ve buzulu ellemeyeli çok oldu*

*Göge yükselen dev bir varlığım
Kemiklerim yok, eklemlerim akışkan
Organlarım gövdemin etrafında dans ediyor
Göbek deliğim yok*

*Bankizi,
Tundrayı ve buzulu ellemeyeli çok oldu*

*İnsanlar değişti
Artık yassı burunları
Başlarına yapışık kulakları
Çiğnenmiş deriyi andıran tenleri var*

*Ama onların mis kokularını
Nasıl konuştuklarını
Çakıлтаşı gibi şaklayan dillerini biliyorum*

*Bankizi,
Tundrayı ve buzulu ellemeyeli çok oldu*

*Genç bir kadın taşlaşmak üzere
Donmuş toprağıma dönmeden önce
Onu engellemeye çalışacağım*

46

Bir ailem ve yürüyen, konuşan, gülen bir kızım var. Huzur içinde yaşayabilirim. Ama yalnız kalır kalmaz git-gide büyüyen ve peşimi bırakmayan bir korkuya kapılıyorum. Bana musallat olabilecek kötü ruhlardan ürküyorum. Sauniq sayesinde Hila'nın güvende olduğunu biliyorum ama ya beni, beni kim koruyor? Fok avlamak için kayağıma her binişimde açılmaktan korkuyorum. Başka avcılarla birlikteyken bile yanlarından ayrılıp sisin içinde kaybolmaktan endişe ediyorum.

Nitekim, sırf bu neden yüzünden kayağının hemen yanı başında kürek çektiğim dayım bir gün neden burununa dibinden ayrılmadığımı sordu. "Böyle devam edersen avı kaçıracaksın ve ben de seni bir daha yanımda getirmeyeceğim," dedi. Bu mantıklı yorumu bir tehdit olarak algıladım ve kürek darbesiyle onu suya düşürmeye çalıştım. Dayım sinirlenmeden kendini savundu ve karaya ayak basar basmaz uyarısını yeniledi.

Bunun üzerine deliye döndüm. Ona vurdum, önce küreğimle sonra da tekme tokat giriştim. Avaz avaz bağıırıyordum: "İyi bir avcısın, beni bir çırpıda bitirmeni istiyorum! Bir çırpıda bitirmeni!" Ne haykırmaktan ne de vurmaktan kendimi alabiliyordum. En sonunda diğer avcılar beni yakalayıp kamp yerine götürmek için ipe¹ bağlamak zorunda kaldı.

1. Orijinal metinde fok balığının tendon kemiğinden bahsediliyor. Tendon kemikleri temizlenip kurutulduktan sonra elde edilen iplerle yaralar dikiliyor, dişler çekiliyor. (Ç.N.)

Bu öfke patlamasının ardından dört gün kolumu kıpırdatmadım. Sauniq benimle ilgilendi. Tekrar konuşabilir hale geldiğimde, "Sauniq artık yaşlandın. Günün birinde, seni köpeklerle birlikte bir adaya terk edecekler. Ben de ölürsem, ruhlar benim hakkımdan gelirse, Hila yalnız kalacak. Sonsuza dek öksüz olacak. Tılsımlarla korunsalar bile öksüzlerin başına iyi şeyler gelmiyor," dedim.

Sauniq cevap vermedi ama ertesi gün Hila'yı kız kardeşim Pukajaak'a emanet etti ve birlikte Bir-Çizginin-Geçtiği-Dağ'ın eteklerine kadar gittik. Dağı örten buz tabakasının bıçak gibi kesildiği yerde siyahımsı bir falez oluşmuştu. Oradan, denizin içinden bir devin çıktığı ve buzu ayaklarıyla kırdığı söyleniyor. O günden beri dağa güven olmazmış, tekin bir yer değilmiş.

Bana eski ayı postumu veren Sauniq, "Birkaç gün burada kalacaksın. Barınağın falezin yirmi adım ötesini geçmeyecek. Rüzgârın şiddetli estiği günlerde buz parçaları ve taşların yanı başına düştüğünü duyacaksın," dedi.

"Ama ölebiliyim Sauniq."

"Elbette kızım. Ölmeye o denli heveslisin ki dayının seni parçalayıp yemesini istedin. Böyle şeyleri ancak kaçınılmaz olduğunu düşündüğümüz bir ölümle karşı karşıya geldiğimiz zamanlarda, hayatta kalmak istiyorsak dileriz. İşte bu yüzden seni buraya getirdim: Şansını denemen için."

Sonra gitti. Falezin altında, yiyecek bir şeyim olmadan ayı postumla bir başıma kalakaldım. Sauniq'in ne yapmaya çalıştığının farkındayım: Hila'yı ve grubun kalasını benden korumak, beni ruhların sınavına tabi tutmak.

Kar bıçağım olmadan, yarım ay biçimindeki *ulu*'mla taşları üst üste koyarak kendime derme çatma bir barınak yapıyorum. Eski buz parçalarıyla delikleri dolduruyorum. Tırnaklarımın arası minik taşlarla dolu, parmak-

larım yara bere içinde. İlk akşam, göğе baka baka kendi kanımı emiyorum.

47

Ertesi gün, tavşan deliklerinde bir-iki av bulmaya çalışıyorum ama nafîle. Hafif kar atıştırmış, avuçlarımın arasına alıp erittiğim karı yudum yudum içiyorum.

Üçüncü gün Hila aklımdan çıkmıyor. Paltosuna dikilen karga tüyünü, nehir kenarındaki oyunlarını –suya attığı taşları– düşünüyorum. Gülüşünü yanı başımda duyar gibiyim.

Dördüncü gün –üstümdeki giysilerden en taze, en yenilebilir olan– botlarımın derisini çiğnemeye başlıyorum. Öyle üşüyorum ki bacaklarım sertleşmeye başlıyor. Hila'nın “*Anaanak! Anne!*” diye bağırdığını işitir gibiyim.

Aslında duyduğum ses, beni görmeye gelen Sauniq'in sesi. Bir çocuğun çığlığı sandığım şeyse, çakıtaşlarının üzerinde yürürken attığı hafif adımlarının sesiymiş. Barınağıma girmek için eğiliyor ve, “Seni ziyarete gelen oldu mu kızım?” diye soruyor. Ona cevap veremiyorum. Yanıma haşlanmış bir fok balığı kaburgası koyuyor ve tek kelime etmeden, uzun uzun bana bakıyor. Sonra gitmek için ayağa kalkıyor.

Barınaktan tam çıkacakken konuşuyor: “Uqsuralik, aradığın ruh geldiğinde ona şunu söylersin:

Göğе çıkan ölüler
Basamaklarla
Yıpranmış basamaklarla
Göğе çıkıyorlar
Göğе çıkan tüm ölüler
Hem dışı hem içi yıpranmış
Basamaklarla
Göğе çıkıyorlar

Ammassalik'ten gelen bir ezgi. Bir *kamik* karşılığında sana satarım."

Ve böylece Sauniq, çiğnenmiş botlarımdan biriyle ayrılıyor.

48

Dört gün daha bu şekilde –haşlanmış fok balığını ellemeden– geçti. Bacaklarımın mecali kalmamıştı, taş dolu bir kabin içinde oturuyor gibiydim. En sonunda derin bir uykuya daldım.

Ben uyurken küçük kanatlar gelip bana sürtündü. Beni göğе çekiyorlar hissine kapılıyordum oysa gerçekte bedenim toprağа gömölüyordu. Arkamdaki falez gürliyor ve barınağımın üstüne taş yağdırıyordu. Taşlardan biri –diğerlerinden daha büyük olanı– barınağımı yerle bir etti. Hareketsiz bedenim ve bakışlarım bir anda özgür kaldı. Gece çok aydınlıktı. Barınağım yıkılınca etrafa saçılan yüzlerce buz parçası göğе karıştı. Gökyüzü – ilerideki denizden falezin tepesine dek– ıslıl ıslıl parlıyordu.

Buz parçalarının hepsi yıldızlarla bir olunca taşlar düşmez oldu. Falezin içine oyulan merdivenden yeşil bir ışık bana doğru inmeye başladı. Farkına varmadan Sauniq'in sözlerini tekrar edip ölüleri mi çağır mıştım? Atalararımdan biri beni üst dünyaya götürmeye mi geliyordu?

Yeşil ışık toprağа ayak bastı ve insana dönüştü. Uzundu, başındaki kapüşondan yüzünü göremiyordum. Bana doğru yürüdü ve barınağımın kalıntılarına varınca orada zıplamaya başladı. Toprağın titreşimiyle bacaklarımın taşa gömüldüğünü ve bir daha oradan kurtulamayacağımı hissettim. Sonra durdu. Kollarımın altından tutup beni çekti, gövdemle bacaklarım birbirinden ayrılınca dek çektikçe çekti. Cinsel organımın açık vaziyette

yerde olduğunu görüyordum, iç organlarım da havada süzülüyordu. Şakır şakır kan akıyordu. Adam havlıyordu, ne dediğini anlamıyordum. Çılgınlıkları yavaş yavaş hecelere, sonra da sözcüklere dönüştü.

“Uqsuralık,” dedi – ismimi biliyordu. “Tüm aileni ve kızının babasını kaybettin. Ben de asırlardır karaya ayak basmadım. Arzu edersen kocan olabilirim.”

Adam paltosunu çıkardı. Kemiksiz ve eklemlerinin akışkan olduğunu, organlarının gövdesinin etrafında dans ettiğini gördüm. Cinsel organı karibu boynuzu gibi dallanıp budaklanıyor ve deliksiz göbeği, karnını yarım yamalak örtüyordu.

Ölmekten o denli korkuyordum ki, “Evet, evet! Yeter ki bacaklarımı bana geri ver!” diye haykırdım. Bedenime kavuşup oradan koşar adım uzaklaşmak istiyordum. Adam, kapüşonunu başıma geçirdi ve bana sıkı sıkı sarıldı. Eklem yerlerinde kemik olmadığı için canımı acıtmıyordu. Aslında suda olmaya benziyordu, tuz ve yosunların kaldırma gücüyle suyun üstünde durur gibiydim.

Bu temas birkaç gün daha devam etti, güneş birkaç kez ufukta battı. Bir şafak vakti bedenime kavuştum. O sırada, adamı getiren yeşil dalga gökte kayboldu.

49

Harap haldeki barınağımın içinde yeniden oturuyordum. Bacaklarımı hissetmesem de onları hafifçe kıpırdatabiliyordum. Sauniq’in bıraktığı haşlanmış fok balığı hâlâ orada, el sürülmemiş halde, üstümden çıkardığım kıyafetlerimin yanında duruyordu. Yavaş yavaş giyindim ve eti –güneşle ufuk çizgisi kavuşuncaya kadar– küçük lokmalar halinde çiğnedim.

Güneş batıp ay belirince kampa doğru yola koyuldum. Kırılğan bacaklarımla çok yavaş yürüyordum. Kal-

çamı güçbela hareket ettiriyordum ama karnım sıcak ve neşe doluydu.

Vardığımda sabahtı. Büyük kış evi kayalıklara dayanıyordu. Şimdilik gergin bir ayı postuyla kapatılan ana kapıdan giriverdim. Kendi postumu falezin dibinde unuttuğumu o an fark ettim. Kendi kendime, “Nasılsa eskimiş ve yıpranmıştı. Olur da ışık-adam tekrar gelirse benden çok onun işine yarar,” dedim.

Tereddüt etmeden içeri girdim, Sauniq ve Hila’nın yattığı yeri buldum ve ev ahalisi uyanıncaya dek yanlarına uzandım.

50

Kış bereketli başladı, fiyortlar halkalı foklarla dolu. Bazı günler, erkekler kayaklarıyla henüz buzlanmamış kanallarda ava çıkıyor. Kıyı boyunca, buzdaki ilk hava delikleri belirdi.

Artık diğerlerine katılmıyorum çünkü bu mevsim kamp yerindeki her ailede birden fazla avcı var. Yaşlı, erkek kardeşi, ikisinin eşi ve çocuklarıyla birlikte kampa geri döndü. Bundan böyle onların grubunda bir değil, iki erkek çocuk avlanıyor. Tulukaraq’ın kuzeni –hem boy atmış hem de olgunlaşmış– aralarındaki en iyi avcı. Ne zaman ve nereye gidileceğine babasıyla birlikte ikisi karar veriyor. Yaşlı’nın pabucu dama atılmış gibi ve artık neredeyse hiç konuşmuyor. Bu yaz, bilmediğimiz bir şey olmuş. Tam zamanında gelip kadınların nadiren dışarı çıktığı kendi evlerini inşa ettiler.

Biz ise, Pukajaak’ın ablalarından biriyle kalıyoruz. Sauniq, yıllardır görmediği büyük kıızıyla hasret giderdiği için çok mutlu. Kocası ve evlenme çağına gelmiş iki çocuğuyla –bir erkek ve bir kız– birlikte. Sauniq onu epey gençken doğurmuş olmalı çünkü iki bekâr çocuk benden

yaşça büyük. Pukajaak, onun ve erkek kardeşinin babasının, ablasınıninkiyle bir olmadığını anlatıyor bana.

Sözün kısası, bu kış el ve ayak parmaklarım hepimizi saymaya yetmiyor! Elimizden her iş geliyor. Bunca avcı bir arada olunca ev işleri de eksik kalmıyor. Fok balıklarını kesmeye, etini lime lime edip pişirmeye, derilerinden giysi yapmak için tüylerini temizlemeye, çiğneyip dikmeye ancak yetiştiriyoruz.

Bir de kandillerin bakımını yapmak gerek çünkü soğuk kış bu sene erkenden –halkalı fokların doğumundan epey önce– geldi. Hepsinin sorumlusu *Pilarngaq*, en tepedeki koca buzların bulunduğu yerden esen dişi rüzgâr. Bir tek erkekler avlanmak için dışarı çıkıyor, onlar da çok uzun kalamıyor.

Şimdilik dert değil çünkü yeteri kadar yiyeceğimiz var ama bu durum uzayacak olursa, hangimiz rüzgârsız bir günde doğduysa ondan *Pilarngaq*'ı ikna etmesini isteyeceğiz. Sauniq etrafındakilere, doğdukları gün havanın nasıl olduğunu sormaya başladı bile. Akşamları bize sohbet konusu oluyor.

Beklerken, yarım aylar boyunca böyle içeride kapalı kalmaya alışık değilim. Ortak evden çıkmak için fırsat kolluyorum. Ters duran *umiak*'ın altına üzüksü meyveler ve likenler koymuştum, benim yerime kimsenin oraya gitmesine izin vermiyorum. İhtiyaç oldukça üzüksü meyvelerden azar azar almaya gidiyorum.

Hava el verdiğinde, göz gözü görmeyecek kadar kar yağmadığında faleze doğru yürüyorum. Oraya yalnız dönemeyeceğimin farkındayım ama arada bir yolda, kışın zayıf ışığında kapüşonlu adama rastlıyorum. Bana gökten indiği sabahki gibi sarılıyor, karibu boynuzundan cinsel organını iliklerime kadar hissediyorum – çok hoş bir duygu. Eve yeni doğmuş gibi dinç dönüyorum.

Bu sabah, yine dışarı çıkmaya hazırlanırken Sauniq bana, "Kızım korkularından kurtulmuş, iyi," dedi. Ama alaycı bir ton takınmıştı. Duymazlığa geldim ve botlarımı giydim. Hila benimle gelmek istiyordu, onu kenara itip dışarı açılan tünelden yalnız çıktım.

Dışarıda esen *Pilarngaq* gözle görülür şekilde sakinleşmişti. Gün henüz doğmamıştı ama tepede dolunay vardı ve ufuk çizgisi çok belirgindi. Düşünmeden faleze doğru ilerledim. Uzun süre yürüdüm. Kan damarlarımda hızla akıyordu, şakaklarımda denizin sesini işitiyor, kapüşonlu adamı arıyordum. Ona rastlamayınca koşmaya başladım.

Onu buzulun eteğinde buldum. Her zamanki gibi ıslıl ıslıl, gökyüzünde parıldayan yeşil bir dalga gibiydi. Siyahımsı taşlı merdiveni aradım ve –yakalanmamak için kaçan bir tilki hızıyla– basamakları dörder dörder tırmandım. Aniden kollarını kollarımın altında hissettim. Kapüşonlu adam beni göğe götürüyordu. Yıldızlar etrafımda fırıl fırıl dönüyordu. Kolum, bacağım dört bir yana ayrılmış, karnım kırılan bankiz gibi çatırdıyor. Kari-bu boynuzları başımın içinde gök gürültüsü gibi gürliyor, gece yarısı parlayan güneşten gözlerim kamaşıyordu. Hatta bir ara, yarı-insan-yarı-köpekleri denize püskürten volkanı bile gördüm, sonrası karanlık.

Barınağımın kalıntıları arasında, eski ayı postumun üstünde yarı çıplak uyandım. Kapüşonlu adam beni ikinci kez yeşil tanyerine götürüyordu. Üçüncüsünde kesinlikle öleceğim. Kampa ağır aksak –önce bir adım, sonra diğer adım– yaralı dönüyorum.

Vardığımda diğerleri halimi görmezlikten geliyor, kimse bana soru sormuyor. Bir ayının ya da kurdun saldırısına uğrasam yardıma koşarlardı. Şimdi bir ruhla ha-

şır neşir olmamdan şüpheleniyor ve benden uzak durmayı tercih ediyorlar.

Bir tek Sauniq, ertesi gün botlarımı güçlükle giydigimi görünce, gözlerini kandilden ayırmadan benimle konuşuyor: "Sevgililerini taşıyabilecek g  te kolları ve onları paramparça etmeyecek yumuşaklıkta kalpleri olan erkekler var aramızda..." Bir gün önce takındığı alaycı tavır, yufka yürekli yaşı bir annenin kızına verebileceğı bilgi bir tavsiyeye dönüşmüş.

52

İki aydır faleze d nesim yok. Kapüşonlu adamı bir tek r yalarımnda görüyorum. Ruhumun seyahat ettiğı küçük hava baloncuğunu sallıyor – bedenimi artık ellemiyor. Beni bankizin bir ucundan diğ rine taşıyan devasa bir gece dalgası o. Uzaktaki insan topluluklarına götürüyor beni sürekli. Oradaki on kubbe –buz parçasına konan takımyıldızı gibi– geceyi aydınlatıyor. Çok güzel.

Bu rüyaya alıştım, her uyuduğumda bu d ş  görmeyi bekliyorum. Ama bir gece, u uşumuzun tam ortasında yeşil dalga aniden alçalıyor, gücünü kaybediyor ve beni buzdan kolun üstüne bırakıyor. Etrafımdaki kubbe-ler birer birer eriyor. Yanımda bir tek küçük beyaz bir tilki var, o da zaman kaybetmeden karda kaybolup beni karanlıkta yalnız bırakıyor.

O gecedен sonra kapüşonlu adamı bir daha görmedim – ne şafak vakti ne rüyamda. Günler geçiyor, ruhum ve bedenim kederli. Beni  z annemden daha iyi tanıyan Sauniq  z nt m n nedenini soruyor. Ona rüyamı ve onun nasıl bittiğini anlatıyorum.

İlkin bir şey söylemiyor, benden sadece değışikliklere gözümü dört a mamı istiyor. Uzun zamandır kan kaybetmediğimin farkına varıyorum. Bunu Sauniq'e s yl yo-

rum. “Güneş, ufuk çizgisine doğru eğildiğinde, bazen kadınların başına gelir,” diyor. Ama yarım ay sonra yoğun bir kanamam oluyor. Sauniq, akan kanın rengini ve yoğunluğunu görmek istiyor. Dikkatli bir gözle baktıktan sonra, bir yaşam nefesinin buradan geçtiği sonucuna varıyor.

Hila’yla baş başa kalmak için erkeklerin avlandığı, diğer kadınların da kıyıda olduğu ânı bekliyoruz. Kimse-den bir şey istemiyoruz, evde ne var ne yok boşaltıyoruz. Hem kendi eşyalarımızı hem burada yaşayanlarınkini topluyoruz: kurutma çubukları, kandiller, alet sandıkları, oyuncaklar, tabaklar ve leğenler. Derileri, giysileri, su ve idrar fiçilerini da çıkarıyoruz. Geriye, bizden başka bir şey kalmıyor.

Sauniq, bacaklarımı uzatıp sahanlığın alt kısmına oturmamı söylüyor. Kışın, toprağın altında akmaya devam eden nehirler hakkında birkaç söz söyleyip, “Çıkmak isteyenin akmasına her zaman izin vereceksin,” diyor.

Diğerleri döndüğünde, eşyalarıyla birlikte birkaç saat dışarıda kalıyorlar. Ruhumun seyahat ettiğini ve geri dönmekte zorlandığını anlıyorlar. Sonrasında Sauniq, eşyaları, sandıkları, kandilleri ve leğenleriyle içeri girmelerine izin veriyor. Birlikte çiğ fok balığı yiyoruz. Kimse konuşmuyor, dışarıda köpekler havlıyor; bir kış gecesinin tam ortasındayız. En yorgunlar uykuya dalmadan evvel Sauniq konuşuyor: “Uqsuralik bir rüya gördü, düşünde gökle deniz birleşiyordu. Yakında, biri bizi ziyarete gelecek,” diyor.

KUTUP TİLKİSİNİN EZGİSİ

*Bilinmeyen bankize
Gökten düşen
Bir kar tanesiyim*

*Kutup gecesinin derinliklerindeki nefesim
Eriyen beyaz tilkiyim*

*Işık halklarının arasında
İki aydan kısa yaşadım
Tamamen yok olmuş antik bir denizin
Buzunda yaşayan insanlar gördüm*

*Taştan kadının aradığı erkek çocuğum
Dişi ayrıla ıstık-adamın çocuğuyum
Babamı tanımayanlar ondan korkuyor
Ölmüşlerinin hiçbirisi
Bana ismini vermek istemedi*

*Başka bir zaman başka bir şekilde geri geleceğim
Annemin kaygan ve gözenekli karnında
Kısa bir süre yaşamış bir kıvılcımım*

53

Gündönümü oldu. Bir aya kalmaz güneş kendini tekrar gösterir ve aydınlık kış başlar. Sauniq yasakları çiğnemememiz için öyle özen gösterdi ki muhtemelen bu sayede herkese yetecek kadar etimiz ve yağımız var. Birilerinin ziyaretimize geleceğini biliyoruz, hazırlıklara başlamalıyız.

Sauniq'in büyük kızının kocasının bir erkek kardeşi var, bu seneki kampları bizden kızakla yarım günlük mesafede. Dayım, onu ağırlayacağımızı düşünüyor. Sauniq ve ben, misafirlerimizin daha uzaktan geleceğini ve onları tanımadığımızı biliyoruz.

Erkekler –ziyaretçileri beklerken– daha büyük, daha yüksek yeni bir barınak inşa ediyor. Kadınlar, herkese ye-

tecek kadar av eti hazırlıyor, bu sayede istediklerini istediklerinde yiyebilecekler.

Akşam vakti çocuklar uyurken, yetişkinler –her biri bir köşede– günün yorgunluğunu atmaya çalışıyor. Kadınlar inciler ve çeşit çeşit kürklerle bezenmiş esnek, güzel giysiler dikeyyor. Erkekler sessiz oyunlar da dahil olmak üzere, türlü oyunlarda işe yarayacak eşyaları oynuyor. Kutlamalar henüz başlamadı ama sessiz bir mutluluk evimizin toprak duvarlarında yankılanır oldu bile.

54

Köpek seslerinin uzaktan işitildiği gün nihayet gelip çatıyor. Erkekler, gelenleri karşılamaya gidiyor. Damadının kardeşini tanıyan Sauniq gülümsüyor. Çok uzun zaman önce, henüz küçük bir çocukken onu görmüş. Epey yaş almış olan bu adama sarılırken, “Quppersimaan, hiç değişmemişsin!” diyor. “Misk sığırı boynuzundan oyulmuş yayımı ne yaptın?”

Sauniq gibi duygulanan adam, “Hâlâ saklıyorum küçük kadın,” diye cevap veriyor ona.

Pukajaak, eniştesinden bir-iki yaş küçük olan bu adamın, Sauniq’in ilk kocasının vefatından hemen sonra doğduğunu ve merhumun ismini taşıdığını söylüyor. O kadar uzun zamandır görüşmemişler ki! Sauniq günün birinde onu tekrar göreceğini tahmin etmiyordu herhalde.

Misafirler gelince evdeki yatma düzeni altüst oluyor. Sauniq, genç kocası ve ailesinin –adamın bir eşi, büyük bir oğlu, gelini ve iki torunu var– yanında uyumak istiyor. Onları kendi bölmemizde ağırlıyoruz, çocuklar dip kısma yerleşiyor ve biz –genç yetişkinler– sahanlığın ucunda, hatta neredeyse dışında uyuyoruz. Herkes çok mutlu.

Şölen evi artık hazır, ilk ziyafet için bu akşam toplanıyoruz. Öğleden sonra erkekler, avladıkları halkalı fokları bizim bulunduğumuz büyük sahanlığın dibine kadar sürüklüyor. Herkes kendi payına düşen parçayı kesiyor. Hemen önümüzdeki ete bıçakla dalıyoruz. Ağızlarımızı şapırdata şapırdata, güle oynaya eti emiyoruz. Çoğumuzun yüzü kana bulanıyor – özellikle de gözleri ve karaciğeri verdiğimiz çocuklarınki. Hila'nın üstünde Pukajaak'ın ona diktiği güzel, küçük beyaz ceket var. Sauniq, Hila'yı diğer çocuklardan ayıran küçük karga tüyünü omzunun altına dikti. Kızım, özel bir parça gibi elden ele dolaşüyor ve önceden çiğnenmiş güzel küçük lokmaları alıyor.

Herkesin karnı bir güzel doyuyor: Etleri bir kenara iten erkekler tavandan deri kamçıları sarkıtıyor. Peşi sıra gövde gösterisi ve akrobasi hareketleri sergiliyorlar. Sauniq'in genç kocasının oğlu takdire şayan şeyler yapıyor. Bir yavru balık kadar ince ve esnek. Hareketlerinin bazıları sevinç çığlıklarıyla karşılanıyor. İki çocuğuna sıkı sıkı sarılan karısı da gülüyor. Diğerleri de yeteneklerini –ellerinde ip ve top-çomakla¹– evin bir köşesinde sergiliyor.

Yaşlı, ailesiyle birlikte yanımızda oturuyor. Kardeşi akrobasi yarışmasına katıldı ve mevsimin başından beri ilk kez, ikisinin de eşi rahat ve mutlu görünüyor. Bir süre sonra bakışlarıyla soru soran kadınlar –Yaşlı'nın hafifçe tebessüm ederek onay vermesiyle– ayağa kalkıp evden çıkıyor. Elllerinde birer yumuşak tulumla² geri dönüyor-

1. Fransızcası *bilboquet* olan, İnuitlerin *ajaaq* dedikleri bu geleneksel çocuk oyununun amacı, uzun bir ipin ucundaki topu çubuğun ucundaki yuvaya oturtmaya çalışmaktır. (Ç.N.)

2. Hayvan derisinden yapılır, yiyecek ve içecekleri muhafaza etmeye yarar. (Ç.N.)

lar. Ortamıza koydukları tulumları bıçakla yarıyorlar: İçlerinden ufalanmış kemiklerle dolu yapışkan bir öz akıyor. Bunlar geçen sonbahardan kalan, tüyleri ve iç organlarıyla mayalanarak çürüyen dalıcımartılar. Herkes sırayla elini tulumu sokuyor. Bu kıtır karışımın yumuşak tadını ağızda hissedendenler mutluluktan "U! Uu!" çığlıkları atıyor; diğerleri gülüyor.

Bir tek Yaşlı kendi köşesine çekiliyor. Onu süzüyorum, tuhaf görünüyor. Sanki bundan böyle kendi gölgesinden ibaretmiş gibi. Elbette haline üzülmiyorum ama bunun beni mutlu ettiği de söylenemez. Nerede olduğunu ve aklından neler geçirdiğini merak ediyorum. Gözlerinin yerinde duran iki kara çukur benden başka kimsenin dikkatini çekmiyor gibi. Fazla ısrarcı davrandığım için olabilir, en sonunda boş bakışlarını bana doğru çeviriyor. Suçüstü yakalanıyorum, neyse ki bir sevinç çığlığı beni olduğum yerden çekip çıkarıyor.

Dayımın sesiymiş, dansların ve sessiz oyunların başladığını haber veriyor. Yüzüne bir maske geçirip eline davulu ilk o alıyor. Ayaklarını değiştirerek tek ayak üstünde zıplarken, iki burunlu ve tek elli, uzaklardan gelen bir ruhun anlaşılmasız nakaratını söylüyor. Kâh güldüren kâh düşündüren haliyle, dizlerinin üstünde sendeleye sendeleye bize yaklaşıp uzaklaşıyor. Arada bir çığlık atarak yere düşüyor ve homurdana homurdana ayağa kalkıyor. Ondan sonra Pukajaak ortaya geçiyor ve ceketini çıkarıyor. Altındaki kürk don hariç anadan doğma. Küçük çığlıklar ata ata, yavrularını kaybeden bir dağ kekligi gibi yalpalayarak bize doğru yaklaşıyor.

Gece ilerliyor. Oyunlar birbirini takip ediyor. Her seferinde hayvanlardan, avdan ve –yarı şakacı yarı ürkütücü– ruhlardan bahsediliyor. Attığımız çığlıkların kimi korkudan, çoğu da sevinçten.

Bu mevsim, ölüm hemen yanı başımızda beklese de

bir arada olmak ve gecenin ortasında gülmek iyi geliyor. Şimdikinden daha çetin günler yaşandı, biliyoruz. Bir kadın önümüze içi *maktat* –yağda muhafaza edilen, lezzetli çiğ narval derisi– dolu bir tulum bırakıyor ve Sau-niq’in büyük kızının kocası söz alıyor.

56

“Aya, aya, başımıza gelen her şey iyi, başımıza gelen her şeyin bir sonu var,” diye konuşmaya başlıyor. “İttir-dummiut’da, Sarmuliak fiyordunda dünyaya geldim ve dedemin adını –Qalliutuuq– taşıyorum. Bu adam, bende bir görünüp bir kaybolan bir hatıra bıraktı. Onun hikâyesi –tıpkı yaz aylarında güzelce yağlanıp suyun üstünde duran fok balığı gibi– bu akşam belleğimde süzülüyor. Onu sizinle paylaşacağım.

Üstünden nice kışlar geçti, en az üç ya da dört hayat. Dedem, ailesiyle birlikte Ujarasujjuk fiyordunun derinliklerinde yaşamış. Annesi, yaşlı şaman Silaittuq’un ikinci eşiymiş. Ağabeyleri rüştünü ispatlamış adamlarmış ve kız kardeşlerinin bir sürü çocuğu varmış.

O kış fok balıkları fiyordu terk etmiş, açlık baş göstermiş. Bir sabah, dedem avın izini sürmek için buzulun eteklerine kadar gitmiş. Bir misk sığırı sürüsü oradaymış. Etrafı kolaçan etmiş ve yavaş yavaş onlara doğru yaklaşmış. Yavrularını korumak için hayvanların bir araya gelmesine fırsat vermeden, sürüyle genç bir dişinin arasına girmeyi başarmış. Yalnız kalan dişi saldırıya geçmiş. Bunun üzerine Qalliutuuq, nehir arkasına bir çukur açtığı bir tepciğe doğru koşmaya başlamış. Dedem, tepedeki bir taşta tutunurken dişi taşlara toslamaya devam etmiş ve kendini ölesiye yaralamış. Dedem hayvanı öldürmüş ve etini kam-pa taşımasına yardım etmeleri için erkek kardeşlerini çağır-maya gitmiş. Bu, Qalliutuuq’un ilk büyük avıymış.

Ama babası yaşı şaman, dedemin yakaladığı avla karnını doyurmasına bile fırsat tanımadan, tek başına bir mağaraya gitmesi gerektiğine karar vermiş. Qalliutuuq'un annesi karşı çıksa da Silaittuq'un kimseyi dinlediği yokmuş. Oğlunu dağdaki bir oyuya kadar götürmüş ve onu orada, bu tip yerlerde yaşayan ruhlara yem olarak bırakmış.

Dedem, babasından açlık ve ruhlardan korktuğundan daha çok korkarmış. Duyduğu tehditkâr seslere rağmen kamp yerine dönmek için mağaradan çıkmaya cesaret edememiş. Mağarasına sığınmaya gelen birkaç tavşanı ve tilkiyi yiyerek orada öylece dört aydan uzun yaşamış.

Sonra bir gece sesler gerçekten de fazla ürkütücü bir hal almış. Öyle ki işittikleri, havada asılı duran ve rüzgârda bağırان bir dizi cesedi andırıyormuş. Qalliutuuq kendi kendine, 'Bu sesleri duymaktansa babamın öfkesiyle yüzleşmeyi tercih ederim,' demiş. Ve mağaradan çıkmış. O sırada mevsim ilkbahara dönmüş.

Kampa varınca, etrafı şaşılacak derecede sakin bulmuş. Tuhaf bir koku burun deliklerini gıdıklıyormuş. İlkin, 'İnsanların nasıl olduğunu unutmuşum,' diye düşünmüş. Ama evin tüneline girmek için eğildiğinde olup biteni anlamış. Kalça kısmındaki eti iyice bozulmuş, çürümeye yüz tutmuş bir insan vücudu, yüzüstü yerde uzanıyormuş. İçeride başka cesetler varmış: yeğenleri, annesi, bir erkek ve bir kız kardeşi. Bir tek yaşı şaman hayattaymış. Qalliutuuq, 'Diğerleri nerede?' diye sormuş. Babası o kadar biçare durumdaymış ki cevap dahi verememiş.

Qalliutuuq leş gibi kokan evden çıkmış. Bir misk sıgırı, yüzü buz kütlesine dönük, orada duruyormuş. Ayak izleri dağa varıyormuş. Ailesinden hayatta kalan birilerini bulma ümidiyle izleri takip etmiş. Hikâyenin sonunu anlatmayacağım çünkü büyük açlığa dair hatırladıklarım burada sona eriyor."

Büyük açlık hikâyelerini ilk defa dinlemiyorum. Ben sadece kısa süreli açlıklara tanıklık ettim; botlarımızın, kayaklarımızın ve *umiak*'larımızın derisi yetmişti. Eskiden yakınlarını yemektense ölmeyi tercih edenlerin olduğunu biliyorum ama kimseyi yargılamamak gerek. Köpeklerimden birini yedim ve mecbur kalsam, hayatımı kurtarmış olsa da İkasuk'u bile yedim. Sanırım yapamayacağım tek şey kızımı feda etmek. Başkasına yemek olarak vermektense onu boğmayı tercih ederim.

Bu kış hikâyeleri, bizler midemizi tıka basa doldurmakla meşgulken tuhaf tuhaf rüyalar görmemize yol açıyor. Eskiler –bize kıyasla– o günleri yaşadı. Gözlerimi kapatıp uykuya daldığımda, çukur gözleri ve sarkan dilleriyle onların sıra sıra dizildiklerini görüyorum. Sauniq'in cildi tıpkı büyük gemilerimiz gibi saydam. Ona bakınca uzun zaman önce olup bitenleri görüyorum.

Mesela bu gece, ilk kocası Quppersimaan'ın, onun karnında yaşadığını görüyorum. Foku ustalıkla avlıyor. Günün birinde, bir fulmar kulağına yaklaşıyor ve tedbiri elden bırakmaması gerektiğini, bundan böyle arkasını kollayacak şekilde döne döne avlanması gerektiğini, aksi halde bir morsun gelip onu suyun derinliklerine çekeceğini fısıldıyor. Quppersimaan kuşun uyarısını dikkate almıyor ve düz çizgi üstünde yürüyerek avlanmaya devam ediyor. Öyle ki bir gün, yüzü olmayan bir adamın arkasından geldiğini görmüyor. Bu adam zıpkınını böğrüne batırıyor. Sauniq'in genç kocası suya devriliyor. Quppersimaan'ın ayağa kalkmasını engellemek isteyen adam, küreğini üstüne üstüne bastırıyor. Quppersimaan'ın kanı girdap gibi dönerek fişkırıyor, suda debelendikten sonra hareketsiz kalıyor. Yüzü olmayan adam, Quppersimaan'ın be-

denini kıyıya çekiyor, sudan çıkarıyor ve parçalara ayırıp etrafa saçıyor. Fulmar, daireler çizerek tepesinde uçuyor ve, "Seni uyarmamış mıydım? Uyarmamış mıydım?" diye bağıyor.

Uyandığımda ev ahalisi uyuyor. Bir tek Sauniq ışığın başında uyanık, arada kandilin içine küçük yağ parçaları koyuyor. Alçak sesle ona rüyamı anlatıyorum. Kaşlarını kaldırıyor ve şaşkınlığını belli eden bir tonla, "Demek öyle öldü?" diyor. Sonra dipte uyuklayan karısının üstüne taş gibi devrilen Yaşlı'ya bir bakış atıyor. "Quppersi-maan'ım onun kuzenlerinden biriydi. O gün, ondan çok az önce yola çıktığını hatırlıyorum. Döndüğünde kocamın av kazasına kurban gittiğini, onu uzakta iki buz parçasının arasında boğulurken gördüğünü anlatmıştı. Cansız bedenini aradığını ama bulamadığını da söylemişti..."

Ben de Yaşlı'ya doğru bakıyorum. Onu kurtlanmış, yaşlı bir sineğe benzetiyorum. Bu odun parçasından hiçbir şey olmaz. Neden şimdiye kadar kimse onu denize atmayı denemedi?

58

Ortak evde beraber geçirdiğimiz sekizinci gecemiz. Aramıza yeni bir aile daha katıldı: yaşlı bir çift ve çocukları. Birkaç mevsim önce Yaşlı'nın kız kardeşiyle iki kızına kol kanat gerenler onlarmış. Sauniq bu aileyi iyi tanıyor, eskiden birkaç yazı aynı kampta geçirmişler. Yaşlı kadın Sauniq'in kuzeni olsa da gençler hiç tanışmamış. Dayım, kaynaşmamıza vesile olur diye bu geceki ezgileri bizim söylememizi öneriyor.

İlk olarak, Sauniq'in büyük kızı başlıyor:

*Kocamla yaşamak için
Annemden uzağa
Gittim uzun süre
Uzun süre yoktum
Kocam babasını kaybetti
Kocam annesini kaybetti
Ama benimle
Bir erkek ve bir kız
İki çocuğu oldu*

*Yaşlı annemi tekrar görmek için
İtanarjuit'e dönüyoruz
Annem yaşlı ama etrafı
Hâlâ kalabalık, genç çocuk dolu!
Bunca çocuk da ne demek?
Sevinsem mi ağlasam mı?
Annem yaşlı ve etrafında
Hiç sahip olamayacağım kadar çok çocuğu var
Zaten yaşlanmış ve kırışmıştım
Şimdi bir de kiskancım!*

Sauniq kızının kendini böyle ifade edişini dinlerken gülüyor. Çocuklarının en küçüğü olduğumdan, beni ceketimden yakaladığı gibi öfke taklidi yapan büyük kızıyla karşı karşıya getiriyor. Ortamı yatıştırmak isteyen bir kadın, emzirdiği iki çocuktan en tıknaz olanını, karnı çoktan donmuş olan kadına vermeyi öneriyor. Sauniq'in büyük kızı, çocuğu bir canavar gibi yakalıyor ve başını karnının alt kısmına gömüyor. Çocuk katıla katıla gülüyor – biz de gülüyoruz.

Sonra sıra Pukajaak'ın erkek kardeşine geliyor. Ayağa kalkıyor ve ezgisine başlıyor:

*İyi ve kötü kışlar yaşadım
Kiminde foklar bana geliyordu
Kiminde foklar benden kaçıyordu*

*Toynaklarını yere vuran karibularla dolu
Güzel yazlar yaşadım
Kırmızı alabalık sürüleriyle ıslanan
Güzel yazlar yaşadım*

*Hayatım boyunca nadiren aç kaldım
Ve yakınlarımın hazırladığı nice sofralara konuk oldum
Ama hayalim, daimî hayalim
Tek başıma bir beyaz balina avlamak
Et leğenlerinin hepsini tek başıma doldurmak
Ve çocuklarıma, annemle babama
Maktat ikram etmek.*

Ev halkı bu ezgiyi alkışlıyor. Ezgiler birbirini takip ediyor, ta ki Yaşlı'nın erkek kardeşi ayağa kalkıp kâh sinirli kâh neşeli bir edayla konuşuncaya dek: "Kısa bir şarkı söyleme sırası bende. Herkes dinleyebilir. Bu tatlı ve acımasız şarkıyı, uzun zamandır hazırladığım bu şarkıyı erkek kardeşime ithaf ediyorum."

Herkes, bu tatlı sözlerin ardında tahmin etmedikleri bir çekişme yattığını anlıyor. Yaşlı şaşırmamış görünüyor. Her zamanki ifadesiz tavrını takınıyor, sanki zihni başka yerde. Geleneğe uygun şekilde erkek kardeşiyle yüzleşmek için ayağa kalkıyor ama bedenlen orada olsa da zihnen değil. Çukurun üstünü örten sis gibi, yüzüne tuhaf bir gülümseme yayılıyor.

YAŞLI'NIN ERKEK KARDEŞİNİN EZGİSİ

Sen de ben de Italussağ'ın kuzeyinde yaşıyorduk

Anne babamız birdi

Sen büyük bense küçük kardeş

Ben daha annemin memesini emerken

Sen elindeki oyuncak yayla

Erkeklerle avlanmaya başlamıştın

Bir kış gecesi

Annemiz sessiz sedasız öldü

Sabah onu bulduğumuzda kıpırdamıyordu

Başucunda bir lamba

Elleri yağa bulanmıştı

Kimsenin elinden bir şey gelmedi

Sonraki yaz babamız başka bir kadın aldı

Senden sadece bir-iki yaş büyük

İyi kalpli bu küçük kadın

Beni kardeşi gibi seviyordu

Büyük olduğun için

Senden korkuyordu

Onu benden soğutup bana kötülük etmek için

Annemizin beni beslediği sırada

Küçük kemik yayımın

Okunu böğrüne saplayıp

Onu öldürdüğümü söyledin

Yalan söyledin ağabey, yalan söyledin

Ve o günden beri yalanlarının ardı arkası kesilmedi

Üvey annemiz sana inanmadı

Ama babamız inandı

Mutsuzdu
Kelimeler mutsuzluğunu ifade etmeye yetmedi
Ve günün birinde
İçerilere doğru,
Dağın kalbinde, barınaklarında onu alıkoyan
Ruhlara gitti

Üvey annemiz de gitti
Başka bir avcının peşinden
Bana sen göz kulak oldun
Kız kardeşimize de baktın
Bir baba gibi, bir ana gibi
Bizi evlat edinen bir büyüğümüz bize nasıl bakarsa
Sen de öyle baktın
Ve o günden sonra insanlar sana
Yaşlı demeye başladı

Ağabeyim, sana teşekkür etmek için
Ayrıca yalan söylediğini
Ben küçükken yalan söylediğini
Ve o günden beri yalanlarının ardı arkasının kesilmediğini
Anlatmak için söylüyorum bu şarkıyı

Şarkım burada bitmiyor
Gizli gizli
Öyle uzun zamandır üstünde çalışıyorum ki
Nihayet bu akşam cesaretimi topladım
Ve susmuyorum

Sen ve ben Italussaq'ın kuzeyinde yaşıyorduk
Anne babamız birdi, yeğendik, kuzendik
Sen büyüktün, ben ve kız kardeşim de küçüğün
Karnımızı doyurmak için avlanıyordun ama
Hiç başaramıyordun

Bir kuzenimiz, sık sık bize et verirdi
Gördüğün ama yakalayamadığın bir fokun etini
Senden sonra yakalar
Ve onu seninle memnuniyetle paylaşırdı

Ama gururluydun, hem gururlu hem yalancı
Bu kuzen, senin gibi yeteneksiz bir avcını
Aşağılıyordu
Sen de bir zıpkın darbesiyle
Bir kürek darbesiyle
Bu kuzeni öldürdün

Ve o günden beri iyi avcılardan nefret ediyorsun
Ve o günden beri
Aileni besleyenlerden nefret ediyorsun
Av bunu sevmiyor ve senden kaçıyor
Hem kara avı hem deniz avı
Seni bir tek köpeklerin seviyor
Çünkü onlar da
Gerekirse birbirlerini yiyebilir

Tek dostun kötü ruhlar
İstedğin kişileri öldürsün diye
Onlara hayat veriyorsun
Ama bunda bile iyi değilsin
Bir tupilak, kâh kıyrık kâh tırmık darbesiyle
Sık sık sana karşı çıktı

Ben de iyi bir avcı olmadığımı
Belki de hayatımı kurtaranın bu olduğunu
itiraf etmek için
Birazdan şarkımı bitireceğim
Beni içten içe yiyip bitiren sırrı sonunda paylaşacağım
Kız kardeşimizin bızden iyi bir avcı olan kocasını öldürdün
Büyük bir avcı olmayı vaat eden oğlunu öldürdün

*Bize uğursuzluk getiriyorsun
Kendi başına büyük bir uğursuzluksun
Ve seni lanetliyorum*

59

Yaşlı, şarkıyı baştan sona, yüzüne sabitlenen o gülümsemeyle dinledi. Ortak eve ağır bir sessizlik çöktü. Az önce anlatılan acı gerçeklerden pek çoğumuzun haberi yoktu. Yaşlı tepki vermedi. Erkek kardeşinin şarkısını dinlemeden önce daha canlı bakarken şimdi ölü gibi, taşlaşmış görünüyordu. Bir süre sonra –bize üç gündeğümü gibi gelmişti– nihayet ayağa kalktı. Yıpranmış dizlerinin üstüne çömeldi. Tambur sesi olmadan, kısık ve çatlak bir sesle şarkısına başladı:

*Aya aya! Yorgun ve yaşlı bir avcıyım
Gençliğimde fok balığı sık sık benden kaçıp
Kibirli arkadaşlarıma gitti*

*Kötü bir avcıyım
Şans benden yana olmadı
Avin beni sevmediğini söylüyorsun – haklısın*

*Erkek kardeşimsin
Seni sık sık besledim
Ama gel gör ki bugün yalan söylüyorsun*

*Eniştemizi ben öldürmedim
Kuzenimizi ben öldürmedim
Ve oğlumu lanetlediysem de bunu
Beni sürekli aşağılayan bir adamın
Kızıyla düşüp kalktığı için yaptım*

Angakok bana

*Bu adam fok balığına senin aleyhinde konuştu
Sen de denize onun aleyhinde konuşmalısın demişti*

*Ama Sedna onu hiç cezalandırmadı
Karısı, kızı ve köpeklerinin başı üzerine
Öç almaya yemin etmiştim*

*Kocasını düşünmemiştim
O da oldu
Söz konusu olan oğlumdu, doğru
Yazık oldu*

60

Hiç de ikna edici olmayan bu korkunç şarkıdan sonra ev ahalisi yeniden sessizliğe bürünüyor. Ne kıpırdamaya ne de birbirine bakmaya cesaret edebiliyoruz. Bir tek Hila ayakta. Kısa bacaklarıyla Yaşlı'nın yanına kadar yürüyor. Onu böyle görünce ürperiyorum. Yaşlı'nın karşısında sümüklü burnunu siliyor ve adamın saç bağından sarkan bir-iki gri tele uzanıyor. Saçından bir tutam çekince, başını Hila'ya doğru eğiyor. Ağzı açılıyor, içinde diştten çok delik olduğu fark ediliyor. Dilini üç kez, bir kuş gibi şaklatıyor. Sessizlik dayanılmaz bir hal alıyor.

Neyse ki biri, ortamı biraz neşelendirmek için kadınlardan bir şarkı istemeyi akıl ediyor. Pukajaak ve ablası ayağa kalkıyor, karşı karşıya duruyorlar. Hila onları görünce yanıma geri geliyor. Ona sarılıyorum. Şarkı söyleyen bu iki kadının nefesleri titriyor, iç içe geçen solukları canla başla ve dostça yarışıyor, ortam yavaş yavaş ısınmaya başlıyor.

Yaşlı sabah yok oluyor. Durumu ilk karısı fark ediyor ve ortalığı ayağa kaldırıyor. Erkek kardeşi karda ayak izlerini takip ediyor. İzler buz tutmuş kıyıda, karanlık bir deliğe varıyor. Gediği bir çubukla yokluyor ama donmaya başlayan su ve küçük buz parçalarından başka bir şey bulamıyor. Arayışına ötede devam edeceği sırada yerde bir şey dikkatini çekiyor. Eğiliyor, bir ipin ucunda –içi çeşit çeşit tılsımla dolu– deriden bir kese olduğunu anlıyor. Birkaç adım ileride bir kemer duruyor. Ağabeyinin. Ona dokunmuyor ve evinin yolunu tutuyor. Yaşlı, buzun üstündeki delikten kendini denize atmış, böylesi daha iyi.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
NAJA

Hila'nın yedinci yazı. Sauniq ona dikiş dikmeyi ve kandil bakımını öğretti. Ben de zaman zaman ava götürüyorum. Kamp yerindeki erkek çocuklar gibi, Hila'nın da kemikli avlar için kullandığı yayı ve küçük okları var. Babası olmadığı için çocuklar arada onunla dalga geçiyor ama o pek oralı olmuyor. Mutlu ve becerikli bir kız.

Yaşlı'nın buza atladığı kış tekrar evlenebilirdim. Yeğeni –Tulukaraq'ın kuzeni– beni yanına almaya hazırdı. Ama bu ailede –Yaşlı'nın ve öldürdüklerinin anısıyla– yaşamak istemedim. Başka bir aileden genç bir erkek de beni yanında götürmeye razıydı ama Hila'yla Sauniq'i ayırmaya yüreğim el vermedi.

O günden bu yana –bazen karnımızı doyurmakta güçlük çeksek de– kaldığıma hiç pişman olmadım. Puka-jaak'la dayımın bir çocuğu daha oldu, büyük oğulları babasıyla avlanıyor ve genellikle bize verebilecek kadar etleri oluyor. Bu aile artık benim ailem sayılır – babamı, annemi, kız kardeşimi ve erkek kardeşimi nadiren düşünüyorum. Ve onları andığımda, hiç açlık çekilmeyen ülkede mutlu mesut yaşadıklarını hayal ediyorum.

Sık sık aklıma getirdiğim biri varsa o da ışık-adam. Ona bir daha rastlamadım ama parlak kubbelerin orta-

sında, buzdan kolun üstünden bana uzattığı beyaz tilkiyi avlanırken ara sıra görüyorum. Bana birkaç saniye bakıp gidiyor. Onu hiç vurmuyor, günün birinde bana yaklaşıcağını umuyorum. Rüyamda ilk gördüğümde karın altına saklanmıştı: Sauniq tanımadığımız birinin ziyaretimize geleceğini söylemişti. O kış kim geldiyse öyle ya da böyle yakın akrabamızdı. Gelecek olan yabancıyı beklemeye devam ediyorum.

63

Kış yeni başladı, soğuklar henüz bastırmadı. Ama birkaç süredir Hila evden dışarı çıkmak istemiyor. Yorgun olduğunu, diğer çocuklarla oynamak istemediğini söylüyor. Bunu tuhaf buluyorum. Gözleri neşeli baksa da bedeninde derman yok. Sauniq yanında kalıp ona şarkı söylüyor.

Günler geçiyor, Hila'nın durumu düzelmiyor. Alnı sıcak değil, ağrısı yok ama kasları güçsüz. Yaptığımız şakalara gülümsese de kahkahası onu terk etti – sanki midesi kaburgalarını artık taşımıyor gibi.

Başlarda Sauniq endişelenmemem gerektiğini söylüyordu. Ama şimdi bakıyorum o da düşünceli duruyor. Onu bir gece sahanlıkta, Hila'nın başında kendi kendine bir şeyler mırıldanırken bulunca, eklemlerini zihnen yokladığını anlıyorum. Hangi ruhunun çekip gittiğini anlamaya çalışıyor. Söylediklerine kulak kesilince şunları duyuyorum:

*Tornatit, müttefikim
Söyle bana, kemik nereden kırıldı
Eklem nereden zayıfladı
Pençe nereyi ıskaladı*

*Tornatit, müttefikim
Tulum delindi
Yağ akmak üzere
Bu genci önemse
Ve deliği kapamama yardım et*

Bunu birkaç kez tekrarlıyor ve gelecek cevabı daha iyi duyabilmek için soluğunu tutuyor. Ben de dinliyorum ama Sauniq en sonunda nefesini bırakıyor: "Ruh bana sırtını dönüyor, abuk sabuk konuşuyor... Küçük anne, yarın başını kaldırmayı deneyeceğim."

Ertesi gün Sauniq tekrar Hila'nın yanına oturuyor. Topuzunu açıyor, zayıf saçlarını sallıyor ve başının etrafından deri bir ip geçiriyor. Sonra Hila'nın boynunun altına bir sopa koyup ipi sopanın iki ucuna tutturuyor. Kızımın başı Sauniq'inkine bağlı, öylece sarkıyor.

Sauniq, Hila'nın başını kaldırmak için epey çabalasa da pek işe yaramıyor. Bu hastalığın durumunu anlamaya çalışma yollarından biri. Baş ne kadar ağırsa, durum o kadar vahim demek. Sauniq birkaç teknik deniyor ve nihayet kafasını döndürüp onu örtüden kaldırmayı başarıyor. Sonra başını yavaşça bırakıp ipleri çözüyor ve, "Küçük anne senin için elimden bir şey gelmiyor. Karga, bir yerlere gidenin *tarniq*'inin¹ mi yoksa küçük ruhunun mu olduğunu söylemek istemiyor bana. İhtiyacın olan soluğu bir tek o geri getirebilir..." Sonraki günlerde Hila'nın durumu düzelmiyor. İlkbaharda eriyen buzlar gibi günden güne eriyor.

1. İnuitçe insan ruhu. (Ç.N.)

Dayımla, Dar-Bir-Geçiş-Gibi-Doğuda-Daralan-Küçük-Koy'un ötesinde avlanmaya gittik. Dipte biriken buzlar, fokları bir araya toplayan dişli, büyük bir ağzı andırıyor. Bu sayede onları avlamak daha kolay. Birkaç fok öldürdük, onları bankize bıraktık. Kamp yerine tek seferde taşımamız mümkün değil. Dayım iki tanesini götürmek için yola koyuluyor, ben de diğer fokları birer birer karaya sürüklüyorum – orada et saklama delikleri bulmalıyım. Bu gece burada yalnız uyuyacağım.

Bankizde küçük bir iglu inşa etmekle meşgulken, beyaz bir tilki kayanın dibine bıraktığım foklara yanaşiyor. Kovalamak için onun olduğu tarafa doğru koşmaya yeltendiğim anda başını çevirip küçük, kara gözleriyle beni durduruyor. Böyle karşılıklı, uzun uzun bakışıyoruz. Bir saniyede karın altına saklanabilen beyaz tilkimi tanıyorum. Nitekim aynı hızla ortadan kayboluyor. Geri dönüp igluma giriyorum, onu gördüğüm için mutluyum. Kandilim yok ama gece berrak, kar bloklarının arasından ayın ışığını seçiyorum. Bir tek diğer insanların sıcaklığı burnumda tütüyor, uykuya dalmak için kapüşonumu başıma geçiriyorum.

Gecenin ortasında ansızın bir ses duyuyorum. Pençeler iglumun dış yüzeyini tırmalıyor gibi – onları kafamın içinde hissediyorum. Gözlerimi açıyor ve kollarımı başımın üstüne kaldırıp bir hışımla dışarı çıkıyorum. Beyaz tilkiyi kaçarken yakalayacağıma eminim ama etrafa ne kadar bakarsam bakayım, dışarıda ne onun ne de başka bir hayvanın izine rastlıyorum.

Yanaklarımı ısırın soğuğa rağmen gökyüzünü seyre diyorum. Gökyüzü bir sis örtüsüyle kaplanmış, arada bir-iki yıldız parlıyor. Bir uçtan bir uca bakınca uzakta, ufuk çizgisinin üstünde, değişik bir ışık gözüme çarpıyor.

Sanki diğerlerinden daha zayıf, daha solgun bir yıldız bankizin üstüne düşmüş. Koşar adım ışığa doğru ilerliyorum, ben varamadan sönmesinden korkuyorum. Yaklaştıkça, benimkinden az biraz daha yüksek bir ıglu seçiyorum. İçeride bir kandil yanıyor ve kızağın yanında altı köpek uyuyor.

İğlunun girişinde çömelip geldiğimi haber vermek için sesleniyorum: "Ai! Burada, buzun üstünde, gökyüzünün karayla birleştiği noktada kim yaşıyor?" Bir erkek kardan kapıyı düşürüp cevap veriyor: "Ben yaşıyorum ve böyle bir gecede bankizdeki her kimse başımın üstünde yeri var." İçeri giriyor ve kapüşonumu açıyorum. Adam yalnız; bana yemek ikram ediyor. Pişmiş etin lezzeti ve ıglusundaki sıcak ortamla gevşiyorum. Ağzıma ancak bir iki lokma atıyor ve oturduğum yerde uyuyakalıyorum.

Sabah uyandığımda ıgluda yalnızım. Kandil ve deriler ıglunun dışında, ben de çıkıyorum. Beyaz ve puslu bir gün doğmuş, uzaktaki barınağımı artık seçemiyorum. Adam eşyaları kızağına yüklemiş bile, köpekler bağlı. Bana bakıyor ve, "Evin yolumun üstünde, seni bırakayım," diyor. İtiraz etmeden öne geçiyorum. Adamın işaretiyle köpekler fırlıyor.

65

O sabah ne olup bittiğini bilmiyorum. Beyaz güne rağmen nasıl oldu da böyle kaybolduk, anlamadım. Karaya doğru dümdüz ilerledik ama yolumuzun üstünde ne ıgluya ne de fok balıklarına rastladık. Adamın kızağı çok hızlı gidiyordu. Oturduğum yerden altımdaki düz bankizi sonra da tepeleri hissettim; karaya çıktığımızı, kıyıyı geride bıraktığımızı ve tundradan geçtiğimizi anladım. Kar, hava akımı gibi bizi bir yerden bir yere sürüklüyordu. Fiyorda dökülen buzulun eteklerine vardık-

tan sonra dağa ulaştık. Adam, küçük tepelerin ve uçurumların arasından köpeklerine yolu gösteriyordu. Bir ayının ağzındaki yağlı somon balığı gibi, köpeklerin çıktığı yokuş da patilerinin altından kayıyordu. Soğuktan yanaklarımdan yaşlar akıyor ve yukarı doğru çıktıkça ışık yoğunlaşıyordu. Olduğumuz yerden kıyı bembeyaz görünüyordu. Hatta parlaktı, yer yer gri olan bankizden daha parlaktı. Ötede, deniz karanlıktı. Daha önce, bu mevsimde buzlanmayan suya rastladığımı hatırlayamadım. Muhtemelen kışın bu kadar yükseğe hiç çıkmadığım için.

Yokuş iyice dikleşince adamlar ikimiz kızaktan indik ve köpeklerin yanı sıra koşmaya başladık. Ama kardan bir duvar yolumuzu kesti. Adam köpeklere bir komut verince hayvanlar kenara çekildi. Kızaktaki eşyaları, be-limize ve köpeklerin iplerine bağlamak için çözdük. Adam göğsünün etrafına bir ip daha doladı ve kızıağı çekmeye başladı. Kızıağın ne kadar hafif olduğunu fark ettim. Daha önce böyle bir kızak görmemiştim. Kardan duvarı ayaklarım ve ellerimle tırmanırken nefes nefese kalmasam böyle bir kızakla nereden geldiğini sorardım.

Adam, göz açıp kapayıncaya kadar köpekleri ve beni geçti. Yolu açıyor, minik basamaklar kazıyordu. Orada ne işimiz olduğunu merak ediyordum. Buz, eldivenlerime rağmen parmaklarımı yakıyordu. Vücudumun geri kalanı terliyordu, ıslanmıştım. O halimle yürümeye ara veremezdim. Zaten böyle bir şey mümkün değildi: Benim geçirtilerime, köpeklerin de nefes nefese kalmasına aldırış etmeden ilerlemeye devam ediyordu. Orada donmak istemiyorsak yürümeye devam etmeliydik.

Nihayet dağın tepesine ulaştık. Soluk soluğaydım ve ağzımdan kan geliyordu. Ayaklarımızın altındaki üç fi-yort çok net görünüyordu ve ileride iki tane daha seçili-yordu. Böyle bir manzarayı daha önce hiç görmemiştim.

Adam –eşyaları kızağa tekrar yüklerken– grubumun aşağıda kurduğu kampı işaret etti. “Peki ya sen nereden geliyorsun?” diye sordum. Bir kol hareketiyle dağın öbür tarafını, geldiğimiz yerin çok ötesini gösterdi.

Köpekleri bağlayınca yokuş aşağı inmeye başladık. Esen yelle donmamak için ayı postuna sarılmıştım. Adam arkamda dikiliyor ve köpeklerle yolu işaret ediyordu. O kadar hızlı gidiyorduk ki yine nefes nefeseydim. Korkuyordum. Bir ara, kaydıraklardan biri çıkıntılı bir buz parçasına çarptı. Kızak devrildi ama düşmedim: Adam beni kamçıyla yakalamıştı. Zaman kaybetmeden tekrar yola koyulduk. Bu kadar kısa, hızlı ve esnek bir kızak hiç görmemiştim.

Dağın eteğine vardığımızda kalın bir sis tabakası etrafı kaplamaya başlamıştı. Bankizin diplerinden yükseliyordu – deniz, ovayı boğmaya karar vermiş gibiydi. Kamp yerine varamadan kendimizi sis bulutunun içinde bulduk. Adamdan kış evimizin önünde durmasını istedim.

66

İçeri girdiğimde kimse beni beklemiyordu. Dayım, iki fok balığını bir gün önce getirmişti ve beni almak için az önce tekrar yola koyulmuştu. Adam, beni karşılarında görünce diğerlerinin şaşırmasına fırsat bırakmadan – elinden düşürmediği kamçıyla– içeri girdi. Sauniq –soru sormadan– misafirimize taze kesilen etten bir parça ikram etti.

Evin arka tarafında uzanan Hila beni tekrar gördüğüne sevindi. Parlak, büyük gözleriyle bana bakıyordu. Yanına gidince alınının sıcak olduğunu fark ettim. Adam yemek yerken, ben de Sauniq’ten olup biteni anlatmasını istedim. Hila gittiğimden beri bu haldeymiş. Evvelki gece, bir an dışında hep baygın, hep hareketsiz. Herkes

uyurken battaniyesini ürkek bir hayvan gibi aniden tırmalamaya başlamış. Bu birkaç dakika devam etmiş, o sırada onunla konuşmayı yahut korku dolu bakışlarını yakalamayı başaramamışlar. Bir şey demedim ama bankizde küçük iglumun içindeyken beyaz tilkinin değil, onun sesini duyduğumu anladım.

Adam dikkat kesilmişti. Yaşlı annem, Hila'nın durumunu, güçsüzlüğünü, yıldız gibi parlayan gözlerindeki donuk bakışları, hatta yeni çıkan ateşiyle kasılmalarını en ince detayına kadar anlatarak ne yaptığının farkındaydı. Olup biteni özetlerken adamın gözlerine bakmak yerine, önü açık anorağını süzüyordu. Adamın boynundan tılsımlı bir kolye sarkıyordu – bunlar şüphesiz şaman güçleriydi.

İlk gece adam köpekleriyle dışarıda uyumak için ısrar etti. Her ne kadar *umiak*'ımızda uyumasını önerdisek de buzun üstüne bir iglu inşa etmeyi tercih etti. Gece vakti, taş ve turba evimizden dışarı çıktığımda kandilini yaktığını gördüm: İglunun kubbesinden –tıpkı bir gün önce onu bankizde bulduğum yerdeki gibi– yarım ay parlaklığında hafif bir ışık yükseliyordu. Varlığı bana güç veriyordu. Kızımı iyileştirmek için gökten inen bir ağabey gibiydi.

67

Ertesi sabah, adam iglusunun yanında balık avladı. Yanına gittim, dayımın dönmesini bekliyormuş. Buzlanmamış sulardan kayakla geçip gelmesi en az bir gün alır diye hesapladık. Terk ettiğim fiyordun derinliklerinde ısrarla beni arayacak olursa, buna bir gün daha eklemek gerekirdi.

Nitekim dayım üçüncü gün döndü. Beni aradığından değil, eti kesip saklama işini benim yerime o yap-

mak zorunda kaldığından gecikmişti. Bereketli fiyorttan ayrılmadan son bir fok daha avlayıp denizi geçerek gelmişti. Dönüş yolu onu yormuştu ve kayağından inerken –buzun üstünde onu karşılamama rağmen– bana tek söylediği, “Yeğenim dönmüş mü bile?” oldu. Küçük iglunun ya da adamın barınağının yakınlarında kızak izlerini görmüş olmalıydı.

Pukajaak, dayım kamp yerine varır varmaz elindeki foku aldı ve yabancıнын gelişinden bahsetti. Dayım, “Sorun yok,” dedi. Yağlı ve etli güzel bir ziyafet çektik. Daha sonra adam, Hila’yı kurtarmaya çalışmak için o gece bir yolculuğa çıkacağını söyledi. Belli ki, *tarniq*’i –esas ruhu– uçup gitmişti ve bir an önce geri gelmezse bedeni yavaşsız kalacaktı.

68

Hep beraber gece olmasını bekledik ve ay ufuk çizgisinin ardında kaybolunca, fok bağırsağından yaptığımız camların üstünden sarkıttığımız hayvan postlarıyla pencereleri kapattık. Adamın seyahati esnasında içeriye hiç ışık sızmamalıydı. Dayım –kandilin ışığında– adamın bacaklarını önden, ellerini de arkasından bağladı. Şamanın başının hizasında bir tek tamburu duruyordu. Bir çene hareketiyle kandilin fitilini söndürmemizi işaret etti ve etraf karanlığa gömüldü.

Başta dediklerini az çok anlıyorduk. Eski şaman dilinde şarkı söylüyordu, bir-iki kelimesi hâlâ tanıdık geliyordu. Ama çok geçmeden sesi değişti, boğazından tiz çığlıklar çıktı ve evin duvarlarında korkunç bir patırtı yankılandı. Dev bir karga ortalığı birbirine katıyor gibiydi. Korkuyor, Hila’nın sıcak bedenine sımsıkı sarılıyordum, diğer çocuklar ağlıyordu. Arada gürültü diniyor, adamın sesi değişiyordu. Yardımcı ruhlarıyla konuşuyor, onları teker teker Hila’nın *tarniq*’ini aramaya yolluyordu.

Gece uzundu. Ruhlar ya itaat etmiyor ya da adamın arzuladığı uzaklığa gidemiyordu. Uzun bir sessizlikten sonra gecenin ortasında, birbirine çarpan kemik sesine benzer bir ezginin eşlik ettiği, gırtlaktan gelen bir şarkı yükseldi.

ŞAMANIN EZGİSİ¹

*Ea, ea – angitaja, angitaja
Yoluna duvarlar örmüyorum*

*Tarpadit, tarpadit
Kendi sesinden ayrı havlıyor
Ve beni çileden çıkarıyorsun*

*Angada, angada
Ciyaklıyor, çırpınıyorsun
Çekip gidiyor ve düşünemiyorsun
Kaybediyorum seni ve kargaya dönüşüyorsun*

*Ea, ea – pungua, pungua
Sen ki parçalara ayrılan
Deniz köpeği
Onun genç çenesini ve
Nefesini bana geri ver*

*Qoaciarcia, qoaciarcia
Yaklaşmama izin ver
Ve iduwija'ya gir
Yoksa tornatit'im*

1. Bu ezgide şaman yardımcı ruhlarıyla konuşuyor. (Ç.N.)

*Hırsız olduğunu
Tornatit'im
Yalancı olduğunu
Söylemem gerekecek*

*Qoaciarcia, qoaciarcia
Yaklaşmama izin ver
Ve iduwija'ya gir*

*Aya! Aya!
Ea – kriik kriik*

69

Şarkı bitti ve içeriye –yer yer homurdanmalarla bölünen– ağır bir sessizlik çöktü. Kollarımda tuttuğum Hila hareketsizdi. Bedeni ağırlaşmıştı, göğüs kafesi neredeyse hiç inip kalkmıyordu. Vücudunun terk edilmiş bir enkaza dönüşmesinden korkuyordum.

Karanlıkta, şamanın kendine gelmesini bekledim. Homurdanmalar bitti, biri en doğudaki pencereyi örten postu kaldırdı ve gün içeri girdi. Şaman aynı yerde uzanıyordu: Bakışları dalgın, saçı başı dağılmıştı. Biri, karibunun kürekkemiğinden yapılmış bir kâse de ona su getirdi. Ardından biz de aynı kemikle sarnıçtan su içtik. Ev, gecenin buharıyla nemlenmişti.

İlk dayım dışarı çıktı, kapıyı ardından açık bıraktı. Soğuk hava, yeni bir yaşam nefesi gibi içeri girdi. Onun Hila'nın ciğerlerine de nüfuz etmesini isterdim ama bunun deliklerinden çıka çıka –buzlanma aşamasında görülen– ince bir duman çıktı. En ufak hareketle kırılacak gibi duruyordu. Onu battaniyesinin üstünde, horlayan Sauniq'in yanında bırakıp dayımın peşinden çıktım.

Dışarıda hava kararmıştı. Hafif bir yel, ince bir duman gibi alçaktan yer yer yükselen karı süpürüyordu. Köpekler deliklerine saklanmıştı ve yiyecek istemiyorlardı. Uyumamıştık, gün de bizim gibi yorgun görünüyordu.

Umiaq'ın altından, yağ ve üzüksü meyve dolu bir tulum almaya gittim. Kızımın boğazından geçse geçse bu geçer diye düşündüm. Eve giden tünelden tulumu çekecek ilerlerken adamın Hila'ya söylediği telkin edici sözleri duydum. Elinin tersini kürekkemiğine sürterken, "*Tarniq*'in burada," diyordu. "Aydan ayrılacağım anda geri geldi. Şimdi, anneannenin karga tüyünü diktği yerde kalmasına çok dikkat etmelisin."

Tulumu Hila'nın yanına bırakırken adama, "Büyük bir *angakok*'sun," dedim.

"Güçlerim mütevazı olsa da bu gece doğuya doğru uzun bir yolculuğa çıkabildim... Açıkçası, kızının *tarniq*'i epey güçlü – uzağa, çok hızlı ve çok uzun süre uçuyor. İtiraf edeyim, iki aydır onu takip ediyordum ve fok balıklarının bu kış toplandıkları fiyorda beni götüren de oydu."

İlerleyen günlerde Hila kendini daha iyi hissetmeye başladı. Yarım aydan kısa bir sürede tekrar gülmeye başladı ve bahar gelmeden diğer çocuklara katıldı – zayıflamıştı ama eskisinden de güzeldi.

70

Evladınızı iyileştiren *angakok*'a bir şey vermek âdetidir. Sahip olduğum hiçbir nesne Hila'yı kurtaran bu adama layık olamayacağı için ben de ona bedenimin sıcaklığını sundum. Sihirli uçuşunu takip eden ay süresince birkaç kez onu sahiplendi. Bu ikimizin de hoşuna gidine, yeni ayda ve onu takip eden aylarda –yazın ortasında, bitmeyen büyük güne kadar– devam ettik.

Buz, tundranın üstünde tamamen eridi, şimdi içerilere doğru gitme vakti. Hila'yı anneannesine emanet ediyoruz ve adam beni Bir-Kayanın-Sarktığı-Göl'e götürüyor. Kızakla yaptığımız seyahatten sonra bundan böyle adı Atanaarjuat, yani hızlı adam. Ama burada ona gerçek ismiyle, ustasının ona seçtiği isimle hitap etmemi istiyor: Naja, Martı.

Kayaya tırmanırken isminin hakkını veriyor. Tepeye varınca iki ayağını bitıştırıp bacaklarını büküyor, omuzlarını öne doğru uzatıyor ve balıklama atlayacak gibi sıçırıyor. Başkasından daha uzun havada kalıp kalmadığını söyleyemem ama ayakları üzerine düşüşüne hayranım. Suya dalmadan teğet geçmeyi başarıyor. Kolları, düşen vücudunun kıvrılmasını sağlayan güçlü birer kanat gibi. Kendini attığı kayadan epey uzağa, gölün kıyısına iniyor. Ceketiyse pantolonuna neredeyse hiç su sıçramamış, yüzünde belirgin bir gülümseme.

Naja, kayaya tırmanmamı istiyor. Kaya benden üç kat büyük. Tepeye varınca hafiften başım dönüyor. Naja parmaklarımın altına, doğuya doğru bakmamı istiyor. Orada duran taşları fark ediyorum. Sanki bir ayı yüzyıllarca debelenmiş ve pençesiyle –kolumun hizasında– bir çukur açmış.

“Şimdi burada kalacaksın,” diyor Naja. “Güneşin, ufuk çizgisini üç kez teğet geçmesini bekleyeceksin. Bu süre boyunca taşı bununla sürteceksin.” Bana büyük bir çakıtaşı fırlatıyor ve avlanmak için yanımdan ayrılıyor. Eğitimimin başladığını anlıyorum.

71

Üç gün boyunca taşı, çakıtaşına sürüyorum. Ellerim yanıyor, karıncalanıyor, dayanılmaz bir ağrı duyuyorum ta ki ne omzumu ne kolumu hissedinceye kadar. En

sonunda elim –benden bağımsız– kendi başına hareket etmeye başlıyor. Ötedeki güneş, ufuk çizgisini okşamakla yetinirken, soğuk içimi delip geçiyor. Üstünde durduğum kaya bir buz tabakasından farksız. Güneşin tepede olduğu saatlerdeyse, aksine, göl suyundaki yansımalarıyla büyüleniyorum. Nereye bakarsam bakayım, uzun süre beyaz ışık halkalarından başka bir şey seçemiyorum. Tekrar görmeye başladığımda üstünde durduğum burun, alışılmıştan da yüksek görünüyor. Naja beni neden bir mağarada değil de burada bıraktı?

72

Zaman mefhumunu kaybettim ama sanırım dördüncü gün başlıyor. Arada uyuyakalıyorum ve her uyanıldığında uzakta Naja'yı gördüğümü düşünüyorum. Ama bu bir yanılsama ve kayanın üstünde yalnızım. Belki de bir daha hiç aşağıya inemeyeceğim.

73

Bir kez daha, gözlerimi göl manzarasına açıyorum. Ötede vuran güneşin ışığı suyun üzerinde parlak bir yarımküre oluşturuyor. Baktıkça sanki canlanıyor. Yavaş yavaş büyüyor, bir balinanın sırtına benziyor. Ama kürkü var ve ıslıl ıslıl.

Aniden her şey hızlanıyor: Sırt bükülüyor ve böylece sudan –bir alabalığın çevikliğiyle– devasa bir gövde çıkıyor. Hareketin neden olduğu dalga beni alıp götürüyor, kayasından koparılan bir denizkabuğu gibi suyun üzerinde duruyorum. Karşımdaki tepede devasa bir baş sallanıyor: Göldeki ayı. Ağzını açmış, bana doğru yaklaşıyor. Beni midesine indirecek, elden ne gelir. Korkudan kırıpırdamıyorum. Dişlerinin arasında çatır çatır kırılan kemik-

lerimin sesini duyuyor; kanımın, etli dilinin altında fışkırdığını hissediyorum. Göğüs kafesim sönüyor ve ayının boğazında eziliyor. Boğuluyor, kırmızı, siyah, beyaz görüyorum.

Etraf karanlığa gömülüyor, hoş bir sıcaklık beni sarıyor, uzaktan duyduğum gurultular ninni gibi geliyor... Orada, bağırsakların arasında ne kadar kaldığımı bilmiyorum.

Basınç aniden tekrar başlıyor. İlkinden daha ısıtıp verici. Kaburgalarım tüm organlarımı delip geçiyor, delik deşik olsam da tekrar şişiyorum. Ayının ağzından bir fırtına gücüyle fırlayıp bir et parçası gibi gölün kenarına düşüyorum. Kemiklerimin sıraya dizilmesi zaman alıyor...

Çıplağım, birçok yerden sıyrılmış derimde yeller esiyor... Önce *kamik*'lerim geri geliyor. Ayaklarımı sarıyorlar, ısının bedenimden yukarı doğru çıktığını hissediyorum. Sonrasında ceketim, pusuda bekleyen bir avcı gibi bana yaklaşıyor. Pantolonum –tuhaf bir şekilde dans ederek– peşinden geliyor. Nasıl olduğunu bilmiyorum –çünkü yanıma almamıştım– ama babamın bana fırlattığı ve günün birinde delik deşik vaziyette falezin orada terk ettiğim eski ve büyük ayı postum da geri geliyor. Hâlâ ilk kışki kadar yumuşak. Ona sarılarak uykuya dalıyorum. Saçlarım açık, gölün üstünde duruyorum.

74

Kış tekrar geldi. Naja'nın karısı oldum. Pukajaak ve dayımla aynı evde yaşıyoruz. Artık, iki büyük oğulları avlanıyor. Son doğan çocukları epey sakın, insana huzur veriyor. Pukajaak'ın erkek kardeşi de karısı ve iki çocuğuyla birlikte burada. Bir bebek daha bekliyorlar, ne zaman doğacağını bilmiyoruz ama annenin karnı epey büyüdü.

Sauniq bizimle aynı bölmede kalmaya devam ediyor, Hila'yla uyuyor. Daha geçen mevsim yanımızda olan büyük kızı, ailesiyle beraber biraz daha kuzeye döndü çünkü iki büyük çocuğu orali gençlerle evlenmek istemiş. Sauniq sık sık ondan bahsediyor. Gülerek, "*Aatataa!*" Bu kadın neredeyse benim kadar yaşlı, çok korkunç!" diyor. Yaşlı annem bundan böyle ne suya ne de kaygan buza yaklaşacağını söyledi. Yüzünü görmek istemiyormuş. "İnsanın kızı torun bekliyorsa yüzündeki kırışıklıklara bakmamalı," diyor. "İçine rahatça düşülen çukurlar onlar." Kısa bir sessizlikten sonra tehditkâr bir tonla devam ediyor: "Siz de bana bakmayı bırakırsanız iyi edersiniz yoksa ölüm sizi tez zamanda yakalar!"

Ara ara kendi içine kapanıyor ve birkaç gün hiç sesi çıkmıyor. Bir tek Hila onunla tam anlamıyla konuşmaya devam ediyor. Naja'ya bakıyorlar, hoşnut oldukları her hallerinden belli. Arada, kandilin ışığında, uzun saatler birlikte vakit geçiriyorlar. Yaşlı annem ona bilmediğim şeyler öğretiyor. Bu iyi.

Ben de bu sırada, Naja'yla fok avlıyorum. Diğer konularda olduğu gibi, avlanırken de farklıyız. O, hava değişiminin başında dikilip saatlerce hayvanı beklemek yerine ağ gereceği çatlaklar arıyor. Bulamazsa, buzlanmamış suları, yıldızların altındaki geçiş yollarını görünceye dek buzun üstünde çok uzaklara kadar gidiyor.

Naja'dan, ince delikli ağlar örüp onları doğru yerlere koymayı öğreniyorum. Her seferinde işe yaramıyor ve bazen onca çaba heba oluyor. Dayım ona nazikçe takıldığında Naja şöyle cevap veriyor: "Kendi evimdeyken bile vasat bir avcıydım ve deniz avına dair bilgim yok. Ama bir şeyler deniyorum, bu sizi eğlendiriyorsa o da bir şey!"

SAUNİQ'İN HİLA'YA EZGİSİ

*Arnaliara, arnaliara,
Esen yeli dinle
Tekrarladıkları ne yumuşak:
Hila şimdiye kadar dünyaya gelen en güzel çocuk
Senin de sevgili annen*

*Arnaliara, arnaliara
Sana tekrar kavuştuğumda
Yüzüm buruş buruştu
Sen doğduğundan beri
Ruhum geçen yıllardan kurtuluyor
Ve bir buz gibi eriyor!*

*Arnaliara, benim annem
Esen yeli dinle
Beni çağırıyor
Kar tanesi gibi beni dansa kaldırıyor
Yaşlıyım, kemiklerim hava dolu
Son günlerimi beraber geçireceğiz, küçük anne
Farkına varmadığın bir güç var
Zaten sende
Ben de güçlerimi sana bırakıyorum
Hepsi işe yaramadı
En vahşilerini evcilleştirmen gerekecek*

*Son senelerde beni iyi dinlediysen
Bildiklerimin hepsini biliyorsun demektir
Hatta unuttuklarımı bile
Arnaliara, gidiyorum
Ama merak etme
Tekrar görüşeceğiz*

*Yolculuk için yanıma
Bakışlarını ve sıcaklığını alıyorum
Arnaliara, soğuk bedenimin yanında
Uyandığında
Son bir kez
Ağzımı denizkabuklularıyla doldur*

*Arnaliara, bunu yaparsan
Bir daha hiç açlık çekmezsın
Mmm mmm! Arnaliara
Senin yanında mutlu mesut ölüyorum*

75

Üç gündür evden çıkmıyoruz. İlk fıyordu yoğun bir sis kapladı, ardından tepedeki rüzgâr esmeye başladı ve beraberinde karı getirdi. Başta ince bir tozken kısa sürede sivri uçlu bir bıçak gibi bilendi. Kristaller keskin ve sertti. Dışarıda birkaç dakikadan fazla duramıyorduk.

Fırtına son akşam doruğa ulaştı. Esen rüzgâr, duvarların arasından duyuluyordu. Birbirimize sınıksı sarılıp kafamızı dağıtmak için şarkı söylemeye çalıştıysak da bir müddetten sonra yelin sesiyle koridordaki öfkeli köpeklerin havlamasından başka bir şey duymaz olduk. Sustuk. Ay-Adam'ın, göğü başımıza yıkacak kadar sinirlenmemiş olmasını ummaktan başka çaremiz yoktu.

Nihayet bu sabah rüzgâr dindi. Evde tuhaf bir hava vardı. İçeride kalmış olmamıza rağmen hepimizin başı, şamanik yolculuk sonrasındaki gibi dönüyordu. Bir şeyler değişmişti, ne olduğunu anlamadık. Bir anlığına evin yer değiştirmiş olabileceğini, dışarı çıkınca alışık olduğumuzun dışında bir manzara göreceğimizi düşündüm.

Yayılan bu endişenin cevabı başka yerden geldi. Ku-

lağımın dibinde duyduğum gece yeli derin bir iç çekişe dönüşmüştü. Sahanlığa doğru baktım, Hila'nın sesiydi bu. Kandili tekrar yaktım ve ağladığını gördüm. Sauniq'in çoktan soğumuş bedeninden uzakta, duvara karşı hareketsiz duruyordu.

Yaşlı annemizin nefesi fırtınayla uçup gitmişti. Önce Pukajaak'ı çağırdım, o da erkek kardeşine haber verdi. Uzun bir süre orada sessizce, kırırdamadan durduk. Sonra Pukajaak, ellerimizi ve Hila'nın omuzlarını sıkarak, "*Ajurnamat!*" dedi. Hayatın gerçeği.

76

Dışarıda manzara olduğu gibi duruyor. Sadece hava yeniden güzelleşti, yepyeni bir ışık etrafı aydınlatıyor. Ötedeki yamaçlar kalın kar örtüsüyle yumuşamış. Belki bu sayede Sauniq kolay bir yolculuk yapar. İçimiz rahat çünkü Pukajaak'ın erkek kardeşinin karısı doğum yapmak üzere olduğundan, yaşlı annemizin ruhu uzun süre başıboş dolaşmayacaktır.

Ama önce, cesedini ve evdeki eşyaların tümünü dışarı çıkarmalıyız. Pukajaak'ın erkek kardeşi annesinin bedenini tek başına taşımak istiyor ama kaldıramıyor. Dayım yardımına koşuyor ama yine olmuyor. Pukajaak ve ben, Sauniq'in sahanlığa yapışık vaziyetteki hafif vücuduna bakıp gülüyoruz. Bu haliyle, üflesek yer değiştirecek gibi duruyor. Ama birinin ismi "kemik" anlamına geliyorsa, sadece deriden ve tozdan oluşmuyordur. Aslına bakılırsa, kuru cildi, açık başı, kuru yosunlardan farksız duran topuzu ve kırılğan iskeleti taştan da ağır. Sauniq hiçbir zaman gücünün tümünü göstermedi. Ancak Naja'nın yardımıyla –o da Sauniq gibi büyücü– onu evden çıkarabiliyorlar. Pukajaak ve ben –elimizde onun ve bizim eşyalarımızla– peşlerinden gidiyoruz.

Aramızda bir tek Hila gerçekten üzgün. Bunları yaşamak için henüz çok küçük: Anneannesinin kaybıyla kızını da kaybetmiş oluyor. Son günlerde Sauniq'in onu bu gidişe hazırladığını anlamıştım. Ona pek çok ezgi öğretti ve tılsım verdi. Hila, bu mirasın önemini anlayamayacak kadar genç. Bugün Sauniq'in hayvansı sıcaklığını kaybediyor ve kimse onu bunun için teselli edemez.

Hila'yı anneannesinin bedeninin yanında istediği kadar yalnız bırakıyorum. Pukajaak'la birlikte, yaşlı annemizin boynunda taşıdığı çeşit çeşit deri keseleri çözüyorlar. Ayrık memelerinin altında sakladığı tılsımlar hâlâ duruyor. Onları alabilmek için doğru sihirli sözcükleri söylemek gerek. Hila bazılarını biliyor ama birkaç gün geçmeli. Bir zamanlar Sauniq'e ait olan her şey şimdilik evin dışında durmalı. Pukajaak, ziynetlerinin bazılarını almıyor. Bir ölünün, hele hele bir şamanın varı yoğu tamamen alınmaz.

Yaşlı annemiz, son zamanlarda çok az yemek yiyor ve suyun her halinden uzak duruyordu. Bu yüzden bedenini deniz kenarındaki bir çukura atmaktansa, bir taş parçasının altına gömeceğiz. *Tarniq*'i bizim dünyamızdan ayrılmaya hazır olduğunda, hafif aralık bıraktığımız bu ev sayesinde göğe çıkacak.

Naja, Sauniq'i sarmaya yarayacak büyük bir siyah misk sığırı derisi hediye ediyor. Buralarda epeydir böyle bir hayvan avlamadık. Naja'nın verdiği post, Sauniq'i üç defa sarmaya yetecek kadar büyük. Bu sayede iyice ko-runarak gidiyor ki son zamanlarda kandilin dibinden ayrılmıyordu.

Hoşçakal yaşlı anne. İsmini –bir çocuk sahipleninceye kadar– telaffuz etmeyeceğiz ama sesin, soluduğumuz havada yankılanmaya devam edecek.

Şanslıyız. Sauniq öldüğünden beri hava ılıman. Gök-yüzü açık, çok esmiyor. Boş evde uyuyor ve zaman geçirmek için –şafağın ilk ışıklarında– kâh kıyıya kâh içerilere doğru yürüyoruz.

Bugün Hila'yı, yokuştan önce tam ortada dirsek şeklini aldığı için Uzun-Kol dediğimiz tepeye götürüyorum. Taze kara basa basa bayırı yavaşça çıkıyoruz. *Kamik*'lerimiz karın üzerinde yavru kuşlar gibi tiz sesler çıkarıyor, burun deliklerimiz titreşiyor: Sanki havada bir bahar kokusu var.

Küçük tepenin doruğundan, fiyordun öbür tarafında Köpek-Pençesi görünüyor: on iki kış önce, sisin içinde ilerlerken Hila'nın ağlamaya başladığı, denizin üstündeki burun. Sauniq'in çok eskiden ailesiyle hayatta kalmayı başardığı yeri onun sayesinde nasıl bulduğumuzu Hila'ya yeniden anlatıyorum. Göğsünü göstererek, "Bunu biliyorum," diyor. Buralarda bir yerde kendini bizim için feda eden morsun yuvarlak dişini hâlâ ceketinin altında taşıyor. Dişi muhafaza ettiği küçük, siyah keseyi eline aldıktan sonra içinden, kısa bir süre önce oraya koyduğu yaşlı bir kuş gagasını çıkarıyor. Boynundaki keseye bakarak konuşurken, "Yaşlı annen ve kızımın tılsımı," diyor. "Diğer hayatımda, onunla burada yaşadığım dönemden kalma."

Uzakta, ilk göçmen kuşlar Köpek-Pençesi'nin etrafında döne döne uçuyor. Yaşlı annemizin yasını tuttuğumuzdan, göğsü ya da denize uzun süre bakmamız yasak, biz de aşağıya inmeden önce –hafif esen rüzgârın huzuruyla– birkaç saniyeliğine kuşların güzel manzarasının tadını çıkarıyoruz.

Yarın sabah tam üç gün olacak. Dayım, Pukajaak'ın erkek kardeşi ve Naja işlerinin başına dönecek. Pukajaak, Hila ve ben biraz daha yas tutacağız. Dikiş dikmemiz

yasak ve diğerlerinden ayrı yemek yemeye devam etmeliyiz. Günlerce kolumuzu kıpırdatmadan, suya sabuna dokunmadan yaşayacağız.

Bu yasakları çiğnesek başımıza neler gelir diye arada merak ediyorum. Sauniq kendi ölümünü bir kurtuluş gibi yaşadı, neden ruhu sevenlerinden öç alsın?

SAUNIQ'İN UQSURALİK'E EZGİSİ

Güzel bir günde
Kalabalık bir ailede doğdum
Annem bana uzun bir ömür vaat etmişti
Birkaç kutlıktan sağ çıktım
Ve birden fazla kocam oldu

Çok çocuk doğurdum
Bazıları karnımdan doğdu
Diğerlerini ellerimle çıkardım
Onlar sayesinde uzun süre Nuna'da
Ortak toprağımızda yaşayacağım

Çocuklarım arasından
Uqsuralik, son kızım
Bir tek senin için endişeleniyorum

Hem ayı hem kakımsın
Kızın bir karga
İkiniz beraber
Birkaç hayvanın gücüne sahiptiniz

Küçük annem Hila
Yaşlı'nın saçını çekerek

*Ölümünü hızlandırdı
Ve babasının öcünü aldı*

*Naja isimli yabancının
Eşi olarak
Pek çoğumuzun bildiği dünyaların
Ötesinde bir yolculuğa hazırlanıyorsun*

*Uqsuralik, son evladım
Eğitiminin başladığını kimselere söyleme
Aksi takdirde bakışların puslanır, körleşirsin*

*Uqsuralik, son evladım
Ruhların seni ziyaret ettiğini kimselere söyleme
Yoksa güçlerini kullanamazsın, hapsolurlar*

*Güçlü kadınlardır
Tüm tehlikelere
İlk maruz kalanlar*

78

Bu gece yarım ay ve ışığı bankizi hafifçe aydınlatıyor. Naja ve arkadaşları avdan dönmeden kısa bir süre önce ufuk çizgisinin ardında kayboldu, hava çoktan karardı. Pukajaak, Hila ve ben, tüm gün dağlara doğru kar-
da yürüdük. Amacımız bu olmasa da bir misk sığırı sürü-
süne rastladık. Bu haberi sahanlıkta parçalara ayrılmış
bir fok balığının etrafında toplanan erkeklerle paylaşıyo-
ruz. Aralarından biri, "Ava bakmamalıydınız. Şimdi kaç-
acaktır," diyor. Naja daha ılımlı yaklaşıyor: "Bu sürüyü
tam olarak nerede gördünüz?"

"Köpek-Pençesi'ne sırtımızı dönüp doğuya doğru
düz gidince."

Naja, "Yarın gideriz," deyip konuyu kapatıyor.

Kandiller sönünceye kadar kimseden çıt çıkmıyor.

Ertesi gün, Naja, dayım ve üç oğlan dağa doğru yol alıyor. Akşama döndüklerinde sürüyü uzaktan gördüklerinin müjdesini veriyorlar. Yarın tekrar gidecekler, bu sefer daha uzun kalacaklar.

Erkeklerin yas kaynaklı yasakları bittiğinden beri, biz kadınlar bir arada sahanlıkta uyuyoruz. Evde kimse yokken ya da kimse bana bakmazken derilerle ilgileniyorum, Naja'nın *kamik*'lerini fok yağıyla ovuyorum. Yarın belli bir süreliğine gidecekleri için eldivenlerinin dikişleriyle botlarının kürkünü iyice çığnıyorum ki esnek kalsınlar.

Naja saf değil, kuruyan eşyalarını sabah toplarken onlarla kimin ilgilendiğini pekâlâ biliyor. Giyinirken, "Güzel eldivenler, güzel çoraplar.." diyor. Anlıyorum ki kös kös oturacağım diye endişelenmiyor. Hayat kaldığı yerden devam ediyor, av mevsimi de. Kimse Sauniq'in *tarniq*'inden korkmuyor. Huzur içinde dolaşsın diye artık ismini telaffuz etmesek de, bedduasından korktuğumuz ölümlerden değil o.

79

Birkaç gün sonra Naja, dayım ve ikisi Pukajaak'tan olan üç oğlan avladıkları iki misk sığırıyla dönüyorlar. Bu iki hayvanı –yaşlı bir erkek ve genç bir dişi– sürüden ko-parmaya çalışmışlar, av o yüzden uzun sürmüş. Saldırıya geçmek için sürüden ayrılan erkek, falezin dibinde pusuya düşmüş. Dişi için olaylar farklı gelişmiş: Tehlikeyi gören sürü direnmiş. Erkekler, beyaz toynakları yüzünden onu seçmiş ve tüfekte, zıpkınla üzerine ateş etmiş. Genç sığır yere yığılmış. En zoru, kendilerini tehlikeye atmadan yanına gitmek olmuş. Oğlanlar, sürünün geri kalanı-

nı bir kenarda tutmakla meşgulken Naja ve dayım öldürdükleri sığırın yanına gitmiş. Sonundaysa, bu ağır avları buraya kadar çekmeleri gerekmiş.

Pukajaak'ın erkek kardeşi hayvanlara bakarak, "Şansınız yaver gitmiş," diyor.

"Neden?" diye soruyor Naja.

"Yas tutan kadınların gördüğü av genelde kaçır."

"Eh, bu sefer yakalamamıza izin verdi. Hatta kızaklarda yer kalmadığından diğerlerini öldürmedik. Genç sığırın yanında kalan sürüden güzel av olurdu. Onları taşlarla avlamamız gerekti."

Hayvanlar paylaşıyor. Sürüyü önce Hila gördüğü için erkeğin derisini ona veriyoruz. İlk defa böyle bir ödül alıyor. Duygulanıyor çünkü bu, Sauniq'i sardığımız derinin benzeri. Diğer dayımın payına düşüyor çünkü genç dişiyi ilk o vurdu. Onu Pukajaak'a hediye ediyor, o da tulum gibi şişen hamile yengesine veriyor. Pukajaak'ın erkek kardeşi sonrasında tek kelime etmiyor.

Sonra kadınlar hayvanları kesiyor ve o gece, uzun bir aradan sonra ilk defa misk etiyle güzel bir ziyafet çekiyoruz. Kimisi eti çok lezzetli bulurken, kimisinin midesi bulanıyor ama tıpkı kış ortasında toplanıp ezgilerden ve etten sarhoş olduğumuz gecelerdeki gibi gülüyoruz.

80

Pukajaak'ın erkek kardeşinin karısı ertesi gece doğuyor. Yaşlı annemizin vefatı hâlâ çok taze olduğu için gereken tüm önlemleri alıyoruz. Derilerin, etin, silahların hepsini evden dışarı çıkarıyoruz. Pukajaak'la ben yardım edemiyoruz, çocuğu kamp yerindeki başka bir kadın doğurtacak. Erkekler oradan uzaklaşıyor, biz de duvarın öbür tarafında, ters duran *umiak*'ın altında bekliyoruz.

Herkes gergin çünkü Pukajaak'ın erkek kardeşinin karısı daha önce iki çocuğunu küçük yaşta kaybetmiş. Hamileliği boyunca hiçbir ruhun karnına girmemiş olmasını ve bu bebeğin yaşayabilecek kadar güçlü doğmasını diliyoruz. Dışarıda bekleyen Pukajaak sihirli sözcüklerini tekrar ediyor:

*Bir yarık açılacak
Ağzı buzla kapanmayacak
Bir yarık açılacak
Ve çocuk doğacak*

İçeride ebe kendi büyülü sözlerini tekrarlıyor. Anneninse çıtı çıkmıyor. Her an onun ya da çocuğun çılgınlıklarını duymayı beklessek de endişe verici bir sessizlik ağır basıyor. Ara ara nefes alışverişleri işitiliyor.

En sonunda ebenin sesi geliyor. Başındaki dağınık topuzuyla evden çıkıyor ve Pukajaak'ı çağırıyor. Aralarında gizli gizli konuşuyorlar. Pukajaak yanıma geliyor ve Naja'yı çağırmamı söylüyor. Erkeklerin beklediği kayalara dek, aramızdaki karla kaplı araziden koşar adım geçiyorum. Naja'yla dönüyorum, onunla içeri girmemi istiyor.

Pukajaak'ın erkek kardeşinin karısı misk sığırı derisinin üstünde ters yatıyor. Ter içinde, yüzünü yırtan deriden ipi dişleriyle ısıyor. Ağzını bıçak açmıyor ama duyduğu çaresizlik şiş gözlerinden okunuyor. Ebe dişlerini sıkıyor. Pukajaak, bebeğin ters geldiğini Naja'ya açıklıyor. Ebe –bebek geçebilsin diye– bir şamandan öğrendiği sözleri söyledikten sonra, dehşet içinde tekrar edemeyeceği yasak bir kelime olduğunu fark etmiş... Eskilerden birinin ruhunu öfkelen-dirmiş olmaktan korkuyor.

Naja, bir saniyeliğine kandilin üstüne bir örtü örtülmesini istiyor. Annenin karnına yaklaşıyor ve çocuğu neyin engellediğini anlamaya çalışıyor. Çocuğa şamanların

eski dilinde hitap ediyor. Birkaç saniye sonra ışığın tekrar yanmasını istiyor ve anneye sesleniyor: "Kimi beklediğini düşünüyorsun?" Pukajaak'ın erkek kardeşinin karısı ona ürkek ürkek bakıyor. "Cevap ver! Kimi bekliyorsun?" Kadın nihayet bir çığlık atıyor: "Canlı bir oğlan!" Ağzındaki tükürüklü ip karnının üzerine düşüyor. "Bir kız geliyor! Bırak gelsin!"

Kadın şimdi feryat ediyor. Ebe onu kalçalarından tutuyor. Naja onunla konuşuyor: "Bu çocuğun cinsiyetini değiştirmeye çalışma. Kötü bir şey söylemedin, çocuğu beklemekle yetin." Annenin çığlıkları bir ara kesiliyor ve sonra daha yüksek perdeden yeniden başlıyor. Naja bana bakarak, kararlı bir tonla, "Hila'yı çağır," diyor. Tekrar dışarı çıkıyor ve kızıyla geri dönüyorum. Dört kadın ve bir şaman açılan yarığın etrafında toplanıyoruz. Baş görünüyor, aşağı doğru iniyor ama morarmış, boynuna beyaz bir kordon dolanmış. Ellerini yağa bulayan ebe, adını telaffuz edemediği yeri -çocuğun köprücük kemiğini- iki parmağıyla arıyor. Naja, Hila'dan bir şey söylemesini istiyor. Hila, Sauniq'in afsunlarından birini kastettiğini anlıyor.

*Yaz gelmedi
Karın altında
Ama otlar yakında çıkacak
Yeter ki bir nefes girsin*

Çocuk doğdu ama hâlâ ağlamıyor. Ebe, kordonu tutup bir midye kabuğuyla kesmeye çalışıyor. Başaramıyor. Hızlı bir el hareketiyle kordonu çekip bebeğin kulağının arkasından geçiriyor. Gerisi kendiliğinden geliyor. Hila'nın tekrar tekrar okuduğu afsun sonunda etkisini gösteriyor: Çocuk ağzını açıyor ve ağlamaya başlıyor. Annenin şiş yüzü gözyaşlarına boğuluyor.

Ellerimizin arasında tekrar hayat bulan bu çocuğa bir isim bulmaya geldi sıra. Ebe, çocuğun yüzük parmağını tutup yaşlı annemizin ismini kulağına fısıldıyor. Çocuk tepki vermiyor. Başka isimler telaffuz ediyor, çocuk onlara da tepki vermiyor. İlk ismi tekrarlıyor ve çocuk bir sopa darbesi yemiş gibi kollarını havaya kaldırıyor. Diğer iki isim de tekrarlanınca bacaklarını uzatıyor, bunlar da onun. Ama bu gece ilk söylenen isim geçerli. Yüzü ter ve gözyaşı içindeki anne bize gülümseyerek bakıyor: "Sauniq döndü..."

81

Yeni Sauniq de eskisi gibi güçsüz ve onun kadar iş-tahsız ama hayata tutunuyor. Neredeyse hiç ağlamıyor, kalbi bir kuş gibi hızlı atıyor. Bizimle kalmaya gelen anneannesi, çocuğun ruhu içeride kalsın diye kıyafetlerini birbirine dikti. Elbisenin kolları bileklerini sımsıkı sarıyor, boyun ve ayak kısmına tilki kürkü ekledi. Dayım, bu haliyle bir kakıma benzediğini belirtiyor. Bana bakarak gülümsüyor: "Uqsuralik, yoksa senin de mi kızın?"

Hila, biraz da annesi sayıldığı bu çocuğa çoktan bağlandı. Onun için bir ezgi bile besteledi, çocuk karnını doyururken kulağına fısıldıyor. Kabuklu hayvan ve gurltu sesinden bahsediyor.

*Aya aya küçük kabuk
İçin boş ve suyun üstünde duruyorsun
Kuu kuu kuu
Diye ses çıkarıyor midyeler*

*Aya aya küçük kabuk
Dilin kok kok yapıyor
Ağzının suyu akıyor
Aya aya küçük kabuk*

BEŞİNCİ BÖLÜM
*İKİ ERKEK,
ÜÇ BEYAZ BALİNA*

Hila artık bir genç kız. Küçük Sauniq, ikinci kışına yenik düşerek onu ağır bir yükten kurtardı. Pukajaak'ın erkek kardeşinin karısı doğumdan kısa süre sonra, bilinmeyen bir nedenle ölünce Hila'yı büyük bir sorumlulukla baş başa bırakmıştı. Gruptakiler, küçüğü annesinin yanına canlı canlı gömmek istemiş ama Hila buna karşı çıkmıştı. Sauniq'i kendi çocuğu gibi görüyordu. Ne Naja ne ben müdahale etmiştik. Hila onu bir yıl sütsüz beslemek zorunda kaldı ki bu epey meşakkatliydi. Şimdi yaşamı daha kolay olsa da bir o kadar mutsuz.

Naja, Hila için üzülmemem gerektiğini, onun güçlü olduğunu söylüyor. Küçük Sauniq'i sardığımız *amauti*'yi yanından ayırmıyor. Şüphesiz günün birinde bu paltoya başka çocuklar sarılacak. Ama şimdilik yeniden karga tüyü taşıyan bir yetim o. Naja'ya göre bir yaşam döngüsünü tamamladı bile. Yiğitliğini ve cesaretini göstermek için Hila'nın yüzüne dövme yapmak istiyor. Kızımın yeni acılar çekmesine gerek var mı? Göreceğiz.

Bu arada benim *amauti*'m de boş. Naja birkaç mevsimdir kocam ama hâlâ bir çocuğumuz yok. İkimiz de bunun hakkında konuşmuyoruz. Etrafımdaki kadınlar

da bu konuyu açmıyor. Ama bu yokluk beni içten içe yiyor. Rüyamda gördüğüm ve sakallı dediğimiz uzun siyah kadın karnımda bir şeylerin oluşmaya başladığını söylediyse de henüz bir belirti yok.

83

Naja'yla birlikte artık diğerlerinden uzakta yaşıyoruz. Üç mevsimdir kamp kurduğumuz söylenemez. Kışın, deniz hayvanlarını avlamak için kıyı boyu ilerliyor ve karlar eridiğinde içerilere doğru, sürülerin peşinden gidiyoruz.

Hep açık havada, rüzgârın altında, köpeklerin yanında geçen bu hayat tam bana göre. Tüm deri işlerini yapıyor ve eskisi kadar avlanmıyorum ama sadece iki kişi olunca epey boş vakit oluyor zaten. Naja'yla birlikte gökyüzünü, taşları, suyun ve havanın hareketlerini uzun uzun inceliyoruz. Naja'nın tarzı –hangi iklim ve toprak olursa olsun– çocukluğumdan beri öğrendiklerimden farklı. Pek konuşmuyoruz. Onu gözlemleyip taklit ediyorum.

Fırtına çıktığında ya da soğuk bastırdığında minicik barınaklarda kalıyoruz. Naja etrafı mümkün olduğunca az aydınlatma ve ısıtma derdinde. Kandilin ışığı hep zayıf yanıyor. Vaktimizin çoğunu loş ışıktaki geçiriyoruz. Bana şamanların dilini öğretiyor. Ruhları, sağ olanlara iyi davranmaya ikna etmek için gökte ve denizin altında gidilmesi gereken diyarlardan bahseden ezgiler öğretiyor. Her şeyi anlamıyorum. Yardımcı ruhları beni yer yer ür-kütüp felç edecek kadar dehşete düşürüyor. Homurdanıyor, bağılıyor, bizi tehdit ediyorlar. Naja onları görüyor, bense duyuyorum. Bazı geceler, akışkan ve pürüzlü dillerinin bir titreşimi yetiyor beni kardan evin ya da çadırın zeminine yapıştırmaları için. Bunlara maruz kal-

mak neredeyse her zaman yeni bir sınav ama şikâyet etmiyorum. Dinliyor ve öğreniyorum.

Naja'nın tekrar Ay-Adam'ı ziyaret edeceği günü içten içe bekliyorum. Diğerlerinin yanından ayrılmadan kısa bir süre önce, çocuğu olmayan bir kadını iyileştirmek için onun yanına bir yolculuğa çıkmıştı. Neden şimdi aynı şeyi bizim için yapmıyor? Beklerken hem onun bedenini hem de benimkini canla başla ikna etmeye çalışıyorum.

DEVİN ŞARKISI – III

*Aya aya, küçük kadın
Yine kendini taşa sürtüyorsun
Seni taşıyan taşa sürtüniyorsun
Devin tırnaklarını hissetmek
Ve akıntıda sürüklenen taşlar gibi yuvarlanmak istiyorsun*

*Seni ne yapacağım?
Burada bir tek havayla beslendiğimizi biliyorsun
Ben kurumuş yaşlı kadınları seviyorum
Sense bana ılık karnını sunuyorsun*

*Aya aya, küçük kadın
Benim gibi ümitsiz bir vakayı iğrendiriyorsun
Ruhlara olan ilgimi eleştiriyorsun
Ben ölüleri seviyorum oysa sen yaşamak istiyorsun!*

*Güçlü olduğumu düşünüyorsun
Ama avlanmayı bilmiyorum
Yaz bitmeden ölen
Bir kelebeğin enerjisine sahibim*

*Yılın geri kalanı tek yaptığım şey
Yerin altında tüneller kazmak*

*Aya aya, küçük kadın
Sana sığınmam için beni zorluyorsun
Beni kolunun altında tutuyorsun
Bir halkalı fok balığının omurgası gibi
Delik deşik olacaksın en sonunda*

84

Naja gitti. Göl kenarındaki çadırımızda beni yalnız bıraktı. İki aydır balıklar, böcekler ve uzaktaki karibular bana arkadaşlık ediyor. Canım et çekmiyor, üzüksü meyve, yumurta ve alabalıkla besleniyorum. Artık iki yardımcı ruhumu tanıyorum. İlki eski bir dost: Taşların altındaki dev. Geçtiğimiz kıştan bu yana iki kez görüldü. Bana ölümlerden, karadan göğe kadar kazdığı tünellerden bahsediyor. Güçlü olmadığını ve canlılar için elinden bir şey gelmediğini anlatsa da yalan söylediğini biliyorum. Taşı ve donmuş toprağı bir tek onun pençeleri kazabilir.

Diğer müttetikim daha çekingen, daha kurnaz. Eski den bedenimi geceleyin havaya kaldıran ılık-adam. Şimdi gökteki yerini aldı, ölümlerin kafatasıyla top oynuyor. Uzakta beliren parlak örtüsünü başta tanıyamadım. Ama Naja'nın yardımıyla kendimden geçip göğe çıkmamı sağlayan vecd haline ulaştım. Bundan böyle –kendi ezgim sayesinde– bedenimden çıkıp ruhlar diyarına nasıl geçileceğini biliyorum. Korkmadan onlarla iletişim kurmayı yavaş yavaş öğreniyorum. Oysa yolculuk dehşet verici. Her seferinde iç organlarımdan koparıldığını sanıyorum. Kalbim kulaklarımda zonklıyor, başım dönüyor. Buna rağmen, bize yardım etsinler diye ruhları ikna edebilmek için sağ-

duyuyu kaybetmemeli. Naja denizin dibinde en az bir kez Sedna'yla konuşur, Ay-Adam'ı da öfkelenlendirmeden ziyaret edersem gerçek bir şaman olacağımı söylüyor.

85

Nihayet Pukajaak'la dayımın olduğu yaz kampına gittik. Bu sene çok çadır kurulmuş. Sauniq'in büyük kızıyla ailesini tekrar gördük. İki oğlan çocukları olmuş, birine yaşlı annemizin adını vermişler. Hila'nın kurtarmak istediği küçük kızla yaşıt sayılır. Yaşlı annemiz kız olarak mı yoksa erkek olarak mı büyümek arasında bir seçim yapmak zorunda kaldı muhtemelen. Belli ki ikincisini tercih etmiş, şimdi sağlıklı bir erkek çocuğu. Tundrada bir tavşan gibi koşuyor ve nehrin kayalıklarında emin adımlarla ilerliyor.

Hila'nın bu boyda olduğu günleri hatırlıyorum. Kızım artık genç bir yetişkin. Naja'nın önerisini düşündü ve yüzüne dövme yaptırmaya karar verdi. Pukajaak, böyle bir geleneğimiz olmadığını ve ileride bir gün, bir erkeğin bu izleri itici bulabileceğini söylüyor. Hila hiç oralı olmuyor. Çocukluğundan beri başına buyruk. Bir de Naja, geldiği yerde –falezin tepesinden görünen son adanın epey ötesinde– dövmenin cesareti simgelediğini anlattı. Ancak takdire şayan bir şey yapan kadınlarla kötü bir ruhu öldüren erkekler dövme yaptırabiliyor-muş. Hila kararını verdi. Yüzünün ortasından kulaklarına varan çizgileri Naja çizecek.

86

Ayın, ufuk çizgisine değmeden gökte dönüp durduğu günler geri geldi. Güneş artık görünmüyor. Dar-Bir-Geçiş-Gibi-Doğuda-Daralan-Küçük-Koy'a yerleştik, ge-

en sene biriken buzlar nihayet erimiş. Naja'yla yalnız yaşadığımız dönemde bu koya sık gelip giderdik. Eğiti-mime ayırdığımız gecelerden kimsenin haberi yok. Da-yımla Pukajaak bile bilmiyor, oysa aramızdaki hukuk çok eskiye dayanıyor.

Zaten iki yardımcı ruhum uzun zamandır ortalıkta görünmüyor. Naja bile öğrenmemiz gereken ezgilerden ya da dilden bahsetmez oldu. Sanki öğrenimim derin bir uykuda ya da hayata gözlerini yummak üzere. Bu kış, zaman da buzlara saplanmış gibi. Sıkıntı beni içten içe yiyor, Naja'nın bedeni bile artık beni ısıtmıyor.

Sonra bir sabah tuhaf bir şey hissediyorum. Çok hafif bir sancı, karnımı belli aralıklarla gıdıklayan küçük bir ayı dişi gibi. Diğer zamanlarsa, ne yapıp edip karnımı yarmaya çalışan buz parçalarına benziyor.

Bir şey söylemiyor, bekliyorum – yeni bir çocuğun dşn kurduğum, içimi kaplayan boşluğa ağladığım geceleri düşünüyorum.

87

Durmadan glesim var, kıyıya yaklaştığımda buzun altında birbirine çarpan midyelerin sesini duyuyorum. Bankizde yalnız ilerlediğimde ayaklarımin altında kıpır-dayan denizi görüyorum, benimle beraber güldüğünü biliyorum. Bu sefer eminim, orada bir ocuk var.

Dışarıdan belli etmiyorum. Naja'ya söylemedim çünkü bebeğin bana tutunmamasından endişe ediyorum. Pukajaak'la Hila'nın da haberi yok. Karnımı sakla-yamayacak kadar büyümesini bekliyorum.

Ama bana bakmadıkları anda ellerimle –tamburun derisini ısıtır gibi– karnımın üstünde daireler iziyorum. Parmaklarımin altında yumuşak bir hareket hissediyorum. Bu ocuğun uzaktan geldiğini ve bize varıncaya

kadar daha çok yolu olduğunu biliyorum. Ona ihtiyacı olan tüm süreyi veriyor ve gece buzun üstündeki narin adımlarının sesini dinliyorum.

Bu öyle bir dikkat gerektiriyor ki geri kalan her şeye kayıtsızım. Komşu evlerden birindeki bir adam ağır şekilde yaralandı ve suçu kıskanç kuzeninin üstüne attı ama ben orali bile olmadım. Oysa adamın, uzun süre besleyemeyeceği bir karısı ve dört çocuğu var. Hila, adam iyileşinceye kadar onlarla yaşamaya gitti. Bu aileye yardım ediyor, hava izin verdikçe onlar için küçük hayvanlar avlıyor. Naja kamp yerinde olup bitenle meşgul. Birilerinin öç almasından korkuyor. Bunun önüne geçmek için kış şölenlerinin yapılacağı büyük bir evi inşa etmeyi öneriyor. Kan akıtmadan, gerginliklerin şarkıyla giderileceğini umuyor.

88

Büyük şölen evi inşa edildi. Üstteki odada en az iki kişi var. Bazıları, evvel senelerdeki gibi iki duvar arasına gerilen iplerin üstünde çetrefil hareketler yaparak akrobasi becerilerini sergiliyor. Genç deniz kuşunun uçuşunu ya da yavru balığın seke seke yüzüşünü taklit edenlerin esnek bedenlerini seyretmek her zaman çok keyifli. Gündönümünün üzerinden iki ay geçti bile, gruptakiler bir tür enerjiyle dolup taşıyor. Kış yine uzun geçecek ama güneş günde bir-iki saat ufuk çizgisini çoktan aydınlatmaya başladı.

Bu, herkeste şarkı söyleyip gülme isteği uyandırıyor. Yaralı adam ve ölüme teşebbüsle suçladığı kuzeni arasındaki sürtüşmeden dolayı ortamda gerginlik de var. Olay gününden bu yana kimse bunu konuşmasa da herkesin aklında ve herkes bu gece ya da sonraki günlerde olacakları merak ediyor.

Beklerken her birimiz, büyük evdeki şölenin güzel geçmesi için elimizden geleni yapıyoruz. Erkekler destansı ve özlü av hikâyelerini anlatıyor. Elleri ayı sırtına ve tilki ayağına dönüşüyor. Onları karşılamaya gelen hayvanın usul usul yürüyüşünü ve onu yakalama anını canlandırıyorlar.

Yaşlı bir kadın, doğumundan epey önce anne ve babasının yaptığı uzun seyahati, buzları geçerken atlattıkları tehlikeleri anlatıyor. Çok eskiden, kış aylarında av hayvanlarının bereketli olduğu uzak bir adaya gidilirmiş. O zamandan bu yana akıntı değişti, artık kızakla oraya ulaşamıyor. Topraklarımız –bizi de beraberinde sürükleyen büyük bir nefesle– değişime uğruyor.

89

Beş gecedir eğleniyoruz. Bitap düşen çocuklar dipteki sahanlıkta bir arada uyuyor. Gençler neredeyse dört gündür ayakta, yorgunluktan göz altları çukurlaştı. Çok yedik, bazıları kandan ve etten sarhoş oldu.

Bilinen tüm hikâyeler anlatıldı, herkes marifetlerini sergiledi, eski efsanelerin hepsinden bahsedildi. Şimdi sıra bu geceyi geçirmenin yolunu bulmaya geldi. Neşeli ve yorgun erkekler, kadınların yeterince katılmadığından şikâyet ediyor. Ezgiler dinlemek, kısa oyunlar ve danslar izlemek istiyorlar. Aramızdan biri gönüllü oluyor. Kocasının paltosuyla kocaman deri donunu giyip, uykulu bir ayı gibi önümüzde paytak paytak yürüyor. Gerçekten de çok komik. İkinci bir kadın, kocasının davulunun eşliğinde şehvetli bir dans sergiliyor. Bir tek cinsel organını örtmüş, anadan doğma karşımızda dikiliyor. Herkesin hoşuna gidiyor, kimse durmasını istemiyor. Oradan nasıl sıyrılacağını bilemeyince beni çağırıyor, ben şölenlerin başından beri geride durdum. Kollarımdan tutup beni

karşısına dikeyor, nefesini yüzümde hissediyorum. Bera-
ber şarkı söylemeye başlıyoruz.

Boğazından çıkan boğuk sesler başta yumuşak ve
güven verici geliyor. Ona hafif öksürüklerle karşılık veri-
yorum. Kısa bir süre sonra, dinleyicilerin yüreklendir-
mesiyle bir üst perdeye geçiyoruz. Nerdeyse çıplak olan
arkadaşımın nefesi yetiyor ama ben gömleğimin altında
terliyorum. Soyunmalıyım. O âna dek, büyük oda sıcak-
ken bile gömlekiydim. Üstümdekileri çıkarmamla oda-
ya sessizlik çöküyor. Bir tek gözlerini benim gözlerim-
den ayırmayan arkadaşım kocaman karnımı fark etmi-
yor. Birkaç saniyelik afallama sonrasında herkes şaşkınlı-
ğını belli ediyor, bunu gülücükler ve heyecanlı "İii iii!"
sesleri izliyor. Ama kimse ezgiyi bölmüyor. Aksine uza-
sın istiyorlar. Arkadaşım nihayet karnımı görüyor, her
nefes alışında küçük sevinç çığlıkları atıyor. Onun gibi
yapıyorum – yeni doğan yavrularının sevincini paylaştan
dalcımartı çifti gibi cıvıldaşıyoruz.

Nihayet şarkımız bitince ilk Pukajaak ayağa kalkı-
yor ve bana sarılıyor. Naja oturmaya devam ediyor ama
bakışlarını şişkin karnımdan ayırmıyor ve gözlerine ina-
namıyor. Attığı kahkahalarla çıplak göğsü titriyor. Diğer
erkekler onu tebrik etmeye yanına geliyor. Bir tek dayım
onu alaya alıyor: "Naja amma tuhaf bir şaman. Kendi
çocuğunun gelişini göremedi!" Şimdi kendi şarkımı söy-
lemeliyim.

UQSURALİK'İN EZGİSİ

Uzun, uzun zaman boyunca

Umut ettim

Uzun, uzun zaman boyunca

*Inanmadım
Uzun, uzun zaman boyunca
Bankizde ve tundrada
Bunun hayalini kurdum
Uzun, uzun zaman boyunca
Yeni bir çocuğun
Bana ulaşmasını sağlayacak yolu bulmasını
Düşledim, yalvardım, reddettim, umutsuzluğa kapıldım*

*Bugün bu çocuk burada
Hila'nın geçtiği yolun aynısından geçecek
Çok uzun zaman önce
Henüz çok genç bir kadınken*

*Geçen çocuğun
İç organlarımı
Nasıl gıdıkladığını, nasıl gıdıkladığımı
Hâlâ hatırlıyorum*

*Bir çocuğun burada olduğunu
Bir çocuğun benden geçeceğini bildiğimden beri
Gülüyorum, gizli gizli gülüyorum
Tepelerden, kıyıdaki
Ağır çakıltaşlarına kadar yuvarlanan
Deniztarakları gibi gülüyorum*

*Ve birkaç aydır
Kan akmayıp içimde kaldığından beri
Bankizin altında
Denizin de benimle beraber güldüğü
Hissine kapılıyorum*

*Bunların hepsi
Ve geri kalan her şey için*

*Günün birinde Hila'yı iyileştirmeye gelen
Yabancıya, sevgili kocama
Teşekkür ediyorum
Naja'ya teşekkür ediyorum*

90

Büyük ev, hamilelik haberimle gecenin ortasında aydınlandı. Kutup sarhoşu olsak da şarkım neşemize neşe kattı ve bedenlerin bir olma ihtiyacını perçinledi. Oyun kurucunun konuşmasına gerek kalmadan ışıklar sönüyor, gölgeler birer birer köşelerine çekiliyor. Böyle gecelerde çiftler başkalarının koynuna giriyor. Yeni tenler okşanıyor, başkalarının etinin tadına bakılıyor, bilinmeyen katlar ve çukurlar koklanıyor. Ağızlar buluşuyor, kalçalar birbirleriyle temas ediyor, memeler avuç içlerinde hopluyor, eller sırtlarda ve kalçalarda şaklıyor. Duyguların yoğun yaşandığı bir dönem ve uzun zamandır beklenen çocuklar bazen bu gecelerden sonra doğuyor.

Ama benimki, benim çocuğum zaten burada, karnımda ve varlığını Naja'yla kutluyoruz. Teni benimde, sevincini içimde hissediyorum. Tüm acılar ve kederler uzakta, her şey bitti. Geriye anne babanın ve grup üyelerinin sevgisiyle karanlık ve soğuk kışa dayanabilme arzusu kaldı.

KATİLİN EZGİSİ

*Kızağımın üstündeydim
Güzel güzel ilerliyordu köpeklerim
Kızağımın üstündeydim*

*Ve uzaktaki tozun
Beyaz ve hafif dalgalar halinde yükselişini seyrediyordum*

*Burun-Gibi-Duran-Uç'a gitmek için
Aynı yerden yola çıkan
Dört avcıydık
İkisi bir yarığı takip etmeye karar vermişti
Sen ve ben onun ötesine geçmiştik*

*Aniden kızağını durdurdun
Issızlığın ortasında
Köpeklerinden birine vurdun
Ve nefes alma deliklerinden birinin başına dikildin*

*Issızlığın ortasında
Bir fokun sıçrayacağını mı düşünüyordun*

*Seni çağırmak için ıslık çaldım
Rüzgâr sesi dağıttı
Ben de küçük adımlarla ilerledim*

*Gözetlediğin foku
Ürkütmekten korkmuyordum
Beni korkutan ihtiyatındı*

*Zıpkınını fırlatmak için
Fokun burnunun ucunu göstermesini bekliyordun
Ama kanlı canlı derine saplanan
Benim zıpkınım oldu
İlkin kürek kemiğinin altına
Sonra koltukaltına
Kaburgalarının birinden kaydı
Ve kalbini az bir şeyle ıskaladı*

Alçakça olduğunun farkındayım
Ama iyi kalpli karına vurduğun gibi
Köpeğine de bir hışım vurduğunu görünce
Aklıma bu fikir geldi

Alçakça olduğunun farkındayım
Ama pişman değilim
Çünkü karına kötü davrandığını gördükçe
İçim sık sık sızlıyordu

Bıçağının ucuyla sırtını
Yara bere içinde bıraktığında bile
Becerikli karın
Seni ısıtır ve giydirir
Ağzını açmazdı

Evet, seni öldürmeye çalıştım
Ve pişman değilim

Ama herkesin önünde bu gece yemin ediyorum ki
Bir kez daha denemeyeceğim

Seni öldürmeye çalıştığım günün öncesinde olduğu gibi
Bugün de yaşamayı hak etmiyorsun
Ama madem Uqsuralik'in karnı büyük
Başka bir insanın bedeninde
Kimsenin sakınmayacağı biri olarak
Geri gelmeni istemiyorum

Alçak, çirkin, yaşlı ve kötü halinle
İleride ne olacağı belli olmayan
Bir önceki hayatında
Kötü ruhlu olduğunu unutacağımız
Bir bebekten daha az tehlikelisin

*Uzun bir ktlık gibi
Neşeli olmasını dilediğim
Sefil hayatını
Yaşamaya devam edeceksin
Ai! Dedim*

91

Kış şöleni, bu adamın şarkısı ve komşumuzun sefil kaderinin açığa çıkmasıyla son buldu. Bazılarının içinde, başkalarına karşı uyguladığı saçma bir gaddarlık vardır ve kimse buna itiraz etmez. Bu sefer bir erkek, bu kadının öcünü alarak adaleti sağlamaya karar verdi. Cinayet girişimi başarısız oldu fakat anlaşılan yaralı komşumuz iyileşecek ve karısını geride bırakıp bizden önce kamp yerinden ayrılacak. Bu, karısının ve onu korumaya çalışan adamın sonsuza dek güvende olduğu anlamına gelmiyor ama grup bir süreliğine bu kötü adamdan kurtuldu. Bundan sonra seçim onun: Bir kurt gibi yalnız mı yaşayacak yoksa değişmiş biri olarak tekrar aramıza mı katılacak?

Gündüz geceyi yendiğinde her birimizin gideceği yeri düşünmeye geldi sıra. Kimi balina avı hayalleri kuruyor kimi de bereketli ringa balığı avlamakla yetiniyor. Karibu sürülerinin peşine düşenler de olacak, üzüksü meyveler ve yumurtalar toplayacak. Bense, her mevsimin yeni bir başlangıç olacağı hissine kapılıyorum.

Naja ve ben bir sonraki kampı nereye ve kiminle kuracağımıza henüz karar vermedik. Diğerlerinin davetlerini değerlendiriyoruz. Pek çok aile Naja'yı yanında istiyor. Diğerleri, dile getirmeseler de, bir çocuğun gelişine temkinli yaklaşıyor – ne de olsa çocuk iyi ya da kötü

sürpriz demek. Karnımın büyümesini seyrede seyrede baharın gelişini huzur içinde bekliyorum.

92

En sonunda yalnız gitmeye karar veriyoruz, Sudaki-Yağ-Gibi dediğimiz göller bölgesine yerleşeceğiz. Eskiden büyüklerimiz oraya sık gidermiş çünkü balık bolluğu varmış. Sonra bir gün, aynı ailenin erkekleri göllerin birinde balık avlarken yok olmuş. Dev bir balık onları yutmuş olmalı. O günden itibaren, kim oraya döndüyse suyun yüzeyinde garip hareketler görmüş. Dipteki balığın karnında debelenmeye devam eden zavallılar olduğu söyleniyor. Günün birinde suların durulması daha büyük bir tehlikenin habercisi olacak çünkü bu, midesindekileri sindiren balığın yeniden acıktığı anlamına gelecek.

Naja, her şeye rağmen, buranın bize uygun bir yer olduğunu düşünüyor. Geldiğimiz gün, dev balığın iştahını dindirmek ve kaybolanların ruhunu sakinleştirmek için suya kuru capelin balıklarından attı. İşe yaramış olmalı çünkü şimdilik tuhaf bir şey ne gördük ne de duyduk. Huzur içinde bereketli balık avının tadını çıkarıyoruz. Kırmızı alabalıklar onları elle avlamamıza izin veriyor. Sıkı dokunmuş bir ağla karides bile yakalıyor, ayak parmaklarımız suyun içinde, onları çiğ çiğ yiyoruz. Karnım iyice büyüdü, dev gibi oldum ama hayat benim için hiç olmadığı kadar kolay ve güzel.

93

Dün uyandığımda havada bir şeyler değişmişti. Naja da bunu hissetti. Bir-iki eşya aldı ve gitti. Kamptan uzaklaşmasını izlerken içimden, "Karibu sürüleri çok uzakta olmamalı... Kocam taze et ve bu kış dikiş yapabileceğim

tendonlarla dönecek," diye geçirdim. Beni yalnız bıraktığı için bir saniye olsun ürkmedim.

En yakın komşularımız, Kırmızı-Taşları-Sürükleyen diye adlandırdığımız nehrin ötesinde yürüyerek birkaç saatlik uzaklıkta. Arada nehrin kıyısında dikilip Hila'yı düşünüyorum. Kızım artık benimle aynı boyda ve yüzü dövmelemlerle kaplı. Ondan da artık düzenli bir şekilde, bizi hayatların buluşma noktası kılan kan akıyor. Kızı yaşlı olan Sauniq'i düşünüyorum. Hayat ne çabuk geçiyor.

Naja ufuk çizgisinde kaybolduğundan beri ince bir yel esiyor. Gölün suyu dalga dalga. Işık değişiyor. Bir kalyağa oturup serin suya soktuğum ayak bileklerime bakıyorum. Nabzımın sesini kulaklarımda işitiyorum. Kuşlar, gölün üstünden bağırarak geçiyor. Hava sıcak, tuhaf.

RÜZGÂRIN VE FIRTINANIN EZGİSİ

*Biz yazız
Kuzey ve Güneyiz
Toprağı ve suyu kaldıran
Şiddetli rüzgârlarız*

*Biz, ısı ve ateşiz
Işıktaki dalgalanan havayız
Damarlarında ve derinin altında
Akan kanız*

*Sen hariç kimsenin
Hissedemediği, elleyemediği
Göremediği
Güçsüz bedenlerdeki
Kuvvetli ruhlarız*

*Varlığımız her şeyi alıp götürecek
Her şeyi altüst edecek
Taşları kıracağız
Etini değiştireceğiz
Seni yıldız ve tozla kaplı
Bir yola dönüştüreceğiz*

*Kendin olacaksın
Kendinden de öte
Kendine ait olmayacaksın
Varlığın, ufuk çizgisinin ötesine geçecek
Hem burada
Hem öbür hayatta gezeceksin
Beslemek ve iyileştirmek için
Gerekirse acı da çektireceksin*

*Bağlar sana karşı bir şey yapamayacak
Kaçan ve zaman zaman
Ezen şeylere karşı
Akışkan ve duyarlı olacaksın*

*Tüm ruhların arasında
En güçlüsü biziz
Kuzey ve Güneyiz
Toprağı ve suyu kaldıran
Şiddetli rüzgârlarız*

*Isı ve ateşiz
Işıktaki dalgalanan havayız
Damarlarında ve derinin altında
Akan kanız*

Tundrada bir fırtına çıkacak.

Güneş gitgide gücünü kaybediyor. Gökte büyük, kara bulutlar birikiyor. Kuvvetliler, ağırlar – bakışlarımı onlardan alamıyorum. Çöktükçe çöken gök yarılacak gibi duruyor. İç organlarım giderek daha sık kalbimin etrafında sıkışıyor.

Durduğum kayalığın üzerinden rüzgârın suyu kaldırışını seyrediyorum. Rüzgâr sertleştikçe –pençelerini suya geçiren bir hayvan gibi– gölü dalgalandırıyor. Her yeni sancıda tırnaklarımı etime saplıyorum. Rüzgârınkiler benzer figanlar çıkıyor boğazımdan. Nihayet şimşek ufuk çizgisini yarıyor, ilk çılgılığını atıyorum. Akabinde gök gürlüyor, kemiklerim titiyor.

Soluklanmak için nefes almak istiyorum ama rüzgâr ciğerlerimi dolduruyor. Şamanik yolculuk esnasındaki gibi sallanıyorum. Şiddetli rüzgâr beni sağdan soldan sarıyor. Kayalıktan düşüyorum, sudayım.

Yosunların ve alabalıkların ortasında doğuracak halim yok, o yüzden yerde yavaş yavaş ilerliyorum. Çakıltaşı dolu sahilde sürünüyorum. Orada burada çıkan otları parmaklarımla yakalıyorum. Karın kaslarım düzenli bir şekilde böbreklerimi ittiriyor, gök gitgide yakınımda gümbürdüyor. Başım kollarımın arasından sarkıyor, ufuk çizgisinin gölün grimtırak suyunda yırtıldığını görüyorum. Kalçalarımın arasından beliren dağlar, uzakta mavimsi bir örtünün altında kayboluyor. Yağmur yağmaya başlıyor. İlkın atıştırıyor sonra şiddetleniyor. Başımdan aşağı sular süzülüyor; arkamda esen rüzgâr suyu dalgalandırıyor. Gölün beni yutmasından korkuyorum.

O anda şimşek beni vuruyor. Başım sağa sola çarpıyor, içimdeki fırtınayı haykırıyorum. Bedenim yanıyor, kulaklarım vızıldıyor. Etrafımda gündüzle gece bir oluyor.

Vücudum debeleniyor ama artık burada değilim, kendimde değilim – bir ayıyla boğuşuyorum. Bir bıçakla havayı yarıyor, köpek dişlerini, pençelerini tenimde hissetmek istiyorum. Elimle tüylerini yokluyorum, kürkü yüzüme yapışıyor.

Nihayet vücudu yarıyor. İlk yayılan kanının sıcaklığını, akabinde de vücudunun ağırlığını hissediyorum. Yerdeyim, ayı beni eziyor. Nefesim daralıyor, ışık ufacık bir noktaya dönüşüp yok oluyor. Böyle –huzur içinde– ölüyorum.

95

Ayı, kalçalarımı yalayarak beni uyandırıyor. Köpek dişleri, tenimi hissetmek isteyen yumuşak, yirmi küçük parmak. Onu görmek için gözlerimi açıyorum. Kıyı tertemiz, göl sakın. Bacaklarımın arasında iki bebek var – birbirine sarılmış iki erkek.

96

Naja birkaç saat sonra, güneşin doğduğu sırada geri dönüyor.

Yeni doğan çocuklarımla birlikte gölün kıyısından çadırımıza kadar yürümeyi başarıyorum. Üst üste yığılmış hayvan postlarına kaykılmış halde, iki kolumda birer çocuk tutuyorum. Beyaz anorağının içindeki Naja uzaktan geliyor. Kapı görevi gören deri parçası esen yelle havalandıkça onu aradan görüyorum. Evren tamamen sakinleşmiş gibi geliyor. İki oğlumun düzenli soluğu, fırtınadan sağ salım çıktığımızın kanıtı. İkisi de aynı heyecanla emiyor. Babalarına tanıştıracığım ânı sükûnetle bekliyorum.

Naja elinde bir şeyle içeri giriyor. Suyun, çakıltaşı sahiline sürüklediği odun parçaları bunlar. Keklik deri-

siyle sarmaya dikkat etmiş ama iki dal açıkta kalmış. Çocuklara yaklaşmadan önce iki parçasını kesip ceketinin göğsüne koyuyor. Ardından iki parça daha kesiyor, onları da ayrı ayrı iki deriden keseye koyuyor. Her bir kesenin içine yontulmuş bir karibu dişi ve bilmem hangi hayvan boynuzundan minik bir parça ekliyor. Akabinde, keseleri bir iple bağlıyor. Ancak ondan sonra oğullarının yanına geliyor. Bu tılsımları oğlanların kuş boyunlarından geçiriyor ve çocukları tekrar kollarımın arasına koyuyor. Oğlanlar babalarına meraklı hatta biraz şaşkın bakıyorlar. Naja gülümsüyor, mutlu görünüyor.

NAJA'NIN EZGİSİ

Uzaktan

*Büyük koyun ötesinden
Baffın dediğimiz yerden geliyorum*

*Orada bir ailem vardı
İki kadın ve sekiz köpek
Avcı ve şaman olarak
Epey ünlüydim*

*Bir sabah, uzakta
Sırtı gümüş rengi, beyaz bir balinanın geçtiğini gördüm
Kıyı boyu onu takip ettim
Uzun süre onu takip ettim*

*Bir kış geçti
Bahar olunca tekrar gördüm
Yanında beyaz bir dişi vardı
Kıyı boyu onları takip ettim
Uzun süre onları takip ettim*

*Bir kış daha geçti
Ve geri geldiler
Yanlarında bir yavru yüzüyordu
Kıyı boyu onları takip ettim
Uzun süre onları takip ettim*

*Ama bir sonraki bahar
Artık yoklardı,
Bir tek onları
Gümüş rengi sırtlarını düşünüyordum
Ben de kayağıma bindim
Ve uzun süre onları aradım*

*Kabilem beni tuhaf buluyordu
İki karımın sevgilileri oldu
Umurumda değildi
Üç beyaz balınayı arıyordum*

*Kuş dolu bir adada
Nihayet onları bulduğumda
Ailem ve kabilem için
Onları avlamalıydım
Ama yapmadım
Gittikleri yöne doğru baktım
Ve kampa geri döndüm*

*Kış bastırdı
Artık avlanmıyordum
Bir hiçtim
Bir ruhun bacaklarımı, pantolonumu ve içinde ne varsa
hepsini
aldığımı düşünüyordu eşlerim*

*Sonra bir sabah köpeklerimi kızığa bağladım
Onlarla özgür sulara*

Bankizin kırıldığı yere kadar koştum
Ve gece boyu sürüklendim
Ne kadar sürdüğünü bilmiyorum

Ailemi bir daha görmedim
Beyaz balinaları da
Onun yerine karakteri Ayı, ismi Kakım
Genç bir kadın buldum
Kızını iyileştirmeye çalışıyordu
Kamplarına katıldım

İki beyaz balina gibi
Onları rüyamda gördüm
Asıl ruhum
"Bu iki kadını tanıdıklarının yanına kadar götür," dedi

İçinde bir Karga taşıyan
Kızın yüzüne dövme yaptım
Umut ve ezgiye hasret kadını öptüm
Çok olmasa da
Bildiklerimin hepsini ona öğrettim
Ruhları çok güçlü

Ve şimdi bugün
Karşılığında bana
Hiç ummadığım bir şey veriyor
Karnında gizli gizli büyüttüğü
İki çocuk, iki oğlan, iki avcı

Bu yüzden başta korktum
İnanmıyordum,
Duymuyordum bu çocukları
Kötü zamanda
Onu çağıran kadınlara

*Bembeyaz bir bebek şeklinde yanlarına giden
Korkunç Oungatortok'u taşımasından korkuyordum
içinde*

*Onun çıkardığı sesler insanı delirtir
Ve basit bir sürtünmeyle
Temas ettiğini öldürür*

*Bu yüzden başta korktum
İnanmıyordum, duymıyordum bu çocukları
Sır gibi sakladığı bu çocukları doğuracağı anda
Karibuyu avlamaya gittim
Uzaktaki fırtınayı işittim
Göle çarpan şimşeği gördüm
Korkunç sesler bana kadar geldi*

*Bu sefer benim ruhlarım değildi homurdanan
Benim bedenim değildi yarılan
Karakteri Ayı, ismi Kakım olan kadının
İslandığı gölün üstünde gürleyen
Şimşek ve fırtınaya kapılmışlardı*

*Ben de karibu dişleri yonttum
Biri nehir balığı
Diğeri zıpkın oku şeklinde
Ne ve kim için olduğunu henüz bilmiyordum
Ama kamp yerine,
Karakteri Ayı ismi Kakım olan
Kadının yanına döndüğümde
İki çocuk, iki erkek, iki avcı
Buz kadar berrak ve narin iki oğlan oradaydı*

*Onlar ve anneleri Uqsuralik
Uzun zaman önce kaybettiğim
Üç beyaz balinaydı*

*Oğullarım bilmediğim
Hiç gitmeyeceğim
Bir ülkeden geliyor
Ama burada, dünyada, buzda ve denizde
Bana ihtiyaçları var – onların babalarıyım.*

SONSÖZ

Oğullarımın birkaç ismi var. Babamın ismi Nanok ve Naja'nın babasının ismi Amaqjuat. Ayrıca iki annemin isimleri Sanaaq ve Sauniq. Kız kardeşimle erkek kardeşiminkini –Navarana ve Quppersimaan– de aldılar. Onları “babam” ve “annem” diye çağırıyordum. Kız kardeşleri Hila için onlar “kızım” ve “dedem”di. Naja ise sadece “oğullarım” diyordu çünkü ona göre en güzeli buydu.

Artık oğullarım yaşlandı, çocuklarının çocukları oldu, doğal olarak onları tanımıyorum.

Naja'nın doğduğu topraklara ve ötesine, sular altında kaldığı için kendimi en çok oraya ait hissettiğim –bazılarının Beringia dediği– ülkeye kadar epey bir seyahat ettikten sonra, son sınırı uzun zaman önce geçtik. Onların tanımla ne “Grönland” ne “Kanada” ne de “Sibirya” kaldı. Ölüler ülkesinde huzur içinde yaşıyoruz. Bir ihtiyacımız olmadığına göre yokluk da çekmiyoruz.

Naja'yla birlikte şamanların –bir ömür kâh arayıp kâh ürktükleri, ölümden sonra da bir şey hissetmedikleri– tuhaf inzivasını yaşıyorum. Ruhlar bizi tanıyor ve yok sayıyorlar. Hayatı boyunca, karada, buzda ya da denizde insandan başkasını görmeyen için ölümden sonrası daha da şaşırtıcı.

Benim zamanımda bu masumlara ender rastlanırdı. Şimdi sayıları giderek artıyor: Ciddi görünümlü, kalın

kaşlı beyaz adamlar bizim topraklara kadar geldiler.¹ Çocuklarımızın alışkanlıklarını ve değerlerini değiştirdiler. Onları tanımadım ama bizim için neyin iyi neyin kötü olduğunu bildiklerinden ne kadar emin oldukları anlatıldı. Şamanları yalancı yerine koymaya çalıştılar ve bunca zaman onların hikâyelerine inandığımız için bizi utandırdılar. Beyaz adam, kar yağdığında tozdan önünü göremese de seslerin, avın ve rüzgârın nereden geldiğini bizden iyi biliyor.

Fakat bizsiz kayboluyorlar. Burada ve hatta kendi ülkelerinde uzanan beyazlığın içinde. Geliyor, gözlemliyor ve sonra günün birinde uzak topraklarına dönüp kayıplara karışıyorlar. Bizim hakkımızda sayfalarca mürekkep döküp hayvan postlarını hikâyelerimizle dolduruyorlar. Diğerleri de Nuna'ya –bizim topraklarımıza– bir kez olsun ayak basmadan bunu kendi zaferleriymiş gibi gösteriyor. Bu insanlar, onlara ait olmayan bir hayali sahiplenip kendilerininmiş gibi gösteriyor.

Ama bu yaşlı halimle endişelenmiyorum. Ruhlarımız onlara musallat oluyor, medeniyetimiz ilgilerini çekiyor. Onları köklerinden yakalayacağız. Uzun İnuit yaşamım boyunca gücün sessiz bir şey olduğunu öğrendim. Bize aktarılanın –tıpkı ezgiler, çocuklar gibi– içimizden geçip gittiğini, sonra da onu özgür bırakmamız gerektiğini anladım.

1. 1596 yılından beri kuzeye doğru gidilse de, Amundsen'le Nobile'in 1926 yılında gerçekleştirdikleri keşif tartışmasız ilk kabul edilir. Bunu takip eden yıllarda Kuzey Kutbu'na gitmeye devam eden Batılılar, İnuit halkının yaşam tarzını kökten değiştirdi: İnuitlere hiç bilmedikleri hastalıklar bulaştırarak ciddi salgınlara neden oldular. Onları, ahşap ve metal gibi nadir karşılaştıkları materyallerle, silahla tanıştırdılar. Zamanla elektrik, musluk suyu, kar bisikleti gibi modern dünyaya ait unsurlar İnuitlerin günlük hayatının bir parçası oldu. Batılıların gelişle birlikte göçebe yaşamlarını geride bırakıp yerleşik hayata geçerek, çok hızlı bir şekilde radyonun, televizyonun ve telefonun olduğu bir yaşam benimsediler. Ayrıca Hristiyanlığı kabul edip şamanizmden de vazgeçtiler. (Ç.N.)

Geçen zamana ve sonuçlarına sık sık boyun eğdiğim oldu. Şaman kimliğimi gizlediğim de oldu. Kâh diğerleri yettiği için kâh mücadele etmekten yorulduğum için. Ruhlar beni yer yer terk ve ihmal etti, yalnız bıraktı. Bekledim. Uzun süre bekledim. Her seferinde geri geldiler. Beni de beraberlerinde götürdükleri güne kadar.

Yaşlıydım, güçsüzdüm – grubumdaki bazı kişilere göre yeterince cesur değildim. İki kamp arası yer değiştirirken, beni bir taşın dibinde bırakmalarını istedim. Dileğimi yerine getirdiler – üstlerinden bir yük kalkmıştı. Naja uzun zaman önce ölmüştü, çocuklarım çoktan yaşlanmıştı ve bensiz yollarına daha rahat devam edeceklerdi. Soğukta uyuyakaldım; kulaklarımda rüzgâr, gözlerimde kar.

Her şey orada bitebilirdi. Ama neden bilmiyorum, aklen biraz rahatsız olan yeğenim gece vakti yanıma geldi. Beni parçalara ayırdı ve taşların altına, çukurlara serpti. Giderken mutlulukla dolup taşıyordu. Günün birinde hoşuna gitmeyen bir şey yapmış olmalıydım.

Her şey orada bitebilirdi ama –birkaç ay gibi uzun gelen– o gecenin kalanında zıt yönlerden esen iki rüzgâr üstüme üstüme üfledi. Oğullarımdan doğumunu başlatan fırtınadan beri bu denli güçlü bir şey görmemiştim. Aralıksız, çok güçlü esiyordu. Bedenimin parçaları yavaş yavaş bir araya geldi.

Her şey orada, önce parçalara ayrılıp sonra eski haline kavuşan cesedimle bitebilirdi ama rüzgârlar işlerini henüz bitirmemişti. Bahar gelmeden çocuklarını çağırıyorlar, onlar da dört bir yöne doğru üfledi. Tekrar şekil alan bedenim bu kez kurudu ve sonra da taşla dönüştü.

Kışın kıyıdan, yazın da göllerden bakınca artık beni bir *İnuksuk* –taştan kadın– olarak görüyorlar: Yer yer çiçek açan, yer yer buz tutan tundranın sonsuza dek bir parçasıyım. Buralardan geçerseniz bana bakın: Gözüm sizde. Karakteri Ayı, ismi Kakım olan taştan kadın. Taştan kadın Uqsuralık.

FOTOĞRAF DEFTERİ

Taştan ve Kemikten romanının temelinde 2011 yılında, kemikten, mors dişinden, taştan, karibu boynuzundan oyulmuş minik heykellerin keşfi var. Sade oldukları kadar güçlü olan bu eserlerin hangi toplum tarafından üretildiğini merak ediyordum. Sayfalarca okuduktan sonra öğrendiklerimi kâğıda dökme isteği doğdu ve en sonunda Jean Malaurie¹ ve Paul-Emile Victor² arşivlerinde –ikisi de Paris'teki Tabiat Tarihi Müzesi'nde muhafaza ediliyor– on ay geçirdim. Esas ilham kaynaklarım, doğu Grönland ve Arktik Kanada'daki gelenekler olsa da Danimarkalı kâşif ve etnolog Knut Rasmussen³, Grönland'dan Sibirya sınırına dek benzer hikâyelere ve mitlere rastlandığını aktarıyor. Bu romanın, İnuit toplumunun zengin dünyasına açılan bir kapı olmasını, fotoğraflarınsa hâlâ canlılığını koruyan eski bir dünya hakkında fikir vermesini diliyorum.

Berengère Cournut

1. Arktika bölgesinde yaşayan azınlık haklarının ve iklim değişikliğiyle değişime uğrayan Kutup coğrafyasının korunması için yoğun çaba gösteren coğrafya uzmanı ve antropolog. Yürüttüğü bilimsel çalışmalar ve yazdığı eserler sayesinde kutuplar hakkında çok detaylı bilgiler edinilmiştir. (Ç.N.)

2. Arktika ve Antarktika bölgelerine 29 yıl boyunca altmıştan fazla keşif yapan Kutup kâşifi ve etnolog. Arşivleri, yaptığı keşifler sırasında tuttuğu notlar, çizdiği resimler ve çektiği fotoğraflardan oluşuyor. (Ç.N.)

3. 1879-1933 yılları arasında yaşamış olan Rasmussen, ömrünü Kuzey Kutbu'nun keşfine ve İnuit halkına adamıştır. (Ç.N.)

Genç bir Netsilik Inuit'i, Magito'nun portresi, Nunavut/Kanada, anonim, 1903-1905, Norveç Milli Kütüphanesi. *Kuzey Kutbu yakınlarında bir kutup ayısı*, Christopher Michel, 2015, Flickr. *Fiyordun kıyısında fok avı*, Scoresbysund/Doğu Grönland, Joelle Robert-Lamblin, 1968, Kutuplar Fotoğraf Arşivi. *Kar bloklarıyla iglu inşa eden Inuit* (Kuzey Amerika), Frank E. Kleinschmidt, 1924, Kongre Kütüphanesi, Amerika Birleşik Devletleri. *Alman keşif heyetinin kışı*, Grönland, Alfred Weneger, 1930, Alfred Weneger Arşivi Enstitüsü. *Zıpkınla balina avlayan Eskimolar*, Point Barrow /Alaska, anonim, 1935, Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Arşivi. *Kayaklı bir Inuit*, Alaska, Edward S. Curtis, 1929, Kongre Kütüphanesi, Amerika Birleşik Devletleri. *Buz*, Kuzey Kutbu, Christopher Michel, 2015, Flickr. *Kızak üzerinde bir umiak (aile teknesi) taşıyan Eskimolar*, Poin Barrow/Alaska, anonim, 1935, Amerika Birleşik Devletleri Ulusal Arşivi. *Kadın ve çocuk*, Nunivak/Alaska, Edward S. Curtis, 1929, Kongre Kütüphanesi, Amerika Birleşik Devletleri. *Mukpie, Point Barrow'dan gelen küçük bir Eskimo kızı, S.S. Karluk'un hayatta kalan en genç üyesi*, Alaska, Lomen Bros., 1914, Kongre Kütüphanesi, Amerika Birleşik Devletleri. *Kayaklı Eskimolar*, Noatak/Alaska, Edward S. Curtis, 1929, Kongre Kütüphanesi, Amerika Birleşik Devletleri. *Erika Napatok*, Scoresbysund/Grönland, Joelle Robert-Lamblin, 1970, Kutup Fotoğrafları Arşivi. *Hastalığın nedenini bulmak için şaman Eskimo'nun kullandığı maske*, Wellcome Koleksiyonu Galerisi.

Sağladıkları destek için Tabiat Tarihi Müzesi ve Île-de-France Bölgesi'ne; yaptıkları dikkatli ve faydalı okuma için de antropolog Joelle Robert-Lamblin'le Bernadette Robbe'a teşekkürü borç bilirim.

Bu kitabı bitirmeden önce romandan bağımsız, insanlarla hayvanların aynı dili, aynı dünya görüşünü paylaştığı dönemi hatırlatan bir ezgi hazırlamak istedik. *Ovibos dişisinin ezgisi* (kalın yünlü, Kutup bölgesinde yaşayan misk sığırı) hayvan dünyasına, eskiye uzanan hafızamıza ve kadınların ölçülemez güçlerine adanmıştır.

OVİBOS DİŞİSİNİN EZGİSİ

*Sakal gibidir kürküm
Karayım, iriyim*

*Derim
Cesetlere sarılır*

*Toynaklarımsa narin boyunlarına bağlanır
Yeni doğan ikizlerin*

*Çünkü doğumla ölüm birbirine öyle yakın ki...
Her canlı gibi
Doğan ve ölen
Yaşamları boyu dört ya da sekiz kez
Bir, iki ya da dört yavruya hayat veren
Dişiler bilir bunu*

*Bu canlıların bazıları elbet ölür
Ama kendi yolculuklarına çıkarlar
İçinden geçip sönen nefesi gece hissedene
Anneleri hariç
Ne gören ne tanıyan olur*

Bir anne bilir, bazen
Bu küçük şeyleri, bu narin ya da ölmüş ruhları
Kendi elleriyle boğmak
Ya da karın altına gömmek
Bazen de falezin tepesinden atmak gerektiğini
Ama buna rağmen kimi hayatta kalmayı başarır

Erkekler, kafataslarıyla, kemikleriyle
Tek savaşan kendileri olduğunu düşünür
Ama mücadele eden bedenlerinin gürültüsü
Her bir varlığın anne iskeletiyle sürdürdüğü
Daha eski bir mücadelenin hatırasından başka bir şey
değildir

Bu mücadelenin galibi
En çok arzulayan ve
Geçiş en çok zorlayandır

Bazıları, fırtınayla itilmişçesine
Şiddetle çıkarken
Buzun altında kalanlar
Aheste aheste
Yavaş yavaş çıkar

Bazılarına da
Sizi besleyemeyecek bir kabilede
Soğuk ve açlıktan ölmektense
Annesinin içinde
Ölmek o denli yumuşak gelir ki
Buraya kadar gelmeden kendiliğinden vazgeçerler

Artık beni dinleyin
Sakal gibidir kürküm
Karayım, iriyim
Büyük güçleri olan çocuklar tanırım

*Annesini kaybeden bir misk buzağısı
Annesinin katilinin yanına gidip
Bu celladın gölgesinde büyüyüp
Ondan beslenebilir, sevgisini alabilir
Ta ki rüyada gördüğü annesi
Öcünü nasıl alacağını söyleyene kadar*

*Bir insan bunu doğuştan biliyorsa
Bizden biri demektir
Sırtını, pençelerini, bağrını
Ve toynaklarını kürkle kapladığı anlamına gelir bu*

*Canlıların birden fazla hayatı vardır
Ve genelde sadece bir ya da ikisini hatırlarlar
Bir önderin ruhuna
Ve bir Karga'nın zekâsına sahip bir kız çocuğu tanıyorum
Annesinden Ayı'nın hünerini
Kakım'ın yumuşaklığını almış
Ama Misk sığırından gelen
Olağanüstü bir güce
Toprağa dayanan eski bir güce sahip olduğunu bilmiyor*

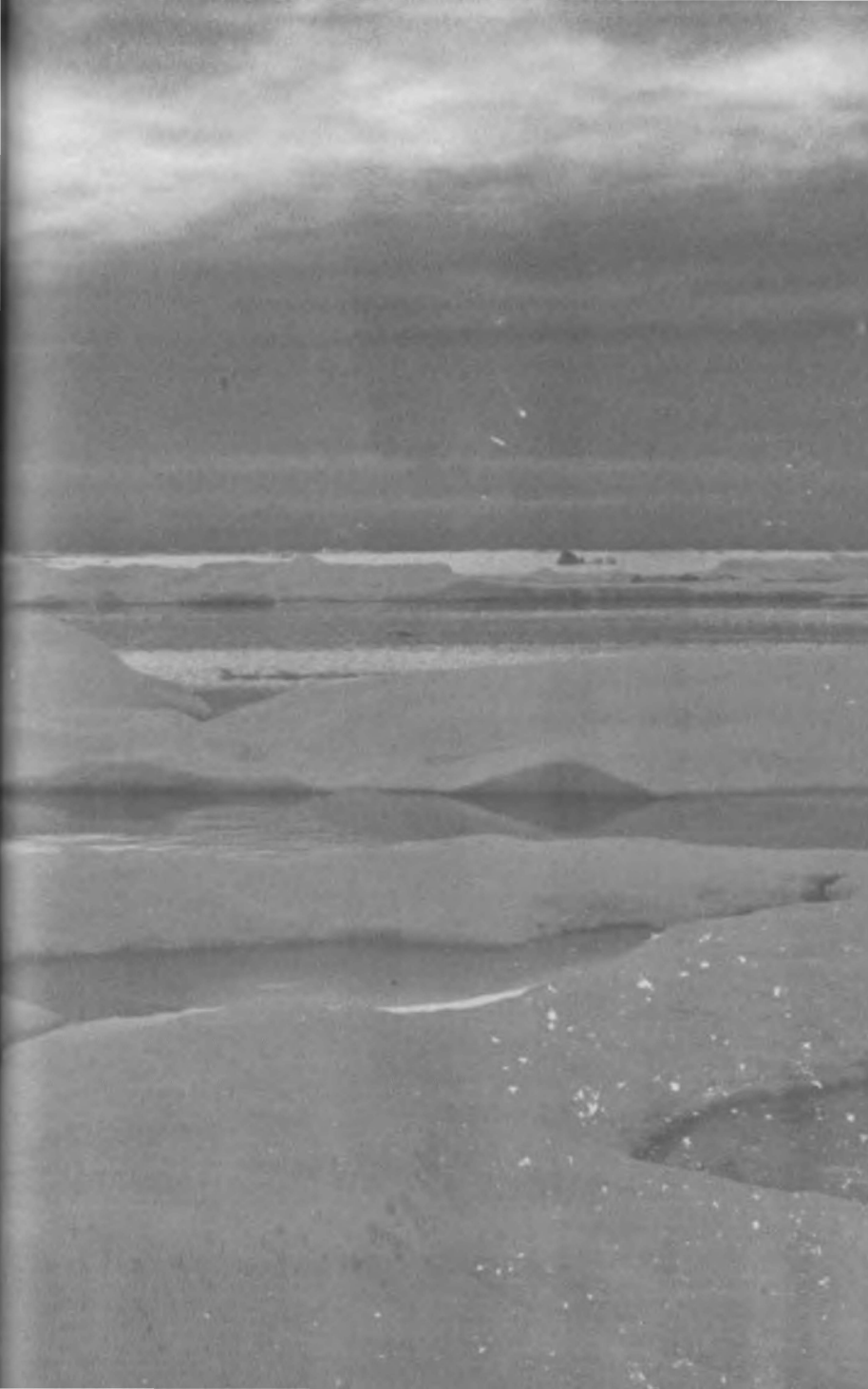
*Hila, Hila – ningiukuluk
Yaşlı bir küçüksün ve bunu bilmiyorsun
Hila, Hila – ningiukuluk
Arkana bakarsan
Tüylü, boynuzlu ve toynaklı
Bir sürünün burada olduğunu görürsün
Etrafını sardık, seninle bir olduk.*

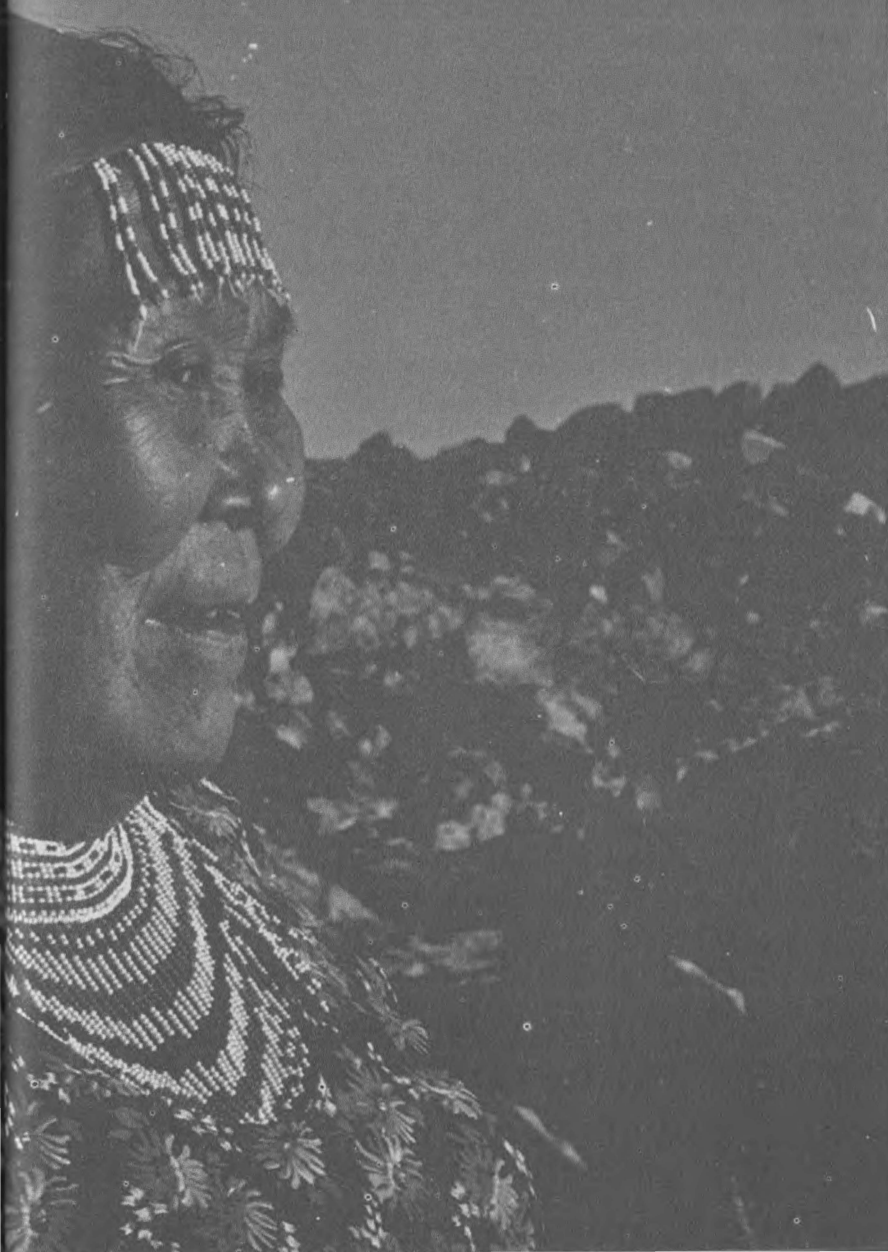

© LOMEX BROS. -
Name:

Bir gece aniden kırılan bir buz kütlesi, genç bir İnuit kadını ailesinden ayırır. Bir başına kalan Uqsuralik'in yaşama tutunmak için yola devam etmekten, soğukla, geceyle, açlıkla yüzleşmekten başka çaresi yoktur. Engin kutup coğrafyasında fiyortlardan tundraya, buzdağlarından falezlere zorlu koşullar altında yolculuk ederek verdiği yaşam savaşı, ona iç dünyasını keşfetmesini sağlayacak kapılar da aralayacaktır.

Sade ve şiirsel diliyle, farklı bir coğrafyada, dünyanın diğer ucunda fakat aynı dünyayı paylaşan insanların gündelik yaşamını anlatan Bërengëre Cournut, bizlere ezberimizde bulunmayan, alternatif bir dünya sunuyor.

"Okuru içine çeken bir habitatın ve kültürün içine doğmuş bir kadının hayatını anlatan bu hikâye beni derinden etkiledi. Uqsuralik'le duygudaşlık kurmama neden olan onun duyumları ve bedensel deneyimleri, fakat tüm bunlar orada yaşayan canlıları, anlamlı bir evrende, güzellik ve saygıyla çevreliyor. Ezgiler, hem kurgu hem şiir hem de antropolojiyle doğallıkla iç içe geçiyor."

Annie Ernaux

#fransizedebiyatı #arktika #kuzeykutbu #eskimo #kültür #coğrafya #şamanizm

30 TL

can yayinlari.com | f | i | t can yayinlari

roman

ISBN 978-975-07-5392-3

9 789750 753923